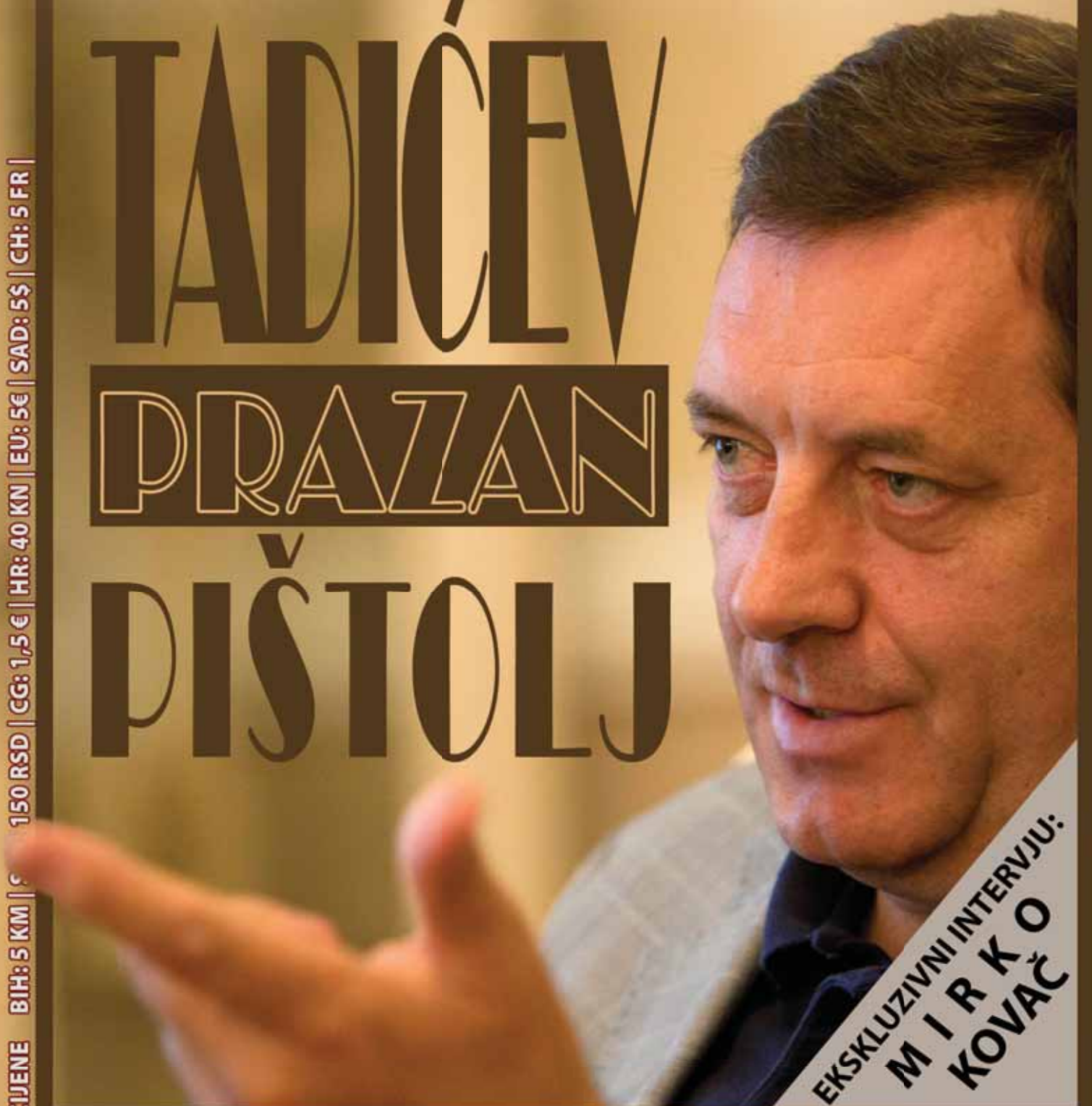

pan 04 **Bošnjak**
Svebošnjački nacionalni mjesečnik

**TADIĆEV
PRAZAN
PIŠTOLJ**

CIJENE BIH: 5 KM | HR: 150 RSD | CG: 1,5 € | HR: 40 KN | EU: 5€ | SAD: 5\$ | CH: 5 FR |

**EKSKLUZIVNI INTERVJU:
MIRKO
KOVAČ**

UPIŠIS

NA
OSNOVNE
AKADMEŠKE
STUDIJE
2012/2013

DEPARTMAN ZA EKONOMSKE NAUKE

Ekonomija
Turizam
Revizija i osiguranje

DEPARTMAN UMJETNOSTI

Likovna umjetnost
- Grafika
- Slikarstvo
Primenjena umjetnost
- Dizajn i modna kreacija
- Dizajn enterijera

DEPARTMAN ZA PRAVNE NAUKE

Opšte pravo
Pravo unutrašnjih poslova (Kriminalistika)

DEPARTMAN ZA PEDAGOŠKO-PSIHOLOŠKE NAUKE

Vaspitač djece predškolskog uzrasta
Psihologija

DEPARTMAN ZA PRIRODNO-TEHNIČKE NAUKE

Informatika

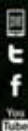
DEPARTMAN ZA FILOLOŠKE NAUKE

Srpski jezik i književnost
Bosanski jezik i književnost
- Opšti smjer
- Prevodilaštvo
Anglistika
- Opšti smjer
- Prevodilaštvo
Germanistika

www.uninp.edu.rs

m.uninp.edu.rs
twitter.com/uninp
facebook.com/uninp
youtube.com/uninp1

Univerzitet u Novom Pazaru
Dimitrija Tucovića bb. 36300 Novi Pazar, Srbija
tel. +381 20 316 634
20 315 726
fax. +381 20 337 322

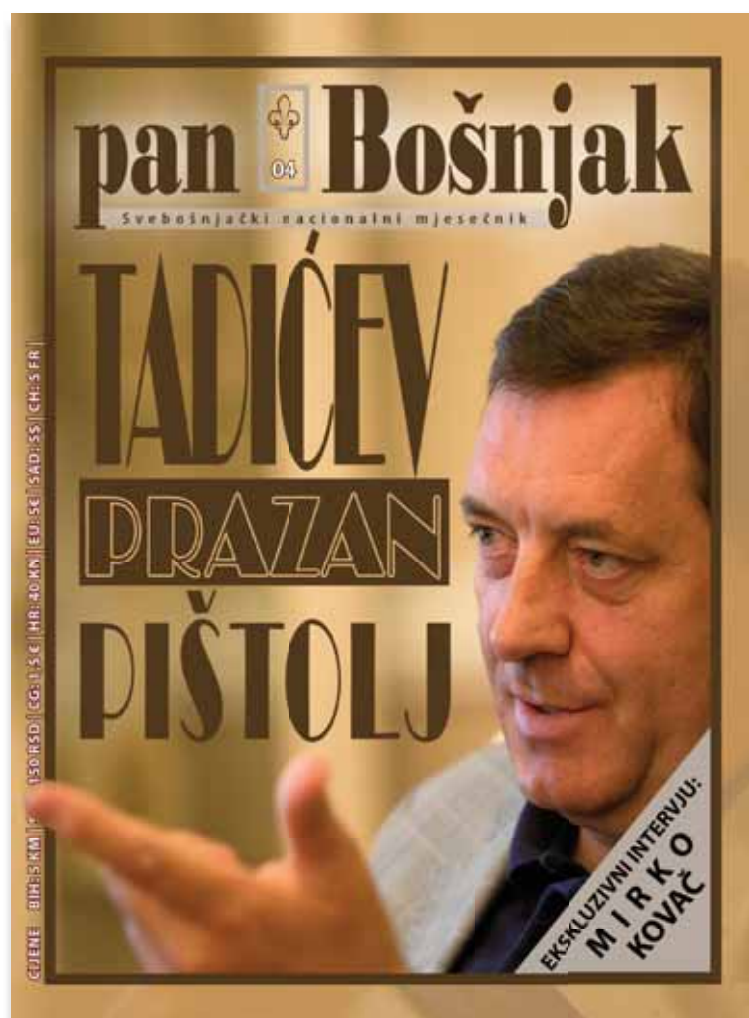
20 GODINA BOSANSKE TAPIJE

Samo su neki mediji podsjetili na jubilej kada je Bosna i Hercegovina primljena u UN. Na televizijskim kanalima puštani su inserti iz govora za govornicom UN-a, tada mlađahnog, ministra vanjskih poslova Bosne i Hercegovine dr. Harisa Silajdžića. Kao i sa svim ostalim bitnim datumima za Bosnu i Hercegovinu, nije bilo ceremonija, niti svečarskih sjednica parlamenta kao što će to biti u Hrvatskoj i Sloveniji, sigurno, jer smo istog dana primljeni u UN.

Pošto je tapija bosanske državnosti u UN-u ovjerena svim svjetskim pečatima moći, čak se i Milorad Dodik okanio ćorava posla i priznao da status BiH u UN ni za njega ne predstavlja problem. Ali stvari "na terenu", ono što je realna primjena Dejtonskog mirovnog sporazuma, potpuno idu u drugom smjeru. Antibosanske političke opcije uporno su rovarile i potkopavale temelje državnosti Bosne i Hercegovine. Danas su četiri ćoška bosanske državnosti potkopana. U pitanju su gradovi Mostar, Srebrenica, Brčko i Velika Kladuša. U sva četiri grada u prilici su da ovladaju antibosanske snage. Hrvati žele od Mostara napraviti stolni grad, u Srebrenici bi za načelnika mogao doći "umjereni" Dodikov Srbin, prestaje supervizija za Brčko, a u Kladuši, ma koliko to bošnjačke elite ignorirale, vraća se njen "stari gospodar" Fikret Abdić.

Mi, koji predstavljamo panbošnjačku snagu vjerujemo da Bosna i Hercegovina ima najviše svojih ambasadora u svijetu. Stoga apeliramo na njih, da ne očekuju od lokalnih lidera, posebno neo d bošnjčakih, da će odbraniti temelje bosanske državnosti, već da sami, ma gdje da su, kao istinski amabsadori svoje zemlje, ustanu u njenu odbranu! Važno je, i možda i najvažnije u ovom trenutku, da imamo tapiju na svoju zemlju koju nam nikad niko ne može oduzeti!

Vaš urednik: Nedžad Latić

Slika sa naslovnice:

MILORAD DODIK,
PREDSJEDNIK REPUBLIKE SPRSKE

PAZITI DA SE VARVARI
NE UDRUŽE

Brana Dimitrijević

36

PALESTINA SPALJENA
ISTINA

Mustafa Prljača

50

ČEGA SMO
ZBIR

Hazbija Kalač

28

INTERVJU:

MIRKO KOVAČ:
RAT JE BIO
OPIJUM
POLITIČKIH I
INTELEKTUALNIH
ELITA

*Razgovarao:
Nedžad Latić*

14

UNIŠTENJE
NARODÂ

Harun Yahya

62

RATOM OBEĆANA
ZEMLJA

Prof. dr. Džemal Najetović

46

GLOBALNA ETIKA

Mirza Hulusić

60

DON KIHOT NA BALKANSKIM VJETRENJAČAMA

AHMET DAVUTOGLU

BORIS TADIĆ

Iako je "dobio šamar" na prošlim izborima, kada je podržavao najvećeg gubitnika iz bora u BiH, dr. Harisa Silajdžića, ministar vanjskih poslova Turske Ahmet Davutolu je ponovo dobio diplomatski šamar. On je otvoreno podržavao Borisa Tadića, novog, a možda do sada, nakon što su nacionalni lideri bivše Jugoslavije otišli sa scene, i najvećeg gubitnika izborne utrke na Balkanu. Osim što je nepristojno javno i izravno podržavati i favorizirati kandidate na izborima druge države, Davutolu je sebi dozvolio i da likuje zbog pobjede Rasima Ljajića, stastavši se s njim dva puta nakon objavljivanja rezultata parlamentarnih i lokalnih izbora u Srbiji. Uz to, Davutolu je uvukao i predsjednika Abdulaha Gula u igru, pa je izjavio, samo nekoliko dana prije kraja utrke u drugom krugu između Tadića i Tome Nikolića, kako će "uskoro doći do eksplozije investicija u Srbiji." To su mediji pod Tadićevom kontrolom tumačili kao podršku Tadiću koji je vodio kampanju na privlačenju stranih investicija u Srbiju.

Uz svo upinjanje, želju i entuzijizam koji je Turska pokazala prema Balkanu nakon dolaska Davutolua na čelo diplomatije, ipak će morati poslušati velikog Tadićevog pulena Milorada Dodika da "Turska treba preispitati svoju politiku na Balkanu." Inače, Davutolu će ispasti samo Don Kihot koji se bezuspješno bori sa balkanskim vjetrenjačama.

P.B.

SVETI EMIR KUSTROŠKI

Kako su prenijeli mediji, srpski patrijarh Irinej, koji je boravio u prvoj posjeti Hercegovini otkako je poglavar SPC, odlikovao je u Mrkonjićima, kod Trebinja, reditelja Emira Kusturicu Ordenom Svetog Save prvog stepena za nesebičnu brigu i predstavljanje srpskog naroda i pravoslavlja u svijetu.

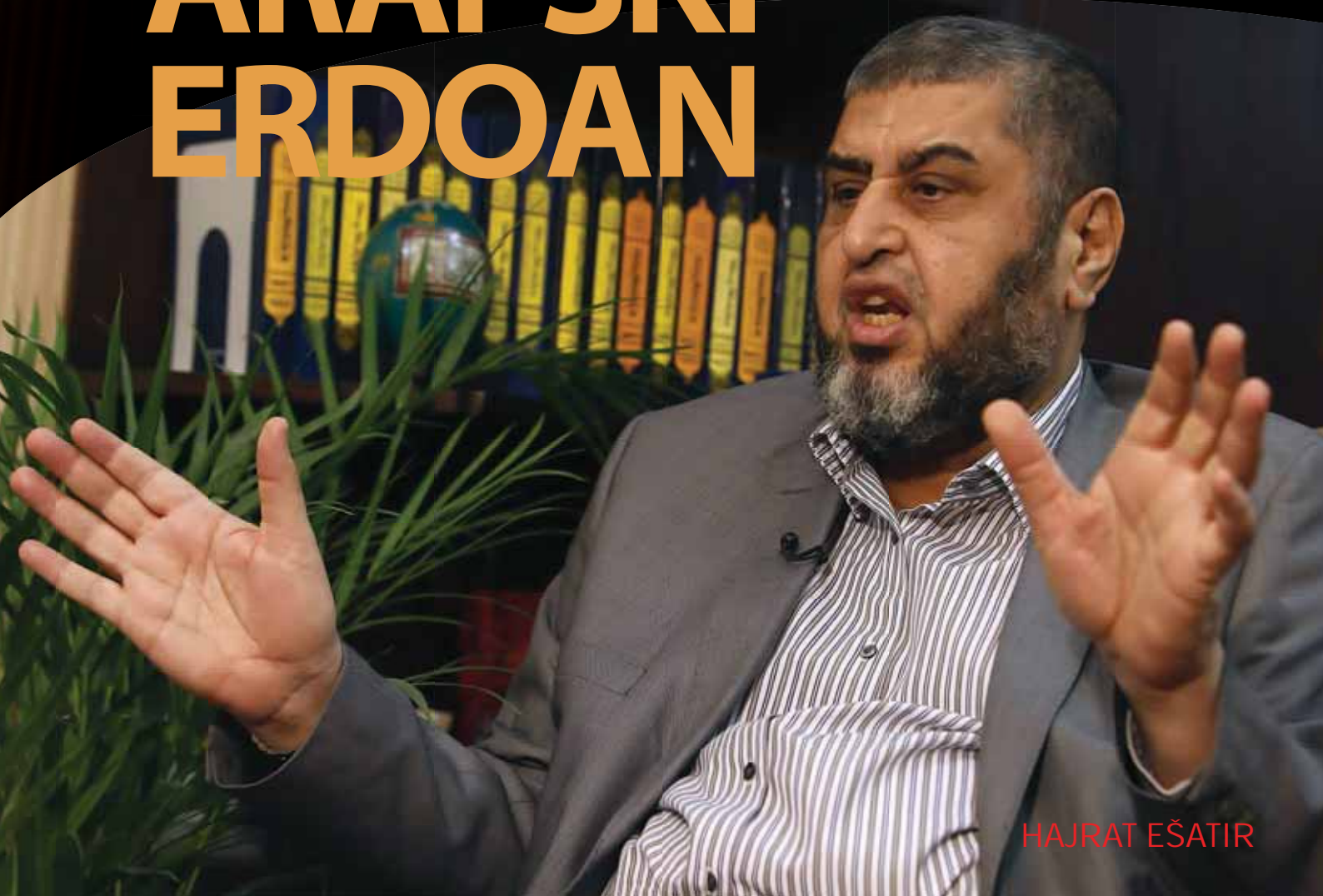
Nakon liturgije u crkvi Svetog Vasilija Ostroškog i Tvrdoškog, patrijarh je vjernicima poručio da se okupljaju oko svojih svetinja i crkve i da ne zaborave put kojim su ih vodili njihovi svetitelji i svojim primjerom pokazivali da nikada ne smiju zalutati.

Uvrijedio se neko ili ne, ali postoji jedna derviška legenda, doduše naučno nedokazana, da je na mjestu crkve Vasilija Ostroškog sahranjen jedan derviški velikan, sveti čovjek, čiji je mezar narod obilazio kao svoje svetište. U svakom slučaju, uvjerljivost te priče nije ništa manja od one u koju je Kusturica povjerovao njegovim korijenima. Nekad bi neko na tim kontroverznim pričama mogao režirati film i posvetiti ga već posvećenom Kusturici.

P.B.

ARAPSKI ERDOAN

HAJRAT EŠATIR

Na predstojećim predsjedničkim izborima u Egiptu vodit će se utrka između starih, iskusnih političara, poput Amra Muse, bivšeg ministra vanjskih poslova, i novih, neiskusnih, poput Muhameda Nusrija. Međutim, Hajrat Ešatir, kandidat Muslimanske braće, dikvalificiran je od strane izborne komisije. Musa je veoma poznata domaćoj i svjetskoj javnosti dok je njegov glavni rival Nusri skoro anoniman. Tako da harizmatičnog Ešatira zovu arapskim Erdoanom kojem je također izborim zakonom u Turskoj bilo onemogućeno da izađe na izbore.

Ko Hajrat Ešatir? Rođen je u Dakahlia 4. maja 1950. Oženjen je i ima desetero djece i isto toliko unučadi. Ima diplomu nekoliko univerziteta i magisterij. Predavao je na fakultetu i bivao izbačen sa Mansura Univerzitet 1981. po nalogu samog predsjednika Sadata. Trenutno se bavi privatnim biznisom.

Povezao se sa Muslimanskim braćom 1974. zbog čega je bio zatvaran četiri puta.. Prvi put je uhapšen još 1968. za vrijeme vladavine Nassera zbog sudjelovanja u studentskim demonstracijama. A 1995. je bio osuđen na pet godina pred vojnim sudom. Zadnji put je hapšen 2001. Bio je aktivista Muslimanskog bratstva za rad i pomoć studentima. Kao jedan od vodećih ljudi organizacije Muslimanskog braća bit će kanidiran za predsjednika Egipta na predstojećim predsjedničkim izborima. Po biografiji sušta je suprotnost bivšem egiptskom predsjedniku Hosniju Mubaruka. Zajednički im je samo astrološki znak bika. Inače, po političkoj porfilaciji već ga oslovljavaju arapskim Erdoanom.

P.B.

POGLEDAJTE ŠTA JE TADIĆ RADIO U BOSNI!

Srđa Popović, odvjetnik i lucidni analitičar srpske političke scene, u intervjuu za "Jutarnji list" izjavio je:

O DODIKU: "Pogledajte šta Tadić radi u Bosni: pomaže Dodikovu secesionističku politiku bez obzira na to što je BiH nezavisna zemlja s kojom tobože ima normalne diplomatske odnose. Ima li, za stanje u regiji, strašnije politike od toga?"

O PREMIJERU: "Pitanje je koga se Boris Tadić više boji: Đilasa ili Dačića. Mjesto premijera dat će onome koga se manje plaši. Jasno, davanje mandata Dačiću teško bi objasnio stranci."

O DAČIĆU: bojim se da će se, ukoliko Nikolić bude poražen, jedan dio njegovog članstva preliti u SPS. I tada bi Dačić mogao postati značajna snaga.

O TADIĆU: Tadić je nakon 12 godina vlasti uspio da Miloševićeve stranke budu jače od njega. Tadić je ljude iz 90-tih vratio na vlast.

O ĐILASU: Đilas je blizak mentalitetu srpskog birača po slici koju je o sebi stvorio, slici odlučnog alfa-mužjaka, čovjeka koji ne komplicira...

("Jutarnji list", 19. 5. 2012.)

DERVIŠ U PAZARSKOM HARLEMU

Rasim Ljajić je oponašajući svog političkog bosa, Borisa Tadića, koji se u kampanji slikao sa bivšim zemljacima Zdravkom Čolom i Emirom Kusturicom, u Novi Pazar doveo svog zemljaka Edina Dervišhalidovića. Dervišhalidovići su projeklom iz Novog Pazara, i kako im prezime govori, bili su derviši. I baš kao takvi, skromni i siromašni derviši, došli su u Sarajevo. Njihov najslavniji i najbogatiji potomak vratio se korijenima i održao koncert. Koncert je bio besplatan za građane, a općinski budžet je koštao 330.000 evra.

Poslije koncerta Dine Merlina Pazarcima je pjevao Šaban Šaulić. Prilikom otvaranja sportske hale građani su slušali i Šabana besplatno. A poslije Šabana, pjevao je Haris Džinović. Dok je Dinin koncert Ljajić gledao odnekle iz bašte, na Šabanovom je bio prisutan zbog ceremonije otvaranja, a Džinović je pjevao na političkom skupu njegove stranke. Ljajić je dobio najviše glasova u Pazaru. Tako se ništa neće mijenjati u Sandžačkom Harlemu. Narko-bosovi su slavili, tajkuni okretali volove na ražnju, a narod će nastaviti da živi ko Dinini preci derviši, skromno i siromašno.

Poznati su slučajevi političkog angažmana estradnih zvijezda. Možda bi Merlina mogli usporediti sa Ibrahimom Tatlislesom koji je bio konkurent Tajibu Erdoanu. A s kim da usporedimo islandskog pjevača Hrodura Torfasona koji je predvodio prevarene i pokradene građane na demonstracijama kojima su srušili vladu? Takve, bar pjevače, nije još rodila bošnjačka mati. Ovo je sve "mrtvi pokvarenjak", rekli bi Pazarci.

P.B.

Sean Stone, sin kontroverznog reditelja Olivera Stonea, prešao je na islam u Iranu prošle sedmice i kaže da je već doživio holivudsku reakciju.

Svečanost je održana u Isfahanu, gdje radi na jednom dokumentarnom filmu. Njegovo sadašnje ime je Sean Ali Christopher Stone.

«Već sam doživio izljeve šovinizma, nakon što su neki ljudi iz filmske industrije ispoljili nespornost za rad sa mnom, samo zato što sam izrekao jednostavnu molitvu: Nema Boga osim Allaha, a Muhamed je Njegov poslanik. Vjerovatno sam time razočarao mnoge moćnike», komentirao je odnos okoline prema njemu.

Govoreći tokom večere u Barrio 4v, Sean je izjavio: «Nakon što je pročitao Kur'an i nakon što je bio u doticaju sa islamskom kulturom, posebno u Iranu, vjerujem da je Muhammed poslanik istog onog Boga kojeg štuju i u drugim religijama.» Obrazlažući svoje motive prelaska na islam pojasnio je: «Ja sam jevrejske krvi, kršteni hrišćanin koji je prihvatio Hristova učenja, jevrejski Stari Zavjet i Sveti Kur'an. Vjerujem da je Bog samo Jedan, bez obzira da li se zvao Allah, Jehova ili kako god želite da Ga nazovete. On stvara sve narode i vjere. Ja sebe smatram jevrejsko-hrišćanskim muslimanom.»

Ono što pokušavam je da otvorim dijalog o vjeri. Na zapadu postoji tako mnogo islamofobije. Islam nije vjera nasilja, bar ne više nego što su to i jevrejska i hrišćanska vjera.»

Također je izjavio da mu je otac pozdravio njegovu odluku..

«Moj otac je rekao: 'Allah je s vama.' On shvaća da sam pokušavao premostiti određene nedostatke i donijeti mir.»

Ali, bio je šokiran reakcijom drugih. Sean će uskoro objaviti svoj horor film «Graystone.» «Nisam mogao vjerovati da ću biti toliko napadan. Kao da sam postao kriminalac zbog toga što sam prihvatio islam. Nisam bio svjestan da je islamofobija toliko duboko ukorijenjena. Ljudi su počeli špekulirati da sam to učinio, jer sam iz razmažene obitelji, te da sam bio izgubljen i pokušavao sam se pronaći. To je smiješno», kazao je.

«Ne brine me to što sam ja kritiziran. Ako budem mogao otvoriti raspravu o religiji i stvoriti neka razumijevanja, onda je to vrijedno toga.»

S.G.

JA SAM JAVRESKO-HRIŠĆANSKI MUSLIMAN

BUKVIĆEVE BUKVE I GRANICA D(R)INA

Prema izvještaju Komisije za istragu o donacijama poslije rata u BiH je prispjelo oko sedam milijardi KM. Od toga oko šest i po milijardi je prispjelo u Federaciju BiH. Većina tih para nema dokumentiranih nalaz, ili pokriće, odnosno ne može se ući u trag o utrošku donacija.

Ponovo je na Sarajevo biznis forumu (SBF), donirano 100 miliona KM. To je kredit Turske namijenjen pomoći prvenstveno povratnicima. Deset miliona KM je bespovratni kredit za doniranje povratnicima u RS koji će prijaviti svoje mjesto boravka prije popisa stanovništva. Iz te donacije namirit će se razlika penzionog i zdravstvenog osiguranja povratnicima. Ostatak novca moći će koristiti građani za uzimanje povoljnog kredita preko BBI banke i Turkiš ziraat banke za "kupovinu koza", kako su komentirali mediji.

Osim što se kredit udjeljuje u vrijeme početka izborne kampanje za lokalne izbore, a SDA će u cijelosti raspolažati namjeni kredita, kao i u većini dosadašnjih donacija, Turska želi popraviti veoma poljuljani imidž kod Bošnjaka kako puno obećava, a veoma malo investira u BiH.

Na osnovu dosadašnjih iskustava sličnih donacija najviše fajde je imala "zelena buržoazija" u Sarajevu. Malo šta može pomjeriti "granicu dina" nakon etničkog čišćenja uz Drinu. Naprimer, u Rogatici, gdje je žvjelo preko 70% Bošnjaka, danas ih živi samo sedamdesetak. I svega 45 od njih ima prijavljeno stalno mjesto boravka u Rogatici! Tako će priče lidera podmlatka "zelene buržoazije" Amera Bukvića, i direktora SBF-a, o finansiranju povratka Bošnjaka u RS biti shvaćene kao "valjanje bukava." I ništa više!

P.B.

FOTO ODSLİK

ARAPSKI ČETNIK

Nakon petnaest mjeseci demonstracija u Siriji, El-Asad je ubio 9 000 Sirijaca. "Stroj za mučenje", kako su strani reporteri nazvali sirijski režim, a prema izvještajima za ljudska prava, te i izvještajima UN-a, do sada je kroz "logore" tajne policije deportirao desetine hiljada mladića, dječaka i djevojčica. Također, desetine hiljada Sirijaca je pobjeglo iz zemlje pred zločinačkim Asadovim hordama.

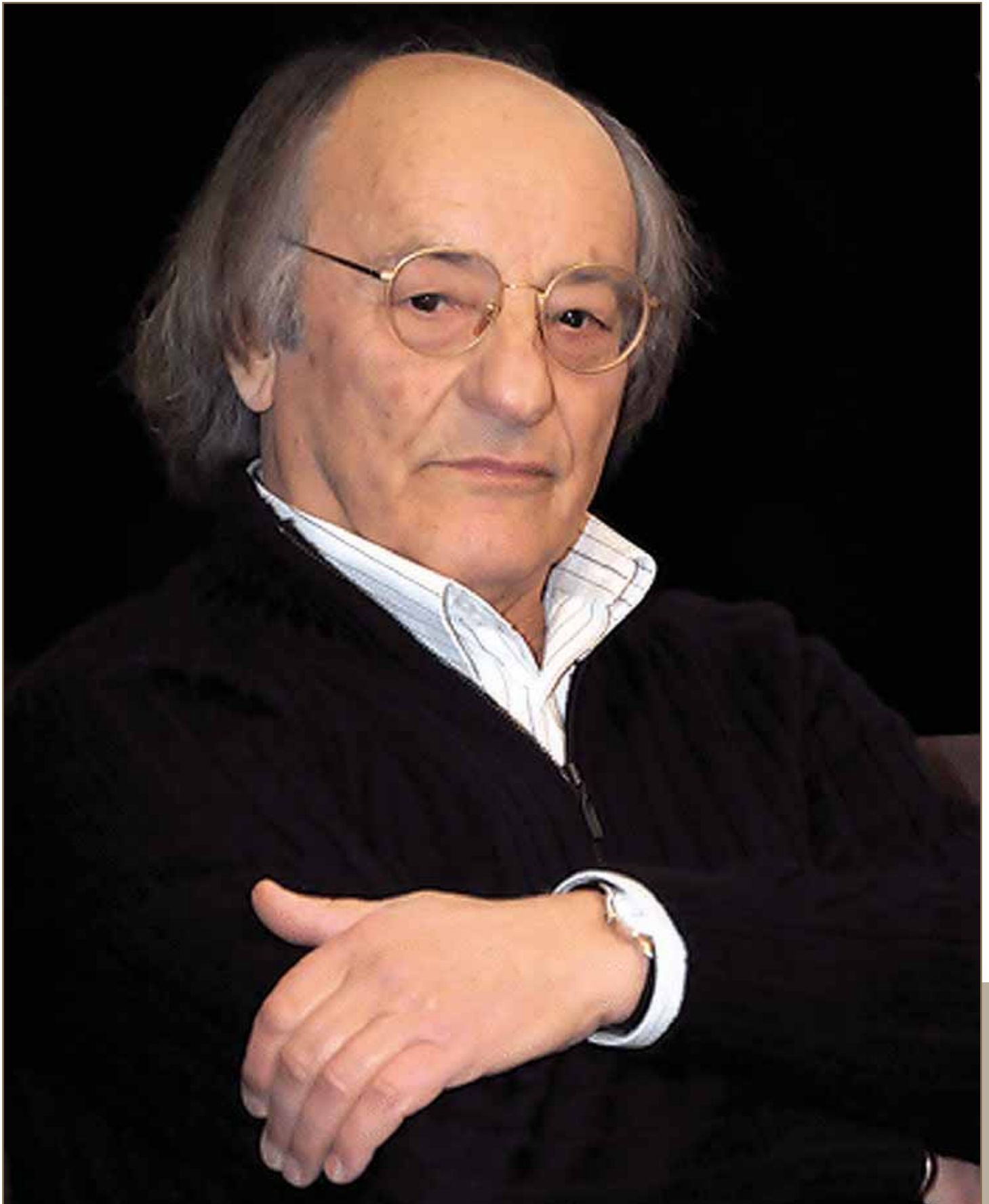
Kad je Bešir zamijenio svoga oca Hafeza, 2001. godine, koji je već bio ogrezao u krvi izvršivši masakr nad pobunjenom "Muslimanskom braćom", ubivši oko 40 000 ljudi, zapadni mediji su ga predstavili kao "političko osvježenje." Njegovu suprugu Esmu nazvali su "dušom pustinje." Oboje su školovani na Zapadu te su stoga smatrani prosvijećenim diktatorskim bračnim parom.

Međutim, režim Baas partije u Siriji, kao i Bas partije u Iraku, koje je stvorila posestrimska stanka Komunistička partije Jugoslavije, iznjedrio je diktatore poput Hafeza El-Asada, Sadama Husejna, Slobodana Miloševića, Muamera El-Gadafija...

U vrijeme kad je otpočelo suđenje najvećem krvniku bivše Titove vojske, pukovniku JNA Ratku Mladiću, opis njegovih zločina počinjenih nad muslimanima u BiH skoro je identičan onima koji se danas mogu vidjeti na internetu u preko 30 000 snimaka. Najzloglasnija "pretorijanska garda" Bešira Asada, kojom komanduje njegov mlađi brat, osim svirepih ubistava, hapsi, prelaćuje i siluje i djevojčice uzrasta od dvanaest godina.

Svijet, posebno muslimani, nikad pouku da prime: I pored zločina još uvijek imaju nostalgiju za "šinjelom" iz kojeg su se iskotili naokrutniji zločinci protiv muslimana! A, ukoliko ne bude rastrgnut na ulici, ili obješen, poput Gadafija i Sadama, Bešir će završiti tamo gdje je završio i Ratko Mladić. S tim što su njegova zlodjela, zahvaljujući internetu, već dokumentirana. Neće ih moći uništiti, niti sakriti ni korumpirani haški tužitelji poput Karle Del Ponte. A, patnja i bol nanesena muslimanima ostaje samo njima! Sve dok pouku ne prime!

P.B.

RAT JE BIO OPIJUM POLITIČKI I INTELEKTUALNIH ELITA

PB: Prvi put sam Vas vidio u Kamernom teatru, čini mi se 1979., kada ste promovirali Vaš roman Vrata od utrobe. Mislim da Vam je promotor bio Anđelko Vuletić. Bila je sjajna atmosfera. Mnogo studenata. A Vama, kako smo Vas tada doživjeli, uopće nije bilo stalo da mišljenja oficijelne (književne) kritike. Ja sam se iskreno tada bojao za Vas. Previše ste mi djelovali bohemski slobodoumno. Biste li se mogli prisjetiti tog vremena, tog Sarajeva i te Vaše knjige?

KOVAČ: Nije mi se lahko sjetiti, ne zato što imam problema s memorijom, nego sam tada bio, kako vi kažete "bohemski raspoložen", što je samo eufemizam. Zapravo, ja bohemski nisam nikad živio, a ako su se neki ispadi te vrste dogodili, onda su oni bili izraz stanovite radosti kad sam s prijatelji-

ma, ili pak nekog očaja iz koga se na taj način, bar nakratko, bježalo. Ja se sjećam Saita Orahovca koji me "vadio" i govorio kako me zna u boljim izdanjima. Ali sve u svemu i to je dio našeg života, za pisca je dobro kad ga se baca iz jednog stanja u drugo. Sutradan, kada su te omaglice prošle, bilo mi je žao što nisam drukčije nastupio, a onda su me sa svih strana obasipali utjehama da sam, unatoč svemu, govorio o tome što je literarni zavičaj. Sve u svemu ja sam sređeno živio, sređenije od mnogih mojih kolega. Najveći bohem iz moje generacije bio je Danilo Kiš, ali njemu je to išlo od ruke. Bio je zabavan, svirao je gitaru, divno je pjevao, znao je što su dobra vina. Njemu je sve to tako prirodno ležalo. On je živio ono što se kaže "sto na sat."

MIRKO KOVAČ

Najznačajniji pisac jugoslovenskih i postjugoslovenskih prostora ekskluzivno govori za PAN BOŠNJAK

PB: Mnogo puta ste objašnjavali slučaj Vaše knjige Rane Luke Meštrevića, koja je bila zabranjena, odnosno uklonjena iz knjižara i biblioteka. Ali, to je bio samo formalni razlog za Vaš status, jer Vi ste već imali imidž jednog velikog intelektualnog disidenta. Jednostavno, niste se bojali komunista. Tako smo Vas mi mladi tada doživljavali. Imate li nešto još pojasniti u tom pogledu? Možda biste iz tog ugla mogli govoriti - šta je važnije sigurnost ili sloboda za čovjeka?

KOVAČ : Ne radi se o strahu od komunista, ja naprosto nisam imao ideološku stranu, moj tzv. antikomunizam bio je otpor prema onima oko mene koji su služili i zastupali ono u što ne vjeruju, to su pokazale devedesete godine i propast komunizma, svi su se oni prešaltali na isto tako lošu stranu, pa sam ja došao u situaciju da devedesetih branim Tita od tog neukusa oko nas. Jer ako ste, primjerice, antikomunist, kod nas se podrazumijeva da ste na suprotnoj strani, "za kralja i otadžbinu" ili "za dom spremni." Mene je zanimala sloboda, u prvom redu sloboda mišljenja, izboriti se u okviru toga sistema za stvaralačke slobode. To je bilo teško, ali to je polako uspijevalo. Komunizam je pojeo samog sebe. Vi znate onu životinju koja grize vlastiti rep. Komunizam je bio ta životinja koja je poje la samu sebe. A to da li je važnija sloboda ili sigurnost, za nas u ono vrijeme bila je ta čežnja za slobodom važnija od sigurnosti. Sloboda je sama po sebi već neka sigurnost. Međutim, društveni poredak je nešto sasvim drugo. Danas imamo kapitalizam koji je izvor nesigurnosti, slobodu mišljenja koja ništa ne znači. Naš kapitalizam kao sistem radi samo na tome da sve postane roba. Rob i roba!

PB: Veoma mi je drago da je roman "Kristalne rešetke" objavljen baš u Sarajevu iz više razloga, a osnovni razlog je da je u Sarajevu obitavao jedan nepatvoreni dobrodušni, ali vrlo inteligentan i pronicljiv duh koji se iskazao u mnogim sferama umjetnosti, bez obzira na "rešetke" tog doba. Čak mislim da je zločinački mazohizam koji su iskalili nad njim šovinisti i nacionalisti iz Beograda i Zagreba bio motiviran i njihovom zavidnošću prema tom sarajevskom duhu. Da-

kle, kako vidite Sarajevo iz vizure tadašnjih, a možda i današnjih "kristalnih rešetki?"

KOVAČ : I za mene to ima značenje što je ta knjiga izašla u Sarajevu. Bojim se da Vi pomalo ublažavate stvari kad kažete da su zločinci rušili Sarajevo zbog njegovog duha, jer rušitelji ne znaju što je duh, ne znaju što je grad, što je duga urbana kultura toga grada. A elite koje su gurale zločince i uživale u njihovim zlodjelima, motivirane su mržnjom općenito prema muslimanima. Ja sam još živio u Beogradu kada su se ozbiljni intelektualci sastajali po ćumezima i ozbiljno raspravljali o tzv. Zelenoj transverzali, o velikoj islamskoj opasnosti, a to se efektno prenosilo na one koji su dobivali oružje da ratuju. Takvi iracionalni motivi su krvoločni. Ako jedan intelektualac, vrlo obrazovan i prisutan u javnosti, kakav je bio, recimo, Dragoš Kalajić, napiše da je najljepši prizor u njegovom životu Sarajevo u plamenu, šta se može očekivati od ološa koji je krenuo da dadne svoj prilog toj lomači?!

PB: Mojoj generaciji su se Mirko Kovač i Danilo Kiš doimali poput sijamskih blizanaca. Samo je Kiš bio više posvećen svom poslu od Vas. Vi ste poput mlina kad pršće vodu, "prskali" na sve strane Vaš raskošni intelekt. Smijem li se usuditi postaviti pitanje da su stoga Vaši publicistički tekstovi, eseji i kritike iz vremena bratoubilaštva iznjedrili većeg junaka od bilo kojeg iz Vaših romana?

KOVAČ : Kiš i ja bili smo ono što se kaže nerazdvojni prijatelji, tajne među nama nije bilo. Kiš se razbolio upravo u to vrijeme kad su se potresi polahko najavljivali, mi ne znamo kako bi on reagirao u ono užasno vrijeme balkanske klaonice, najvjerovatnije kao i ja. Ostavlja se fina umjetnost i uzima publicističko pero u ruke, o tome je i sam Kiš često govorio. Prepoznao bi fašizam, u to nema sumnje. Po prirodi je bio uvijek na strani manjine, na strani proganjanih. U mojoj knjizi «Pisanje ili nostalgija», ima jedan detalj kada mu ja zamjeram zašto je prihvatio da uđe u Srpsku akademiju nauka i umjetnosti, kad je ta institucija na zlu glasu i kad je iz te kuće krenuo rat. On je odgovorio: «Moraš shvatiti,

O KIŠU

Najveći bohem iz moje generacije bio je Danilo Kiš, ali njemu je to išlo od ruke. Bio je zabavan, svirao je gitaru, divno je pjevao, znao je što su dobra vina. Njemu je sve to tako prirodno ležalo. On je živio ono što se kaže «sto na sat.»

O KOMUNIZMU

Komunizam je pojeo samog sebe. Vi znate onu životinju koja grize vlastiti rep. Komunizam je bio ta životinja koja je pojela samu sebe. A to da li je važnija sloboda ili sigurnost, za nas u ono vrijeme bila je ta čežnja za slobodom važnija od sigurnosti. Sloboda je sama po sebi već neka sigurnost. Međutim, društveni poredak je nešto sasvim drugo.

O KAPITALIZMU

Danas imamo kapitalizam koji je izvor nesigurnosti, slobodu mišljenja koja ništa ne znači. Naš kapitalizam kao sistem radi samo na tome da sve postane roba. Rob i roba!

meni više nije ni do čega.»

PB: "Grad u zrcalu" je roman kojem će pozavidjeti svaki pisac u onom segmentu u kojem žudi za zavičajem. U njemu, jasno je, zrcala plemenitost i ljepota dječjačke duše Mirka Kovača, kakvu smo djelimično upoznali kroz Vaše tekstove. Da li će ikada više iko tako moći pisati o Trebinju?

KOVAČ: O tom vremenu sigurno neće. Nisam ni ja pisao o Trebinju, jer nisam krojničar. To je više neka fikcija, neki nestvarni grad, grad iz djetinjstva, grad iz mašte. To je za mene pozornica na kojoj se zbivala neka radnja. Mene je u djetinjstvu taj grad uzbuđivao, lijep je, privlačan, ima burnu prošlost, ozaren Mediteranom, bio je pun razlika, sve u svemu idealan za književnost. Naravno, ima još takvih gradova u Bosni i Hercegovini, to i čini bosansku književnost privlačnom i zanimljivom, upravo ti razni sudari svjetova i historijskih sukoba i jesu neka vrsta hrane za književnost.

PB: Prethodno pitanje može se vezati i za ceremoniju dodjele nagrade, odnosno ordena Emiru Kusturici u Trebinju od strane patrijarha Irineja. Šta bi na to rekao Vaš pokojni otac kojeg ste opisali u romanu "Grad u zrcalu?"

KOVAČ: Moj otac, ne samo taj iz «Grada u zrcalu», nego i onaj stvarni, nije volio popove. Vjerovatno bi se malo sprdao, jer je imao smisla za humor. Ja osobno ne bih imao ništa protiv što je Kusturica konvertit, ja sam poznavao mnoge ljude koji su prelazili iz jedne vjere u drugu, dakle, nemam ništa protiv ako je to istinsko uvjerenje, ako je to neka duhovna potreba, ako je u toj vjeri pronašao neku svoju sreću, ali ako je to kalkulacija da se dobije ovo ili ono, to je jadno. Neki teolozi tvrde da se konvertit može postati samo ako te Bog izabere. Ali ne bih ulazio u ta mistična područja. Meni je potpuno svejedno šta rade Kusta i Irinej, gdje se viđaju i kakvu ljubav vode.

PB: Jednom ste izjavili da ovi narodi ne zaslužuju Ivu Andrića. Po Kusturici, Andrića zaslužuje samo jedan narod kojem i on odnedavno pri-

pada. Kako je Andriću u zagrljaju Kusturičinog naroda?

KOVAČ: Nije Andrić samo u zagrljaju Kusturičinog naroda, on je svjetski pisac iz plejade nobelovaca. I on ne bi morao pripadati ovom ili onom narodu, nego svima koji govore njegovim jezikom, jer taj je jezik on proslavio u svijetu. Pisce nije teško uvući u političke zloporabe, kao ni filozofe, kao ni Svete knjige. Dobro se sjećam jednog mog profesora filozofije u gimnaziji koji je govorio da je Nietzsche fašist, jer su ga nacisti citirali i zlopotrebljavali. Politikanstvo je banalna stvar. I ne smiju se veličine vući po tom blatu.

PB: Da li ste čitali knjigu Dobrice Ćosića «Rat u Bosni?»

KOVAČ: Nisam čitao tu knjigu, nisam je imao u rukama, a čak i da je imam ne vjerujem da bih je čitao.

PB: Kad sam čitao tu knjigu pomislio sam na Vaš tekst «Ko se boji Marksa još» objavljen, čini mi se, u Feralu. U tom tekstu ste pokazali transformaciju srpskih marksista u nacionaliste i šoviniste koja je metastazirala u zloćudnom odnosu prema Bosni. Ima li lijeka za one kojima je Ćosić «popio mozak?»

KOVAČ: Pa ja mislim da Ćosić njima nije «popio mozak», nego oni njemu, kažem «oni» misleći na intelektualne elite koje su u sprezi s ruljom. On je bio sve ono što se pokazalo upotrebljivim, bio je komunist, pa antikomunist, bio je jugoslavenski unitarist, pa srpski nacionalist, bio je marksist, pa sad pravoslavac, itd. Imao je nekog ugleda, nije glup, solidan je pisac. Te ljude, uključujući i Miloševića, stvara srpsko društvo, stvara javno mnijenje. A to mnijenje ima nepogrešiv sluh za najgore. I ja mislim da ima lijeka za pojedince, ali nema lijeka za elite koje imaju jedan opći defekt da u nenormalnom vide normalno. Uzmite novoizabranog predsjednika Srbije Nikolića, ništa nije normalno što on radi i govori, bio je Šešeljeva desna ruka, ali su ga izabrali, jer u nenormalnom vide normalno. Ili su pak toliko svi ljudi da ruše tlo pod sop-

O SARJEVU

Bojim se da vi pomalo ublažavate stvari kad kažete da su zločinci rušili Sarajevo zbog njegovog duha, jer rušitelji ne znaju što je duh, ne znaju što je grad, što je duga urbana kultura toga grada. A elite koje su gurale zločince i uživale u njihovim zlodjelima motivirane su mržnjom općenito prema muslimanima

O ĆOSIĆU

Za Hag on nije bio zvjerka, moglo mu se suditi po onoj tzv. «komandnoj odgovornosti», ali svi su znali da on nije bio nikakav vrhovni komandant. U tim stvarima pitao se koliko pijan s gaćama. U sjeni Miloševića i nije predstavljao ozbiljan problem. On je trebao da se dobrovoljno preda Tribunalu, da se solidarizira s Miloševićem, ali Ćosić je hulja i to se od njega nije moglo očekivati.

O ANDRIĆU

Nije Andrić samo u zagrljaju Kusturičinog naroda, on je svjetski pisac iz plejade nobelovaca. I on ne bi morao pripadati ovom ili onom narodu, nego svima koji govore njegovim jezikom, jer taj je jezik on proslavio u svijetu.

O IZETBEGOVIĆU

Izetbegović se našao između dva đavola, nije mu bilo lahko, niti je mogao polučiti bolje rezultate. Ko god je tada zastupao neku pomirljivu politiku nije imao šanse. Rat je bio opijum političkih i intelektualnih elita. Izetbegović se u haosu rata nije snalazio, u nekom mirnodopskom vremenu on bi bio odličan i umjeren političar, bio je tolerantan, gospodstven i otmjen za razliku od te dvojice komunističkih satrapa između kojih je bio stiješnjen.

stvenim nogama. Taj Nikolić je mentalna slika Srbije, ono malo svijeta što se protivi, jer u Srbiji ima pametnog i čestitog svijeta, mislim da je već izmučeno stalnim porazima i stalnim depresijama.

PB: Zašto Ćosić nije završio u Hagu?

KOVAČ: Tačno je da je bio predsjednik one Jugoslavije u jeku najvećih ratova i agresije na Bosnu, formalno je bio i komandant Jugoslavenske vojske, ali on je bio u sjeni Slobodana Miloševića, što će reći da nije odlučivao, da ga niko nije slušao, pogotovu u vojnim krugovima. Politički nije imao što ponuditi, on se čak počeo zalagati za mir i neka mirna rješenja, u suštini je bio na toj funkciji niko i ništa. Otjerao ga je upravo Milošević, Šešelj ga je nazvao izdajnikom i izjurili su ga govornim motkama. On je neslavno završio da bi ga u život vratili Koštunica i Tadić. Za Hag on nije bio zvjerka. Moglo mu se suditi po onoj tzv. "komandnoj odgovornosti", ali svi su znali da on nije bio nikakav vrhovni komandant, u tim stvarima pitao se koliko pijan s gaćama. U sjeni Miloševića i nije predstavljao ozbiljan problem. On je trebao da se dobrovoljno preda Tribunalu, da se solidarizira s Miloševićem, ali Ćosić je hulja i to se od njega nije moglo očekivati.

PB: Da li ste pratili suđenje u Haagu Miloševiću, odnosno Karadžiću i Šešelju? Imate li komentar na njihovo ponašanje, te odnos srpske elite prema njima?

KOVAČ: Iako sam razočaran Hagom, mislim da je bitno da su zločinci tamo završili, da je ta institucija ipak donijela kakve-takve satisfakcije žrtvama, ali puno je grešaka napravljeno, sve je to tromo, traje dugo. Zločinci tamo umiru neosuđeni, smrt je brža od sudaca, jer smrt nije plaćena, ona svoj posao radi profesionalno. I ta agresivnost zločinaca na suđenju ipak je dokaz da se peku na vlastitoj žeravici i da nešto pokušavaju ušičariti od historije misleći da ih u njoj čeka slava heroja. Možda je to trenutno tako, ali historija u ciljusima ima svoje revizije.

PB: Znam da ste o Aliji Izetbegoviću imali pozitivno mišljenje i da ste ga okarakterizirali kao poštenijeg i obrazovanijeg od drugih jugoslovenaskih lidera. U najmanju ruku vrlo ste loše mislili o Miloševićevoj i Tuđamnovoj politici. Ako je tako, zašto je Izetbegovićeva politika postigla najlošije rezultate?

KOVAČ: Vidite, ta dvojica su bila toliko loša da Izetbegović nije uz njih imao nikakve šanse, čak i da je htio da bude gori, ali nije im se mogao u pitanjima zla ni približiti. On je ipak vodio politiku da se spasi što se spasiti može, dok je Milošević uništavao što se uništiti može, a Tuđmanu je bila opsesija da Bosna nestane, jer je to po njemu bila vještačka tvorevina kao Jugoslavija. Tuđman kao povjesničar nije razumio ništa, bio je zapravo sljedbenik politike Radovana Karadžića. Oduševljavao se i smijao onim svojim praskavim luđačkim smijehom kad je Karadžić najavljivao stvaranje Srpske republike na teritoriji Bosne i Hercegovine. Izetbegović se našao između dva đavola, nije mu bilo lahko, niti je mogao polučiti bolje rezultate. Ko god je tada zastupao neku pomirljivu politiku nije imao šanse. Rat je bio opijum političkih i intelektualnih elita. Izetbegović se u haosu rata nije snalazio, u nekom mirnodopskom vremenu on bi bio odličan i umjeren političar, bio je tolerantan, gospodstven i otmjen za razliku od te dvojice komunističkih satrapa između kojih je bio stiješnjen.

PB: Da bi se odbranilo Sarajevo od lešinara iz Ćosićevog "gnijezda" treba mu bar desetak Mirka Kovača. Prepoznajete li Vaše nasljednike u Sarajevu i regionu?

KOVAČ: Sada je ipak neko novo doba, ovdje se više neće ponavljati historija, neće biti potrebe braniti Sarajevo, neće biti ni «Ćosićevih lešinara», kako to Vi kažete, jer bit će sve drukčije, bit će novih problema i naravno doći će novi ljudi koji će, nadajmo se, biti kritički nastrojeni, ukoliko bijeda i sve te krize ne unište i dovedu društvo do one niske moralne tačke. Ili takve trgovine kada će se čast i sve vrline kupovati budzašto.

HRVATI ĆE STO A BOŠNJI

AKUTNO POLITIĀKO PITANJE O STATUSU GRADA MOSTARA DOVODI U PITANJE OPSTANAK FEDERACIJE BIH

ANALIZA

GRAD MOSTAR:

I) UOPĆENO

Općina Mostar zauzima površinu od 1.300 km² sa ukupnim stanovništvom od 126.628 (prema popisu od 1991) odnosno gustoćom 97 stanovnika po m². Grad Mostar je najveći urbani centar u Hercegovini i peti grad po veličini u Bosni i Hercegovini.

II) STANOVNIŠTVO

Po popisu stanovništva iz 1971. godine, općina Mostar imala je 89.580 stanovnika

Nacionalni sastav 1971. godine, bio je sljedeći:

* Muslimani (Bošnjaci)	- 33.645 (37,55%)
* Hrvati	- 32.782 (36,59%)
* Srbi	- 19.076 (21,29%)
* Jugoslaveni	- 2.329 (2,59%)
* ostali	- 1.748 (1,98%)

Po popisu stanovništva iz 1981. godine, općina Mostar imala je 110.377 stanovnika.

Nacionalni sastav:

* Hrvati	- 36.927 (33,45%)
----------	-------------------

LOVATI ACI BOLOVATI

* Muslimani (Bošnjaci)	- 34.247 (31,02%)	• Srbi	- 23.846 (18,83%)
* Srbi	- 20.271 (18,36%)	• Jugoslaveni	- 12.768 (10,08%)
* Jugoslaveni	- 16.509 (14,95%)	• ostali, neopredijeljeni i nepoznato	- 3.121 (2,48%)
* ostali	- 2.423 (2,22%)		

Po posljednjem službenom popisu stanovništva iz 1991 godine, općina Mostar imala je 126.628 stanovnika, raspoređenih u 57 naselja.

Nacionalni sastav stanovništva - općina Mostar, popis 1991   ukupno: 126.628

- Bošnjaci   - 43.856 (34,63%)
- Hrvati   - 43.037 (33,98%)

Nacionalni sastav stanovništva - Grad Mostar, popis 1991.   ukupno: 75.865

- Bošnjaci   - 25.929 (34,17%)
- Hrvati   - 21.795 (28,72%)
- Srbi   - 14.142 (18,64%)
- Jugoslaveni - 11.555 (15,23%)
- ostali, neopredijeljeni i nepoznato - 2.444 (3,24%)

Nacionalni sastav stanovništva - općina Mostar, procjena 2003 ukupno: 105.448

- Bošnjaci – 50.019 (47,43%)
- Hrvati – 50.929 (48,29%)
- Srbi - 3.644 (3,45%)
- ostali - 856 (0,81 %)

Broj birača upisanih u Centralni birački spisak za lokalne izbore 2008 godine

("Sl.glasnik BiH" br.74/08)

IZBOR.JEDINICA	STANOVNIKA	BIRAČA 2008
JUGOZAPAD	35.000	29.522
ZAPAD	22.000	17.406
STARI GRAD	23.500	18.977
JUG	9.000	6.969
JUGOISTOK	9.000	6.869
SJEVER	11.500	8.866
CENT. ZONA		1.893
SVEGA:	109.000	90.452

Prema nezvaničnim podacima u tri izborne jedinice koje se nalaze na desnoj obali Neretve ima 53.701, a u tri izborne jedinice koje se nalaze na lijevoj obali Neretve ima 47.701 ljudi koji imaju lične karte sa prebivalištem na području Mostara.

U cijeloj općini, prema procjenama Zavoda za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, ukupno živi 105.448 ljudi. Od toga, 50.019 Bošnjaka, 50.929 Hrvata, 3.644 Srba, i 856 ostalih. Okolina urbane zone je veoma naseljena, sa bogatim naseljima poput naselja Potoci (2921 stanovnika 1991. god.), Vrapčići (3461 stanovnika 1991. god.), i Rodoč (4499 stanovnika 1991. god.).

III) PRELAZNI STATUT

Mostar je tokom rata 1992-1995 doživio užasna stradanja, a zahvaljujući nacionalističkim idejama i djelovanjima, Bošnjaci su protjerani iz zapad-

nog u istočni dio grada. Nakon prestanka ratnih djelovanja u Mostaru su formirane 6 (šest) općina, i to tri u djelu gdje pretežno živi Hrvati i tri u djelu gdje pretežno žive Bošnjaci. Ovakav način organizacije Mostara je ostvaren potpisivanjem Rimskog sporazuma od 18.02.1996 godine, kojim je predviđeno da se teritorij Grada Mostara sastoji od šest gradskih općina i Centralne zone, čije granice su utvrđene u grafičkom prilogu, kao integralnom dijelu Statuta grada Mostara. Svaka od ovih šest gradskih općina su imali potpuni pravni subjektivitet. Sastav gradskog vijeća je odražavao nacionalni sastav stanovništva Grada Mostara, te je od 48 članova Gradskog vijeća, 16 mjesta predviđeno za predstavnike bošnjačkog naroda, 16 za predstavnike hrvatskog naroda, a 16 za druge. Od 16 mjesta predviđenih za druge, 11 mjesta ostaje nepopunjeno u prelaznom periodu. Ovaj Statut grada Mostara je poznat kao "Prijelazni Statut" i on je pružio šansu da politički organi na nivou "grada" i "gradskih općina" izvrše ujedinjenje grada Mostara u skladu sa odredbama navedenim u prelaznom Statutu.

Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira u BiH je, na svom sastanku na nivou političkih direktora, održanom 26. septembra 2003.god., zaključio je da je rješenje pitanja grada Mostara od ključnog značaja za održiv i miran razvoj Bosne i Hercegovine. Prema Dejtonskom sporazumu o implementaciji Federacije Bosne i Hercegovine, potpisanom 10. novembra 1995. godine, i njegovom aneksu utvrđeni su principi za Prelazni statut Grada Mostara, te je Mostaru dodjeljen poseban ustavno pravni status. Ovakav status Grada Mostara je utvrđen odredbama tč.4.čl.VI C Ustava Federacije BiH.

IV) NOVI STATUT GRADA MOSTARA

Po mišljenju međunarodne zajednice Prijelazni statut je iskorišćen za stvaranje paralelnih institucija i podjelu Mostara, te je neuspjeh dogovora oko administrativnog uređenja Mostara, doveo do toga da odluku o tome donese tadašnji visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH Paddy Ashdown (Pedi Ešdaun). Dana 28. januara, 2004. godine objavljen je dokument-Statut poznat kao

“Novi statut Grada Mostara” u kojem se Grad Mostar definiše kao „jedna jedinica lokalne samouprave, sa teritorijom Grada Mostara koja predstavlja jedinstveno, nepodijeljeno područje u skladu sa stanjem područja prema katastarskim crtama rubnih dijelova na dan 1. januara, 1991. godine, modificiranog Općim okvirnim sporazumom za mir u Bosni i Hercegovini, potpisanim 14. decembra, 1995. godine.” Na prostoru bivših gradskih općina umjesto njih formiraju se zasebna „Centralna zona” sa šest (6) gradskih područja koja danas predstavljaju izborne jedinice. Gradsko vijeće Grada se sastoji od 35 vijećnika, koji se biraju u izbornim jedinicama na neposrednim izborima u skladu sa Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine. Principi utvrđeni poglavljem 19 Izbornog Zakona se primjenjuju isključivo na izbore u Gradu Mostaru, i njima je uređen način izbora vijećnika u Vijeće Grada Mostara. Iz gradske izborne jedinice biraju se 17 (sedamnaest) vijećnika, a tri vijećnika se biraju iz svake od šest izbornih jedinica gradskog područja (bivše općine). U cilju izbjegavanja supremacije jednog naroda nad drugim čl.19.4 Izbornog zakona odnosno čl.16 Statuta Grada Mostara predviđena je nacionalna kvota, kojom se predviđa da nijedan od konstitutivnih naroda niti iz grupe “ostalih” ne mogu imati više od 15 svojih predstavnika u Gradskom vijeću, odnosno da imaju najmanje 4 (četiri) predstavnika iz reda svakog konstitutivnog naroda i 1(jedan) iz reda ostalih. Izbornim Zakonom i Statutom Grada Mostara je predviđeno da se izuzetno od odredaba čl.13.7. Zakona o izborima, gradonačelnik Grada Mostara bira indirektno u skladu sa Ustavom FBiH, odnosno da gradonačelnika biraju vijećnici iz reda izabраних vijećnika u Gradskom vijeću Grada Mostara.

Ne smije se zanemariti činjenica da je Grad Mostar zbog svih stradanja koje su njegovi građani doživjeli u posljednjem ratu našao zasebno mjesto u Ustavu FBiH, i time postao “ustavna kategorija” kojom međunarodna i domaća zajednica garantuju poštivanje poglavlja II o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

Nakon nametanja Statuta u Gradu Mostaru je sve krenulo gore, tako da je očito da Grad ide daljem razjedinjenju i dezintegraciji. Građani nisu dobili jedinstvenu, jeftiniju i sposobniju gradsku administraciju, postoje dvojna javna preduzeća, dvojne

bolnice, dvije pošte, dvije autobusne stanice, dvije elektrorivrede, dvojne kulturne, sportske i druge institucije. Umjesto da donošenjem Statuta grad krene putem integracije, on je pojurio u dezintegraciji, tako da se svakim danom sve više i više usložnjava političko-ekonomsko stanje u Mostaru. Pored činjenice da u Mostaru postoje politički lobiji koji na sve moguće načine nastoje stvoriti podjele, odnosno zadržati poslijeratno stanje podijeljenosti, ni međunarodna zajednica nije pokazala truda u implementaciji Statuta i stvaranju Mostara kao Grada za normalan život svih građana.

V) ODLUKA USTAVNOG SUDA BiH br. 9/09 od 26.11.2010 god.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u predmetu broj U 9/09, rješavajući zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, donio odluku kojom je djelimično udovoljeno njihovom zahtjevu. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma na 87. sjednici održanoj 14.12.2009 godine sa tri glasa “za”, tri glasa „protiv” i bez glasova “suzdržan” nije podržala zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda, a Ustavnopravna komisija Doma naroda na 48.sjednici održanoj 23.12.2009 godine sa tri glasa “za”, bez glasova „protiv” i sa dva glasa “suzdržan” bez glasova sva tri konstitutivna naroda nije podržala zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine. Podnosioci zahtjeva su bili Ivo-Miro Jović, Božo Čorić, Ilija Filipović i Budimir Živko.

Sud je udovoljio zahtjevu u djelu utvrđenja “ da član 19.4. stav 2., čl.19.2 stav 1 i 3, kao i čl.19.4.st.2 do 8 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine nisu u skladu sa članom II/4.Ustava BiH u vezi s članom 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji je sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine.”

U skladu sa ovim stavom, Ustavni sud je utvrdio da nisu u skladu sa Ustavom BiH odredbe čl. 17. stav 1. i 3, člana 15. stav 2., čl.38 st.1 Statuta Grada Mostara. Navedenim odredbama Izbornog zakona BiH i Statuta Grada Mostara je regulisano “da se u svakom gradskom području biraju po 3(tri) vijećnika.”

Shodno prednjem naloženo je Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da izmijeni i dopuni neustavne odredbe Izbornog zakona Bosne i Hercegovine u skladu s ovom odlukom u roku od šest mjeseci nakon objavljivanja ove odluke u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine». Ujedno se nalaže Gradskom vijeću Grada Mostara da obavijesti Ustavni sud o koracima koje će preduzeti da uskladi Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca nakon objavljivanja u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» i amandmana koje je usvojila Parlamentarna skupština BiH da bi uskladila Izborni zakon BiH s Ustavom Bosne i Hercegovine u skladu s ovom odlukom. Do tada, dalji postupak po zahtjevu Kluba izaslanika hrvatskog naroda za ocjenu ustavnosti navedenih odredbi Izbornog zakona i Statuta Grada Mostara se odlaže.

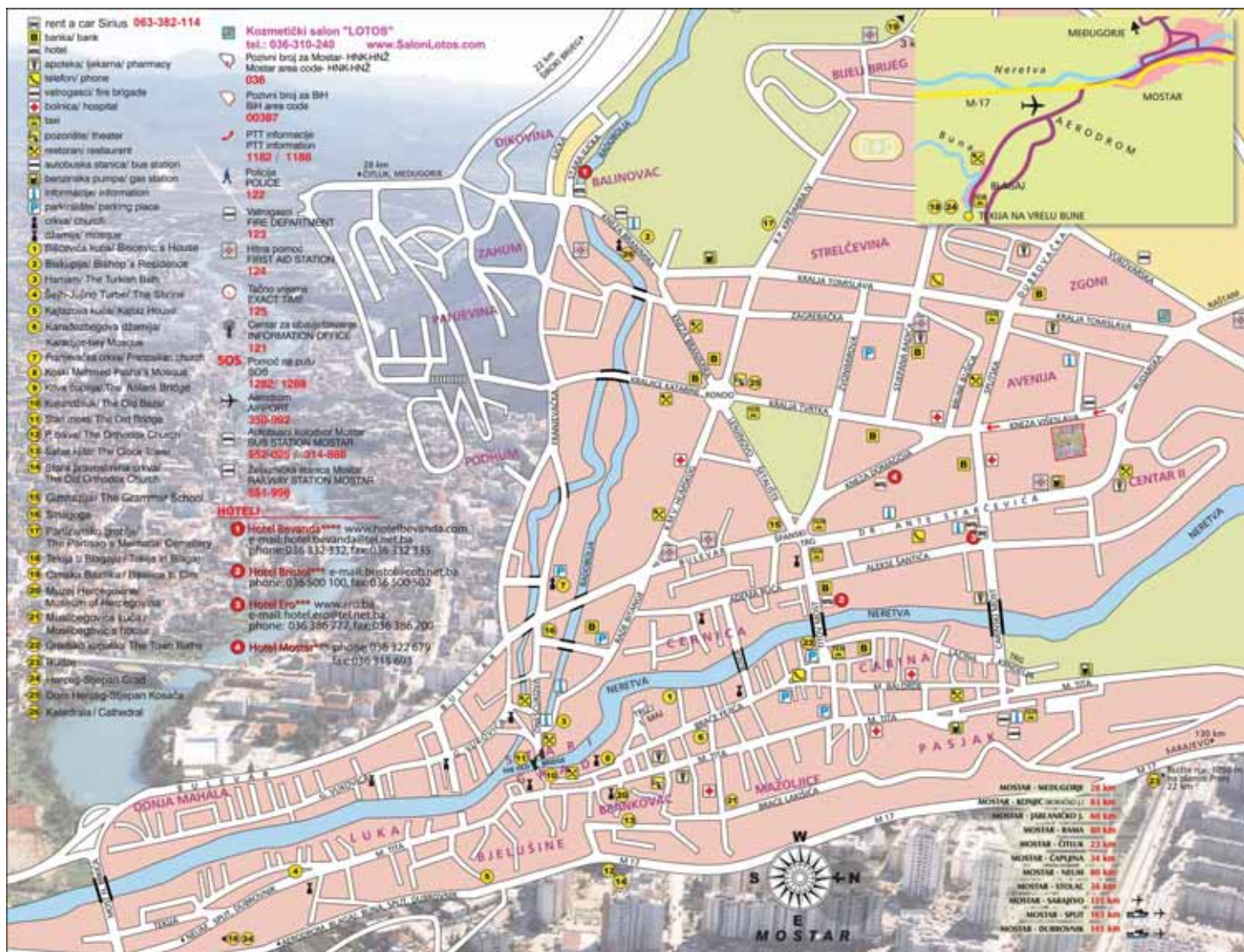
Podnosilac zahtjeva smatra da je odredbama kojima je propisano da se po tri vijećnika biraju iz svake od šest izbornih jedinica gradskog područja, prekršeno osnovno načelo Izbornog zakona po kojem se pri određivanju područja izbornih jedinica mora voditi računa da izborne jedinice imaju podjednak broj glasača. U vezi s tim, podnosilac zahtjeva navodi da izborna jedinica Mostar Jugozapad (29.522) ima oko četiri puta više glasača od izborne jedinice Mostar Jugoistok (6.869), a da se u obje izborne jedinice bira isti broj vijećnika. Podnosilac zahtjeva smatra da su odredbom da na području Grada kao jedne izborne jedinice biraju 17 vijećnika svi građani Mostara, a preostalih 18 vijećnika biraju samo građani šest gradskih područja, a ne i Centralne zone diskriminirani građani bivše Centralne zone kojima nije omogućeno da i oni biraju svoje predstavnike u Gradsko vijeće.

Venecijanska komisija u svojstvu "amicus curiae" je tokom postupka navela da odredbe čl.19.4. i 19.6. Izbornog zakona koje regulišu izbor Gradskog vijeća, odstupaju od principa jednake težine svakog glasa, jer uspostavljaju minimalni i maksimalni prag zastupljenosti tri konstitutivna naroda i ostalih. Shodno tome dosljedna primjena demokratskog principa jedan birač-jedan glas, u postojećim političkim prilikama u Bosni i Hercegovini, nosi rizik stvaranja jednonacionalne vlasti izabrane u područjima u kojima je jedan konstitutivan narod u većini. Sporne odredbe Izbornog zakona BiH po

mišljenju Komisije garantiraju zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih, te sprječavaju dominaciju jednog konstitutivnog naroda ili ostalih u Gradskom vijeću. Logično je, uvažavajući opće prilike u BiH, a posebno specifičnosti Mostara, da se treba napraviti mehanizam zaštite učešća predstavnika konstitutivnih naroda u izabranim tijelima, a prvenstveno zbog spriječavanja dominacija jednog naroda nad drugim.

Za Ustavni sud prilikom odnošenja sporne odluke između ostalog bila su sporna dva pitanja i to da li je prilikom donošenja Novog Statuta Grada Mostara bilo razumno da se organi zacija Mostara vrši na popisu iz 1991. godine, zanemarujući etničko čišćenje Bošnjaka odnosno zanemarujući promjene koje su nastale tokom ratnih događanja i da li je logično da se danas održe posebna rješenja koja uključuje čl.11/4.ustava BiH, a imajući u vidu protek vremena od rata do danas. Ne smije se izgubiti iz vida da se Upravni odbor Vijeća za provedbu mira na svom zasjedanju održanom u Briselu 11.12.2003 godine, obavezao da će pružiti punu podršku realizaciji rješenja problema u Mostaru u smislu uspostave jedinstvene i potpune gradske vlasti uz uvažavanje principa podjele vlasti i onemogućavanja dominacije jednog naroda nad drugim. Ustavni sud je ukazao na odluku Evropskog suda za ljudska prava u predmetu "Sejdić i Finci protiv BiH" gdje je tačkom 41. većinom glasova odlučeno "da je prošlo previše vremena od kraja rata da bi Bosna i Hercegovina nastavila da opravdava posebnim potrebama diskriminirajuće odredbe u Ustavu BiH koje se tiču zastupanja ostalih u Domu naroda zakonodavne Skupštine i u Predsjedništvu Bosne i Hercegovine "Evropski sud smatra da još uvijek nije došlo vrijeme za primjenu političkog sistema u Bosni i Hercegovini koji bi bio jednostavni odraz vladavine većine, te prihvatajući koji su specifični za Bosnu i Hercegovinu.

U odnosu na udovoljeni zahtjev Kluba izaslanika hrvatskog naroda Ustavni sud smatra da "očite razlike u vrijednosti glasova birača u različitim izbornim jedinicama ne idu u prilog postizanja legitimnog cilja razvoja multietničke strukture podjele vlasti za koju se razumno može nadati da će postepeno poboljšati kvalitete političkog procesa u gradu."

PLAN GRADA

Izdvojeno mišljenje su imali sudija Tadić, Galić i Ćeman.

VI) ZAHTJEV ZA PREISPITVANJE ODLUKE

Dana 28.09.2011 godine Čorić Murat kao predsjednik Gradskog vijeća Grada Mostara, a na osnovu Zaključka Kluba vijećnika Bošnjaka u Gradskom vijeću Grada Mostara podnosi Zahtjev za preispitivanje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine br:9/09 od 26.11.2010. godine, koja je obavljena u Službenom glasniku BiH br.48/11 od 16.06.2011 godine. U obrazloženju zahtjeva je navedeno da analizom izbornog sistema unutar FBiH i Republike Srpske se može konstatovati da ni u FBiH a ni u RS broj zastupnika za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH nije srazmjeran broju glasača odnosno vrijednost glasa u pojedinoj izbornoj jedinici nije čak ni približna. Nadalje Brčko Distrikt daje eventualne zastupnike u okviru kvote koja

pripada poslanicima na teritoriji Federacije, što je u suprotnosti sa istaknutim stavom Ustavnog suda, kao i činjenica da prema čl.9.12. Izbornog zakona Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH se bira iz naroda kao izborne jedinice s tim da broj delegate ne zavisi od broja glasača. Naime isti se sastoji od 15 delegata, od kojih je 2/3 iz FBiH (uključujući 5 (pet) Hrvata i 5 (pet) Bošnjaka) i 1/3 iz RS /5 (pet) Srba/. Kao sastavni dio zahtjeva su priložene prigodne tabele, koje potkrepljuju navode iz obrazloženja Zahtjeva.

Neovisno od ovog zahtjeva treba ukazati na Odluku Ustavnog suda U:4/05 koja se tiče izbornog sistema Grada Sarajevo, u kojoj je Ustavni sud naveo "da je neophodno da sva tri konstitutivna naroda dobiju garanciju za učešće u Gradskom vijeću bez obzira na izborne rezultate, jer je to centralni element Dejtonskog sporazuma koji je omogućio mir u BiH, odnosno jedini način da se ispoštuje

princip konstitutivnosti naroda na cijeloj teritoriji BiH." Dakle slično mostarskom rješenju postoji i u Sarajevu, kao i u drugim evropskim gradovima sa sličnim multinacionalnim ili multijezičnim sredinama. U Mostarskom slučaju upravo odstupanje od osnovnog principa jednake težine svakog glasa je zasigurno povezano sa zakonitim ciljem u ispunjenju kriterija predviđenih Protokolom br.12 uz Evropsku konvenciju, čl. 25. Međunarodnog prava o građanskim i političkim pravima i Općim komentarom Komiteta za ljudska prava UN-a.

VII) OBAVJEST USTAVNOG SUDA br. 9/09 od 19.01.2012 god.

Ustavni sud BiH je dana 25.01.2012. godine dostavio pismeno predsjedniku Gradskog vijeća kojeg je obavjestio da u skladu čl.70 st.4 i 5. Pravila Ustavnog suda, Sud je zaključio da nema razloga koji bi opravdali razmatranje zahtjev Murata Čorića kao predsjednika Gradskog vijeća Grada Mostara, jer podnosilac zahtjeva nije olašćen za podnošenje zahtjeva za preispitivanje Odluke Ustavnog suda br.9/09 od 26.11.2010 godine. U tom pravcu Ustavni sud je podsjetio na odredbu čl.27. st.1. Statuta Grada Mostara da je "predsjednik odgovoran za rad Gradskog vijeća i obavještavanje gradonačelnika o odlukama Gradskog vijeća, kao i da predsjednik predstavlja Gradsko vijeće u javnim prilikama." Također je napomenuto da predsjednik Gradskog vijeća nije bio ovlašćen za podnošenje zahtjeva od strane većine vijećnika Gradskog vijeća donošenjem odgovarajućeg akta Gradskog vijeća, radi čega Ustavni sud nije ni razmatrao pomenuti zahtjev.

VIII) RJEŠENJE USTAVNOG SUDA br. 9/09 od 18.01.2012 god.

Rješenjem Ustavnog suda BiH br.09/09 od 18.01.2012 godine utvrđeno je da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije izvršila Odluku ustavnog suda BiH br.U.9/09 od 26. 11.2010 godine, te je shodno tome utvrđeno da su odredbe čl.19.2 st. 1 i 3, 19.4. st. 2 do 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine prestale da važe. Nadalje je utvrđeno da je navedena odluka objavljena u

Službenom glasniku Bosne i Hercegovine br.48/11 od 16.06.2011 godine, te da je rok za izvršenje Odluke br.U.9/09 o 26.11.2010 godine Parlamentarnoj skupštini istekao 16.12.2011 godine. Obzirom da Parlamentarna skupština nije izvršila konačnu i obavezujuću odluku Ustavnog suda, to je Ustavni sud donio naprijed navedeno rješenje o utvrđenju neustavnih odredbi Izbornog zakona BiH.

R E Z I M E

1. Obzirom da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije u ostavljenom roku od 6 mjeseci izmjenila neustavne odredbe čl.19.2 st. 1 i 3, 19.4. st. 2 do 8. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine to su ove odredbe rješenjem Ustavnog suda BiH U.9/09 od 18.01.2012 prestale da važe.

2. Gradsko vijeće Grada Mostara nije moglo postupiti po Odluci Ustavnog suda br.U.9/09 od 26.11.2010 godine u smislu obaviještenja Suda o koracima koje će preduzeti da uskladi Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine u roku od tri mjeseca nakon objavljivanja u «Službenom glasniku Bosne i Hercegovine» i amandmana koje je usvojila Parlamentarna skupština BiH da bi uskladila Izborni zakon BiH s Ustavom Bosne i Hercegovine u skladu s navedenom ustavnom odlukom, iz prostog razloga što Parlamentarna skupština BiH nije u zakonskom roku izmjenila neustavne odredbe Izbornog zakona niti je donijela amandmane na isti.

3. Gradsko vijeće Grada Mostara bi u u formalno-pravnom smislu trebalo sačekati da odgovarajući organ postupi po Odluci Ustavnog suda U.9/09 od 26.11.2011 godine. U tom pravcu se treba sačekati objavljivanje u Službenom glasniku BiH, Izmjena i dopuna Izbornog zakona, a nakon toga eventualno uskladiti odredbe Statuta Grada Mostara sa Izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH. Ne treba zanemariti činjenicu da Statut Grada Mostara nikada nije prihvaćen od vijećnika Gradskog vijeća Grada Mostara, što u biti predstavlja jednu anomaliju, obzirom da svi akti gradskog vijeća Grada Mostara u svojoj preambuli se pozivaju na odredbe Statuta grada Mostara, iako se za ovaj Statut može reći "oktroisani-nametnuti" Statut.

4. Izmjene i dopune Izbornog zakona u skladu sa Odlukom Ustavnog suda BiH br.U.9/09 od 26.11.2011. godine mogu biti donesene u redovnom postupku od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Obzirom da za protekli period Parlamentarna skupština nije pokazala političku volju za implementaciju odluke Ustavnog suda malo je vjerovatno da će to učiniti ubuduće. Upravo zbog nedostatka političke volje vjerovatnije je da će OHR implementirati odluku Ustavnog suda donošenjem Izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH u skladu sa pomenutom odlukom.

5. U slučaju izmjena i dopuna Izbornog zakona bilo od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, što je malo vjerovatno ili pak od strane OHR što je vjerovatnije, Gradsko vijeće bi trebalo izmijeniti neustavne odredbe u Statutu grada Mostara. Međutim, malo je vjerovatno da će Gradsko vijeće mijenjati odredbe Statuta, obzirom da Statut još uvijek nije prihvaćen od strane vijećnika Gradskog vijeća, a pogotovo imajući u vidu nedostatak političke volje vijećnika iz Kluba vijećnika Bošnjaka za implementaciju odluke Ustavnog suda U.9/09 od 26.11.2010 godine.

6. Ukoliko ne dođe do promjene Izbornog zakona BiH u pogledu brisanja odnosno izmjene neustavnih odredbi čl. čl.19.2 st. 1 i 3, 19.4. st. 2 do 8 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ne mogu se provesti izbori u gadu Mostaru.

7. Posljedica provedbe odluke Ustavnog suda mogla bi dovesti do ukidanja gradskih područja kao izbornih jedinica uz mogućnost ostvarenja interesa hrvatskog bloka u uspostavi Mostara kao jedinstvene izborne jedinice, što bi dovelo do dominacije jednog naroda. Pokušaj uspostave Mostara kao jedne izborne jedinice bio bi u suprotnosti sa čl.VI C tč. 4 Ustava FBiH ("gradska područja su izborne jedinice"). Također, bi došlo do promjene broja vijećnika u Gradskom vijeću Grada Mostara u skladu sa čl.VI-A st.1.tč.3 Ustava FBiH na način da bi umjesto dosadašnjih 35 (tridesetpet) vijećnika moglo biti " ne manje od 15 (petnaest) niti više od 31(tridesetjedan) vijećnika." U pogledu Cen-

tralne zone Grada Mostara morao bi se posebno definisati status ove dosadašnje izborne jedinice uz obezbjeđenje istih biračkih prava građanima Centralne zone sa ostalim građanima.

8. Ostaje utjeha u postojanju nacionalne kvote odnosno učešća maksimalno 15 vijećnika iz jednog konstitutivnog naroda u izbornim tijelima Grada Mostar. Ali ko može garantirati da se neće praviti "izborni inženjering" izbornim angažovanjem pripadnika jednog konstitutivnog naroda koji pripada tom naroda samo po imenu ili prezimenu, i ničim više.

ANALIZA POPISA STANOVNIŠTVA U CRNOJ GORI

ČEGA ? SMO ? ZBIR 0 0

Bošnjake u procesima popisa stanovništva, od 1921. godine pa sve do danas, prati osporavanje nacionalnog imena, koje se „mijenja“ nazivom „Neopredijeljeni“, a kasnije vjerskim imenom „Musliman“. Uskraćivanje slobode nacionalnog izjašnjavanja i nametanje tuđih imena: srpskog, crnogorskog, hrvatskog... samo za sebe govori o namjerama i planovima naroda sa kojima Bošnjaci dijele životni prostor.

Tragajući za podacima popisa stanovništva na jugoslovenskom prostoru, nalazimo da se u periodu od 1921. do 1991. godine, broj stanovnika udvostručio. U cijelom tom periodu, Srbi predstavljaju najbrojniju zajednicu, drugi su Hrvati, a za njima Bošnjaci, Albanci, Slovenci, Makedonci i Crnogorci. Jugoslovenska statistika pokazuje da se u tom periodu ukupan broj stanovnika sa 11,98 miliona u 1921.godini, povećao na 22,43 miliona u 1991.godine, a da se u tom povećanju najbrži rast stanovništva dešava u albanskom i bošnjačkom narodu, i to kod Albanaca sa 440 hiljada, na 2,18 miliona, dok kod Bošnjaka, sa 560 hiljada na 2,34 miliona. U tom periodu broj Srba se sa 5,34 miliona povećava na 8,53 miliona, Hrvata sa 2,82 na 4,64 miliona.

1961. DO 1971. BROJ BOŠNJAKA UDVOSTRUČEN

Niti jedan od jugoslovenskih naroda, u tom periodu, nema nadpolovičnu većinu. Srbi su te 1921.godine učestvovali sa 45% ali tu treba imati u vidu da su Makedonci i Crnogorci popisani kao Srbi, a u Sandžaku, Crnoj Gori, Kosovu i Makedoniji, kao i u značajnom dijelu BiH, i Bošnjaci. Procentualno učešće Srba u ukupnom stanovništvu se prema popisima 1971, 1981 i 1991.godine smanjuje, pa Srbi prema popisu 1991.godine, u ukupnom broju jugoslovenskog stanovništva, učestvuju sa 36,3%. Procentualni pad u ukupnom broju stanovništva doživljavaju i Hrvati i Slovenci. Popisom stanovništva 1971.godine broj Bošnjaka se skoro udvostručava u odnosu na popis iz 1961.godine. Ovo, naravno, ne znači da se broj Bošnjaka za deset godina tako drastično povećao, već su u prethodnom i ranijim popisima Bošnjaci bili tretirani kao Srbi, Crnogorci, Hrvati ili neopredijeljeni.

1991.godine, kada je izvršen posljednji popis stanovništva u zajedničkoj jugoslovenskoj državi, Bošnjaka ima 2,34 miliona ili oko 10% od ukupnog jugoslovenskog stanovništva. Te 1991.godine Bošnjaci u strukturi BiH stanovništva učestvuju sa 43,7%, Srbi sa 31,4% a Hrvati sa 17,3%. Bosna i Hercegovina je na tom popisu brojila 4,38 miliona stanovnika.

U drugim jugoslovenskim republikama, na popisu 1991. godine, Bošnjacima najveći procenat pripada u Crnoj Gori, i to 14,57% što odgovara broju od oko 90 hiljada. Kada se detaljnije uđe u brojke popisa iz 1991.godine, dolazi se do podatka da je stvarni broj Bošnjaka u Crnoj Gori iznosio oko 108 hiljada, ili 18%, a da se kao rezultat političke „stimulacije“ poistovjećivanja nacionalnog opredjeljenja sa državljanstvom, oko 18 hiljada Bošnjaka izjasnilo kao Crnogorci. U Srbiji na popisu 1991.godine, Bošnjaci učestvuju sa 2,52% ili brojem od 246 hiljada, od čega Bošnjaci Kosova čine oko 66 hiljada. Na popisu iste godine, u Makedoniji, ukupno se izjasnilo 35 hiljada Bošnjaka, u Hrvatskoj oko 43, a u Sloveniji oko 26 hiljada.

Nakon posljednjeg jugoslovenskog popisa 1991.godine, u državama bivše SFRJ izvršena su još dva popisa stanovništva, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, gdje do danas, nakon agresije od strane Srbije i Crne Gore, nije izvršen popis stanovništva. Makedonija je izvršila popis stanovništva 1994 i 2002.godine, a započeti popis stanovništva 2011.godine (treći nakon raspada Jugoslavije) je prekinut. Prema popisu iz 2002.godine, u Makedoniji se pod nacionalnim imenom Bošnjak izjasnilo oko 17 hiljada. Na Kosovu je 2011.godine sproveden prvi popis stanovništva nakon 1981.godine. Zvanični podaci još nisu dostupni javnosti, ali se pretpostav-

Popis stanovništva u Crnoj Gori, 2003 i 2011. godine, pokazuje da je u Crnoj Gori došlo do smanjenja ukupnog broja Bošnjaka (svi oni koji se izjašnjavaju kao Bošnjaci, Muslimani, Muslimani-Bošnjaci) i to sa 90 hiljada, koliko je bilo 1991. godine, na 73 hiljade 2003. godine i 75 hiljada 2011. godine. Ovdje, također, treba napomenuti da se pod političkim pritiskom značajan broj Bošnjaka izjasnio kao Crnogorci, pa uporednom analizom ukupnog broja pripadnika islama, umanjenog brojem Albanaca muslimana, dolazimo do podatka da Bošnjaka (Bošnjaka, Muslimana, Muslimana-Bošnjaka, Crnogoraca muslimana) stvarno, po posljednjem popisu ima oko 109 hiljada, ili 17,5%, što je skoro identično stanju sa popisa iz 1991. godine.

POPIS 2011 stanovništva u Crnoj Gori

Ija da uprkos iseljavanju velikog broja, na Kosovu danas živi oko 60 hiljada Bošnjaka.

SMANJEN BROJ BOŠNJAKA U CRNOJ GORI

Popisom stanovništva 2002.godine, izvršenom u Srbiji, utvrđeno je da Bošnjaka ima 156 hiljada, ili 2% od ukupnog stanovništva, s tim da ovim popisom nije obuhvaćeno stanovništvo Kosova. Popis stanovništva u Srbiji iz 2011.godine, zbog brojnih neregularnosti uočenih u toku priprema popisa, bojkotovani je od strane velikog broja Bošnjaka, te se podaci sa ovog popisa ne mogu uzeti kao valjan pokazatelj stvarnog broja Bošnjaka u Srbiji. Popis stanovništva u Crnoj Gori, 2003 i 2011. godine, pokazuje da je u Crnoj Gori došlo do smanjenja ukupnog broja Bošnjaka (svi oni koji se izjašnjavaju kao Bošnjaci, Muslimani, Muslimani-Bošnjaci) i to sa 90 hiljada, koliko je bilo 1991.godine, na 73 hiljade

2003.godine i 75 hiljada 2011.godine.

Ovdje također treba napomenuti da se pod političkim pritiskom značajan broj Bošnjaka izjasnio kao Crnogorci, pa uporednom analizom ukupnog broja pripadnika islama, umanjenoj brojem Albanaca muslimana, dolazimo do podatka da Bošnjaka (Bošnjaka, Mulsimana, Muslimana-Bošnjaka, Crnogoraca muslimana) stvarno, po posljednjem popisu ima oko 109 hiljada, ili 17,5%, što je skoro identično stanju sa popisa iz 1991.godine. Crna Gora je popisom stanovništva 2011.godine, lica koja se nalaze duže od godinu dana u inostranstvu, izuzela iz popisa stanovništva po ključu nacionalnog i vjerskog opredjeljenja. Ova činjenica je bitna za sagledavanje broja Bošnjaka, jer ih je među ukupno iseljenim, najviše iselilo, uglavnom zbog ratnih okolnosti te osmišljenog ekonomskog osiromašenja područja gdje dominantno žive Bošnjaci.

U Bosni i Hercegovini je, zbog velikog broja ubijenih i protjeranih civila, uglavnom Bošnjaka, u odnosu na 1991.

Broj najbrojnih naroda u Jugoslaviji, prema popisima od 1921. do 1991. godine

Narod/god	1921	1948	1953	1961	1971	1981	1991
Srbi	5.341.675	6.547.117	7.065.923	7.806.152	8.143.246	8.140.452	8.546.000
Hrvati	2.816.454	3.784.353	3.975.550	4.293.809	4.526.782	4.428.005	4.660.000
Bošnjaci	753.851	808.921	998.698	972.940	1.729.932	1.999.957	2.347.000
Slovinci	1.019.997	1.415.432	1.487.100	1.589.211	1.678.032	1.753.554	1.761.000
Albanci	439.657	750.431	754.245	914.733	1.309.523	1.730.364	2.178.000
Makedonci		810.126	893.247	1.045.513	1.194.784	1.339.729	2.033.964

Republ.
BiH
Crna Gora
Hrvatska
Makedonija
Slovenija
Srbija
Jugoslavija

Nacionalnost:
BOŠNJAK

Vjeroispovijest:
ISLAM

Maternji jezik:
BOSANSKI

godinu smanjen broj stanovnika za oko 570 hiljada. Prema procjenama „GeoHive“ stranice, u BiH danas živi oko 3,8 miliona stanovnika, i to u Federaciji Bosne i Hercegovine oko 2,3 miliona, u Entitetu republike Srpske 1,5 miliona i Distrihtu Brčko oko 44 hiljade. Imajući u vidu veliki broj ubijenih i raseljenih Bošnjaka tokom agresije na BiH, može se sa velikom sigurnošću zaključiti da je ukupan broj Bošnjaka u Bosni i Hercegovini manji od broja prije izbijanja rata.

Iz prethodne analize zaključuje se da je za posljednjih dvadeset godina došlo do značajnog smanjenja broja Bošnjaka na cijelom ex Jugoslovenskom prostoru. Uzroci su poznati: rat u Bosni i Hercegovini sa stravičnim posljedicama genocida i zločina, postratna ekonomska besperspektivnost i politička neizvjesnost, rat na Kosovu, stalna ratna prijetnja nad Sandžakom, nepostojanje ili paraliziranost nacionalnih institucija Bošnjaka, te nametanje i održavanje stalne nesigurnosti na prostorima gdje žive Bošnjaci kao domicilno stanovništvo.

Bošnjake u procesima popisa stanovništva, od 1921.godine pa sve do danas, prati osporavanje nacionalnog imena, koje se „mijenja“ nazivom „Neopredijeljeni“, a kasnije vjerskim imenom „Musliman“. Uskraćivanje slobode nacionalnog izjašnjavanja i nametanje tuđih imena: Srpskog, Crnogorskog, Hrvatskog... samo za sebe govori o namjerama i planovima naroda sa kojima Bošnjaci dijele životni prostor. Popisnim manipulacijama se nastojalo pokazati da Bošnjaci i ne postoje, da su to islamizirani Srbi, Hrvati ili Crnogorci, te je u jednoj fazi neminovnog pomjeranja granica slobode, umjesto konačnog priznavanja tradicionalnog imena „Bošnjak“ priznato vjersko ime „Musliman“ predstavljajući ga kao vjersku skupinu, a osporavajući mu identitet naroda. Ali sloboda se poput istine ne da potopiti, pa je konačno isplovilo i tradicionalno, historijsko ime „Bošnjak“ koje je sada zadominiralo većinom potomaka Dobrih Bošnjana.

1948.		1953.		1961.		1971.		1981.		1991.	
788.403	93,8%	891.800	89,3%	842.248	86,6%	1.482.430	85,7%	1.630.033	81,5%	1.905.829	81,2%
32.000	3,8%	8.396	0,8%	30.655	3,2%	70.236	4,1%	78.080	3,9%	89.614	3,8%
1.077	0,1%	16.185	1,6%	3.113	0,3%	18.457	1,1%	23.740	1,2%	43.469	1,9%
1.560	0,2%	1.591	0,2%	3.002	0,3%	1.248	0,1%	39.512	2,0%	35.256	1,5%
179	0,0%	1.617	0,2%	465	0,0%	3.197	0,2%	13.425	0,7%	26.867	1,1%
17.315	2,1%	79.109	7,9%	93.457	9,6%	154.364	8,9%	215.166	10,8%	246.411	10,5%
840.534	1,00	998.698	1,00	972.940	1,00	1.729.932	1,00	1.999.956	1,00	2.347.446	1,00

Broj Bošnjaka i njihov udio u bivšoj SFRJ od 1948. do 1991. godine

Ruski lider Vladimir Putin je najavio stvaranje Evroazijske unije na čelu sa Rusijom, preko koje bi se ujedinio ceo prostor od Atlantika do Pacifika i u kojoj bi bilo mesta i za Srbiju.

VELIKA OD LISABONA DO

Vladimir Putin, aktuelni ruski premijer i, po svemu sudeći, predsednik RF od maja sledeće godine, zvanično je objavio start novog integracionog procesa od Lisabona do Vladivostoka – Evroazijske unije (EAU). I dok zapadni protivnici nove integracije panično udaraju na sva zvona da Putin navodno obnavlja totalitarnu tvorevinu SSSR, svaka iole ozbiljnija analiza ukazuje da takvoj vrsti panike nema mesta. EAU ni po čemu ne može biti

„totalitarni projekat“, a Sovjetski Savez kao uzor novom savezu država treba posmatrati sasvim uslovno, kao kada bi se reklo da je Evropska unija **ново** Rimsko carstvo. Zapravo, ono što Putin predlaže u velikoj meri zasniva se na idejama na kojima počivaju EU ili SAD, ali pre svega na tradicijama ruske državotvornosti. Kako je rekao premijer Kazahstana Karim Masimov – EAU je integracija za narednih 1.000 godina!

RUSIJA VLADIVOSTOKA!

DUHOVNOST, DRŽAVNOST, DEMOKRATIJA

Tema Evroazijske unije (ili saveza) naglo je dobila na zamahu 3. oktobra, kada je u centralnom ruskom listu „Izvestija“ objavljen autorski članak Vladimira Putina, pod naslovom „Novi integracioni projekat za Evroaziju – budućnost koja se rađa danas.“ Sada je više nego

očigledno da Putin svoju dalju političku karijeru vezuje za evroazijski projekat, kao filozofski i istorijski utemeljen proces, zasnovan na milenijumskoj tradiciji Kijevske Rusije, Velikog Novgoroda, Moskovskog Knjažestva, Ruskog Carstva, SSSR-a i Ruske Federacije, ali i na iskustvu savremenih nadržavnih tvorevina kakva je EU. Ali, pre svega, na ideji velike ruske države kao mosta koji spaja Aziju i Evropu, koja ujedinjuje

ono **najbolje** sa istoka i zapada i sama po sebi predstavlja – Evroaziju. Ako je prvih 12 godina Putinove vladavine proteklo u uspešnom spajanju rašivenih šavova velike države koju je nasledio od istorijski nedoraslih prethodnika, onda će narednih 12 (pretpostavlja se u dva šestogodišnja predsednička mandata) proteći u ostvarenju onoga što ovaj političar očigledno smatra svojom državničkom misijom – uspostavljanju vodeće uloge Rusije u savremenom svetu. Da li je na to mislio glavni ideolog Kremlja Vladislav Surkov, kada je nedavno izjavio da je „Putina sam Bog poslao?“ Oni koji pažljivije prate politička i društvena kretanja u najvećoj zemlji sveta nisu bili iznenađeni idejama iznetim u Putinovom autorskom tekstu, u moskovskom dnevniku „Izvestija.“ Ni čitaoci „Pečata“ to ne mogu biti, jer je naš list, počev od februara 2009., u više navrata pisao o formiranju Evroazijske unije na čelu sa Rusijom (br. 50, 122, 143, 148, 163...), a sporadično su se tekstovi na ovu temu pojavljivali i u drugim slobodnim srpskim medijima. Činjenica je, također, da je Putin još 24. septembra, kada je na kongresu Jedinstvene Rusije ozvaničena njegova predsednička kandidatura, između ostalog rekao: „Carinski savez Rusije, Belorusije i Kazahstana funkcioniše. Od 1. januara sledeće, 2012. godine, realnost će postati Jedinstveni ekonomski prostor, što je još dublji stepen integracije. A zatim ćemo se kretati i dalje – ka stvaranju Evroazijske unije.“ Konkretni predlog Evroazijske unije, inače, prvi je izložio dekan Diplomatske akademije ruskog MIP-a Igor Panarin, još u aprilu 2009. godine. Njegova koncepcija 3D (duhovnost, državotvornost, demokratija), na osnovu koje **novi** savez treba da bude stvoren, podrazumeva ukidanje pet vekova starog anglosaksonskog liberalizma i stvaranje ekonomskog i bezbednosnog prostora na čelu sa Rusijom. Panarin, koji se zalaže za savez katoličanstva i pravoslavlja i 1998. godine je najavio raspad SAD-a na šest delova, predviđa integraciju u pet faza. U poslednjoj fazi, kada bi 30. decembra 2016. godine bio formiran četvrti centar EAU – Beograd – savez bi obuhvatao Rusiju, Belorusiju, Kazahstan, Ukrajinu, Jermeniju, Kirgiziju, Tadžikistan, Uzbekistan i Srbiju, kao i još nekoliko zemalja koje bi mu se pridružile. Prvi put ideju je zvanično izneo zamenik ruskog premijera Igor Šuvalov 25. marta, 2010., kada je na međunarodnoj konferenciji rekao da će Rusija „dosledno zastupati ideju zajedničkog ekonomskog prostora jedinstvene Evrope od Atlantika do Tihog okeana.“ Zatim je Putin ovaj plan jasnije izložio pre nešto manje od godinu dana, novembra 2010, u autorskom tekstu za nemački „Zidojče cajtung“ („Pečat“, br. 143), kada je postavio koncepciju nove evropske ekonomske arhitekture, odnosno stvaranje ekonomske zajednice od Lisabona do Vladivostoka. Ovaj koncept u pet tačaka, odmah prozvan „Ekonomske manifest za Evropu“, Putin je predstavio kao „početak realne integracije Rusije i EU.“ Istovremeno, kako smo tada pisali, Carinski savez ojačan Ukrajinom predstavljaće „najvažniji korak Rusije ka (najpre ekonomskoj, a onda političkoj i bezbednosnoj) re-integraciji teritorija koje su pripadale Ruskoj imperiji.“ Iz ovog kratkog pregleda, ipak, nije dovoljno jasno za šta se tačno Putin zalaže, s obzirom na to da se ovde

očigledno prepliću dve koncepcije – „velike Rusije“ i „velike Evrope.“ A istina je da Putin želi realizaciju oba koncepta: ujedinjenje EU i EAU u harmoničan i policentričan sistem, zasnovan na zajedničkim vrednostima, privredi i nedeljivoj, jednakoj bezbednosti za sve. Što je, pak, osnovna ideja utkana u predlog Dmitrija Medvedeva o novoj evropskoj bezbednosnoj arhitekturi...

UKIDANJE NATO-a

Koje su osnovne Putinove poruke iznete u listu „Izvestija?“ Najpre, da već 1. januara startuje **nova** faza integracije Rusije, Belorusije i Kazahstana – Jedinstveni ekonomski prostor, kao zajedničko tržište od 165 miliona ljudi, odnosno trećina od broja žitelja EU. Putin je naglasio da je reč o stabilnom i dugoročnom projektu, tržištu sa unifikovanim zakonodavstvom i slobodom kretanja kapitala, usluga i radne snage. A u skorije vreme, biće to prostor bez unutrašnjih granica, po modelu primenjenom u Šengenskom sporazumu. Ova integracija, kako je rekao, postepeno će širiti krug učesnika, pomenuvši imenom samo Kirgiziju i Tadžikistan. „Mi se na tome ne zaustavljamo i postavljamo pred sobom ambiciozni zadatak: izaći na sledeći, još viši nivo integracije – Evroazijsku uniju. To je zapovest epohe. Predložimo model moćne nadnacionalne zajednice, sposobne da postane jedan od polova savremenog sveta i igra ulogu efikasne sponje između Evrope i dinamičnog azijsko-pacifičkog regiona,“ zapisao je Putin i dodao da će EAU biti „centar daljih integracionih procesa“, „otvoren projekat za pristupanje drugih partnera, pre svega iz Zajednice nezavisnih država“, ali naglasio da „ne nameravamo bilo koga da požurujemo ili guramo, to mora biti suverena odluka države, na osnovu sopstvenih dugoročnih nacionalnih interesa.“ Iz ovog poslednjeg vidi se da misli pre svega na Ukrajinu, ali i na druge zemlje koje nisu članice EU, kakva je Srbija, moguće i Turska. „EAU će se graditi na univerzalnim integracionim principima kao neodvojivi deo ‘velike Evrope’, ujedinjene zajedničkim vrednostima slobode, demokratije i tržišnih zakona, što će omogućiti stvaranje harmonične zajednice privreda od Lisabona do Vladivostoka, kao zone slobodne trgovine ili još naprednije forme integracije,“ objasnio je ruski lider. Tek kada EU i EAU integrišu čitav prostor od Atlantika do Pacifika, dodao je, „biće logično započeti konstruktivni dijalog o principima saradnje sa državama azijsko-pacifičkog, severnoameričkog i drugih regiona.“ „Na taj način, pristupanje Evroazijskoj uniji, osim direktne ekonomske koristi, omogućiće svim njegovim učesnicima da se brže i sa jačih pozicija integrišu u Evropu.“ Ipak, i kada se sagleda sve izrečeno, kao da i dalje nedostaje ključ, svojevrsna šifra za čitanje „evroazijskog Putina.“ Nameću se brojna pitanja. Kakve su to ideje, odakle potiču? Ko ih podržava u svetu? Koje su još države spremne da se priključe? Na čemu Putin bazira svoj entuzijazam da će EU želeći da razgovara sa EAU i kako se može očekivati međusobna integracija ove dve nadržavne tvorevine? Kako će, na kraju krajeva, reago-

vati SAD, ako se iz navedenog jasno vidi da je Vašington isključen iz ove kombinacije? I ono najvažnije – kakva je to nova uloga Rusije u svetu koja iz svega može proisteći? Pre svega, u Putinovom tekstu u „Izvestiji“ krije se „mali“ detalj, ali je upravo on jedan od najvažnijih ključeva ove priče. Kako je rekao, „u periodu finansijske krize, koja je naterala države da traže nove resurse za ekonomski rast, integracioni procesi dobili su novi impuls.“ Jer, svetska kriza je navela mnoge zemlje da se približe Rusiji. Evropa je odavno, a posebno od kako je počela ekonomska kriza, shvatila da njenog dugoročnog oporavka neće biti bez saveza sa Rusijom. Međutim, tu postoje dva prilično različita pristupa. Prvi, „briselsko-vašingtonski“, a zastupaju ga i ruski političari prozapadne orijentacije, podrazumeva ujedinjenje isključivo na bazi „evropskih principa“, po sličnom modelu po kojem se, recimo, i Srbija približava EU. To bi značilo da Moskva mora da igra po pravilima koja joj nameće „stariji brat“ i da uđe u zonu Šengena i evra, prihvatajući ulogu sirovinke baze zapadnih privreda. Ruskom stanovništvu, razume se, preostala bi uloga opslužitelja sirovinskih kapaciteta, bez prave šanse da njihova ogromna zemlja ikada dostigne nivo razvijenosti zapadnih „partnera.“ Ovaj pristup, koji u Rusiji zastupaju proamerički opozicionari, štiti pre svega interese SAD-a u Evropi, osiguravajući dominaciju Vašingtona u sledećim decenijama i njegovo dalje „parazitiranje“ na telu Evrope i Rusije, kako se nedavno slikovito izrazio Putin. Na taj način, SAD i EU bili bi spaseni ruskim rukama, ali Moskva zauzvrat ne bi dobila skoro ništa. U najkraćem, to je koncept koji anti-ruski krugovi u poslednje dve decenije nazivaju „ulazak u evropsku porodicu i grupu civilizovanih naroda“. Sa druge strane je, sada prilično kristalizovan, pristup Putina i Medvedeva, koji smatraju da je Rusija civilizovana zemlja, zaseban politički i ekonomski pol, ali istorijski i vrednosno najbliža Evropi, sa kojom treba da ostvari integraciju na ravnopravnim osnovama. U samoj Evropi, pogotovo zapadnoj i kontinentalnoj, ima dosta razumevanja za ovu poziciju, ali se tome protive Vašington i njegovi novi sateliti sa istoka kontinenta, poput Poljske ili baltičkih republika. Ali, Putin je bio potpuno jasan: najpre ujedinjenje EU i EAU, a tek potom razgovori o partnerstvu sa SAD-om! Takav koncept, bez ikakve sumnje, isključio bi postojanje NATO-a u današnjem obliku, a u skladu sa idejama nove bezbednosne arhitekture.

RUSIJA ZOVE

Putinovom konceptu, osim Nemačke, može biti bliska i Francuska. O tome piše ukrajinski list „Argumenti nedelje“, pozivajući se na reči Žan Pjer Tome, specijalnog predstavnika francuskog predsednika za razvoj franko-ruskih poslovnih veza. Kako navodi ovaj list, Toma smatra da EU i Rusija treba da se ujedine i da se zajednički suprotstave SAD-u, Kini i Indiji. Zaista, u intervjuu moskovskom listu „Vedomosti“, Toma je rekao da će već ove jeseni predstaviti Nikoli Sarkoziju izveštaj sa predlozima za stvaranje zajedničkog ekonomskog prostora sa Rusijom.

Svest o promenama sazreva i u Vašingtonu. O tome je nedvosmisleno govorio i Zbignjev Bžežinski, pomoćnik Baraka Obame za nacionalnu bezbednost, čovek za koga se govori da predstavlja svetsku vladu u senci i koji je doskora govorio da je Rusija „crna rupa“ koju treba raščlaniti i eliminisati. Tim pre zanimljiva je njegova sadašnja promena stava i spremnost da, zajedno sa predsednicima Rusije i Turske Dmitrijem Medvedevom i Abdulahom Gulom, učestvuje na međunarodnom forumu 7. i 8. septembra u ruskom gradu Jaroslavlju, stotinak kilometara severno od Moskve. Sada se Bžežinski zalaže za – stvaranje jedinstvenog prostora od Vankuvera do Vladivostoka, preko Atlantskog okeana! Kako je u svom izlaganju na Jaroslavskom forumu rekao Bžežinski, EU i SAD treba postepeno da se ujedinjuju, a Rusija da se pridruži EU, kako bi ceo proces ujedinjenja od Vankuvera do Vladivostoka bio završen do 2050. godine. „Moguć je nastanak takvih problema koji bi stavili pod znak pitanja samo postojanje civilizacije. Ove probleme moguće je rešavati samo zajedničkim naporima. Globalna stabilnost može biti postignuta samo putem saradnje većih razmera, a ne putem dominacije.“, objasnio je Bžežinski. Jasno je, dakle, da su u svetskom vrhu već pokrenuti ozbiljni procesi promene globalnog poretka. Na to ne utiče samo ubrzani uspon Kine, Rusije i Indije, već i dramatičan pad doskorašnjih gospodara – SAD-a i EU. Ako se zna da je državni dug SAD-a već dosegao granicu od 100 odsto BDP-a, a da je dug EU premašio 80 procenata ukupnog proizvoda, jasno se vidi da Brisel i Vašington nemaju više pojas za spasavanje i da je „evroazijski put“ njihova jedina nada. Time bi se mogli tumačiti sve agresivniji potezi Amerike u istočnoj Evropi, kao sredstvo pritiska na Moskvu. Sa druge strane, Putin deluje potpuno smireno. Sa svojih tri odsto državnog duga i 500 milijardi dolara zlatnih i deviznih rezervi, Moskva bi mogla da preživi još jedan talas krize, a moćni nuklearni arsenal dovoljna je garancija bezbednosti ruske države i sirovina. Zato su sada veće nego ikad šanse da se ostvari Putinov veliki plan, u okviru kojeg bi SAD mogao da bude sveden čak i na nivo regionalnog igrača. Dovoljno je samo primetiti da se nekoliko velikih evropskih zemalja javilo Moskvi sa „zahtevom“ za smanjenje cene gasa, pa da se vidi koliko su ruski aduti u ovom trenutku veliki i jaki. A upravo će od Berlina i Pariza (koji takođe traže pojeftinjenje) najviše zavisiti sudbina ujedinjenja Rusije i Evrope. Sigurno je da Putin neće žuriti, već će kao i do sada ići ka cilju polako, korak po korak. Kako je i sam ovih dana rekao na velikom međunarodnom Investicionom forumu „Rusija zove!“, Moskva neće činiti nagle poteze i promene, parafrazirajući govor carskog premijera Pjotra Stolipina iz 1907. godine. „Promene su svakako potrebne i one će se dešavati, ali će to biti evolucionirani put. Mi ćemo raditi veoma pažljivo, učvršćujući temelje našeg političkog sistema. Nama nisu potrebni veliki potresi, nama treba velika Rusija.“, poručio je Putin. Stolipinova Rusija posle njegove smrti izgorela je u plamenu revolucije, a pojedini zapadni krugovi najviše bi voleli da i Putinova završi na taj način. Ne bez razloga, Putinov prijatelj Surkov uzda se u Božju pomoć.

ZBIGNJEV BŽEŽINSKI, KLJUČNI AMERIČKI GEOSTRATEG I JEDAN OD "VLADARA IZ SJENKE", NASTAVLJA SVOJE ZAVOĐENJE EUROAZIJE

Paziti da se varvari ne udruže

Siva eminencija američke geostrategije sistematski nastoji da Rusiju prikaže kao beznačajan faktor, da potceni važnost njenih resursa i mogućnosti njenog uspravljanja • Strah od evroazijskog saveza Rusije, Kine, Irana i Indije, kojem se sve više približava ceo tihookeanski basen •

U nizu istupa proteklih meseci, od letošnjeg intervjua slovenačkom "Delu" do novijih tekstova dostupnih na internetu, Zbignjev Bžežinski deluje precizno po američkoj strategiji globalnog gospodarstva koju je u velikoj mjeri sam i definirao. Akcenti su na nekoliko prepoznatljivih krupnih tačaka. Naglašavanje "beznačajnosti Rusije", njenih resursa i mogućnosti oporavka. Obeshrabrivanje savezništva Rusije, Kine, Irana i Indije, pri čemu se služi čak i dosta providnim zastrašivanjem Rusije Kinom ili Iranom. Zastrašivanje sveta "globalnim Balkanom", kao zonom fatalne nestabilnosti koja može biti iskontrolisana samo ako SAD ostane svetski hegemon.

TAKTIČKO POTCENJIVANJE RUSIJE

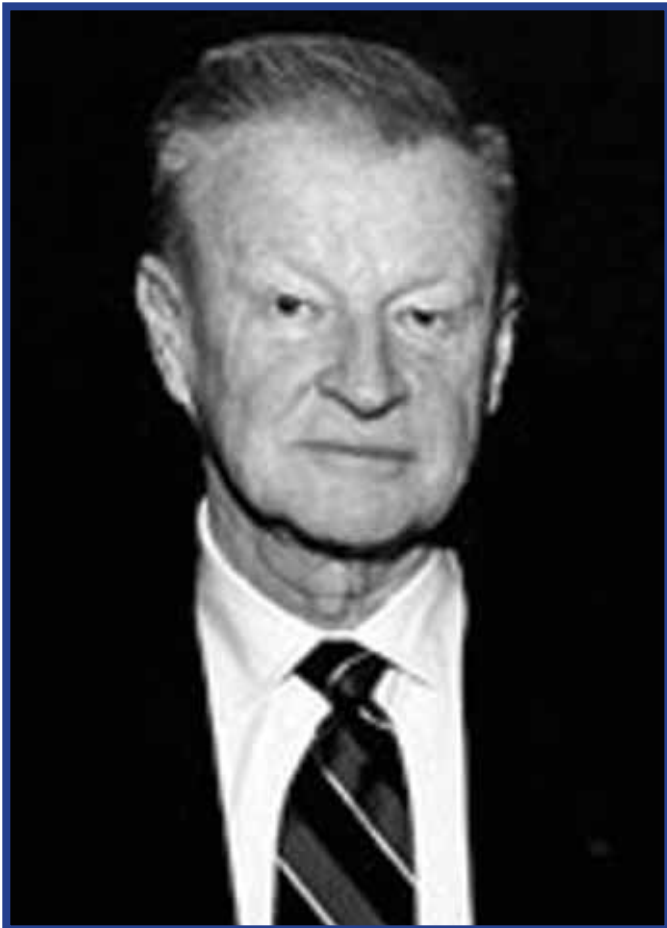
"Rusija se, zbog izuzetno teške unutrašnje krize, ne može više takmičiti sa Zapadom za globalni ili regionalni uticaj, a ni u odbrambenom smislu. Današnja Rusija nemoćna je da ovlada čak i malom Čečenijom. Kako bi onda kontrolisali, na primer, Iran, Irak, Srednju Aziju, Azerbejhan ili Gruziju? Vremena kada je neposredno

susedstvo spadalo u sovjetsku interesnu sferu zauvek su prošlost," kaže Bžežinski i prenaglašeno, gotovo nervozno, odbacio uverenje o energetske moći Rusije, odnosno sibirskog i kaspiskog basena.

"Za SAD i ostali svet Rusija nikada ne može postati zame-na za Bliski Istok. Uprkos nesumnjivo velikim energets-kim potencijalima, mogućnosti Rusije su ograničene. Ona sada crpi maksimum nafte, ali je problem njena ogromna domaća potrošnja."

Vrlo svesno prećutkujući da je u nizu dramatičnih situ-acija na zapadnim naftnim tržištima tokom proteklih nekoliko godina upravo Rusija, dižući izvozne kvote i obarajući cenu, spašavala SAD i Zapadnu Evropu od velikih potresa, Bžežinski ne trepnuvši iznosi očigledno faš procene ruskih i bliskoistočnih rezervi energore-sursa. Zatim, s lakoćom koju donosi iskustvo i pozicija moći, prelazi na drugu i verovatno najvažniju tačku američke strategije u Evroaziji: stalno obeshrabrivanje evroazijskog saveza.

"Nagoveštaji mogućeg saveza Rusije i Kine unapred su osuđeni na neuspeh. Da li bi ijedan mudar političar u

ekonomskim i socijalnim prilikama kakve su u Rusiji, uvažavajući mnogostruku teritorijalnu i demografsku prednost Kine, zaista prihvatio savezništvo? Šta mislite: ko bi bio prvi, a ko drugi u tom paktu? Rusi bi se jednostavno izgubili među Kinezima. To bi za Moskvu bilo pravo političko samoubistvo!", tobože upozorava Bžežinski.

Treća tačka je stalno ponavljanje teze o "globalnom Balkanu." "To je izuzetno velika i danas najopasnija zona. Počinje na Balkanskom poluostrvu. Preko Kavkaza, širi se sve do Xinjianga u Kini, i od ruskih južnih granica do Indijskog okeana. Ovo područje nemirno je poput Balkana, a zbog svoje unutrašnje nestabilnosti neprekidno privlači pažnju velikih sila izazivajući konflikte među njima. To posebno važi za Srednju Aziju, Avganistan, Iran i Pakistan."

VELIKA RANJIVOST "IMPERIJE"

Bžežinski je, doduše, propustio da istakne jedan detalj: to je zona u kojoj se nalazi preko 50 odsto poznatih svetskih rezervi energoresursa, i upravo je to razlog zainteresovanosti velikih sila, a ne endemska nestabilnost područja. Bžežinski, međutim, nije propustio da Rusiju optuži za pojavu agenta CIA-e Bin Ladena i mreže Al-Kaida: "Svojim okupacionim težnjama bivša ruska sovjetska vlast prouzrokovala je islamski eks-

tremizam. Bin Laden je produkt sovjetske intervencije, a ne američke pomoći borcima protiv kremaljskih četa."

Ima analitičara koji su ovoliko antipatiju Bžežinskog prema Rusiji i Rusima tumačili, staromodno, njegovim poljskim i katoličkim poreklom, odnosno starim istorijskim nabojsima na toj relaciji. Objašnjenje možda nije neosnovano, ali je svakako nedovoljno. Bžežinski sigurno nije naročito sentimentalna niti čovek koji bi sebi dozvolio da podleže sopstvenoj propagandi. Ovde je reč o mnogo egzaktnijim stvarima. Za njihovo osvetljavanje neuporedivo najbolje je koristiti objašnjenja koja su, u maniru otvorenosti i nastupima iskrenosti, dali sami Amerikanci, uključujući i Bžežinskog. Jedan od tvoraca globalističke doktrine SAD, "s prevagom uverenja da ceo evroazijski kontinent služi kao istinska osnova za svetski primat", jeste upravo Bžežinski, siva eminencija američke spoljne politike. Sve te doktrinarnе principe izložio je začuđujuće direktno u svojoj studiji Velika šahovska tabla iz 1997, posvećujući je svojim studentima na univerzitetu "Xon Hopkins" u Vašingtonu, "budućim upravljačima sveta."

Ono što je u toj knjizi Bžežinski izrekao o Evroaziji i Rusiji najbolje osvetljava stvarni smisao njegovih poslednjih istupa, koje smo citirali:

PRESUDNA MOĆ EVROAZIJE

"Evroazija je glavna arena na globusu. Otuda, ono što se dešava na planu raspodele moći na evroazijskom kontinentu biće od odlučujućeg značaja za američki globalni primat i za američko istorijsko nasleđe. Za Ameriku, dakle, glavna geopolitička nagrada je Evroazija. Poslednjih pola milenijuma svetskim poslovima dominiraju evroazijske sile i narodi... Sada jedna neevroazijska sila dominira Evroazijom, i američki globalni primat neposredno zavisi od toga koliko dugo i koliko efikasno će se njena dominacija na evroazijskom kontinentu održati... Oko 75 odsto svetskog stanovništva živi u Evroaziji i veći deo svetskog fizičkog bogatstva se tu nalazi, kako u njihovim preduzećima, tako i ispod površine zemlje (tri četvrtine poznatih svetskih izvora energije). Evroazija je i prostor gde se nalazi većina politički prodornih i dinamičkih država u svetu. Posle SAD, sledećih šest najvećih svetskih ekonomija i sledećih šest najvećih potrošača vojne opreme nalazi se u Evroaziji... Svi potencijalni politički i/ili ekonomski takmaci koji bi mogli da dovedu u pitanje američki primat su iz Evroazije. Kumulativno, evroazijska moć uveliko prevazilazi američku. Srećom po Ameriku, Evroazija je previše velika da bi bila politički jedinstvena... Ukratko, evroazijska geostrategija, za SAD, pretpostavlja svrhovito angažovanje oko geostrateški dinamičkih država i brižljivo postupanje sa geopolitički katalitičkim državama, kako bi se sačuvao američki interes... Osnovna tri imperativa imperijalne geostrategije su sprečavati zavere i sačuvati bezbednosnu zavisnost među vazalima, održavati zavisne teritorije pokornim i zaštićenim i, naročito, paziti da se varvari ne udruže."

DA LI KRIZA U EUROZONI PRIMORAVA DRUGE DA TRAŽE
ALTERNATIVE U DRUGIM UNIJAMA?

Propast ideje o Mediterranskoj uniji

Od kada se srušio Berlinski zid, i ujedinila se Njemačka, svijet oko te najmoćnije evropske zemlje se počeo raspadati, reklo bi se. Raspao se Sovjetski savez, zatim Jugoslavija, a sad je u pitanju opstanak i Evropske unije. Paradoks je da ideja Evropske unije visi o posljednjoj čiodi na mapi Eurozone, koja je ubodena u Berlin! I još veći paradoks da tu čiodu personificira osoba koja je rođena s onu, dakle istočnu stranu Berlinskog zida, Angela Merkel. Nakon nedavnog poraza na lokalnim pokrajinskim izborima CDU-a, dakle stranke koja je ujedinila Njemčku, i na čijem je čelu Merkelova, i ta posljednja čioda o kojoj visi ideja o Evropskoj uniji se ozbiljno klima.

Donedavno Merkelova je imala saveznika u Nikoli Sarkozyju. Sad je uistinu ostala usamljena. Koliko će izdržati vrlo je teško pitanje. Ali je veoma, veoma važno, jer bi se svršetkom karijere Angele Merkel mogao zatvoriti jedan povijesni ciklus Evrope. Možda će ostati upamćena kao čioda na mapi Evrope oko koje se ujedinila Njemačka, ali raspao SSSR, Balakan, pa i EU! A Sarkozy neće bit upmaćen da je s njime ugasla ideja o Mediteranskoj uniji koju je bilo već potpisalo 27. zemalja. Nažalost, među njima bila je i BiH.

P.B.

Džepno izdanje Islamske unije

Prema pisanju svjetskih agencija, čelnici naftom bogatih arapskih monarhija Perzijskoga zaljeva dogovorili su se sredinom maja 2009. o konačnoj verziji sporazuma o formiranju monetarne unije, središnje banke i jedinstvene valute u regiji kako bi poboljšali trgovinu i ojačali monetarnu politiku po uzoru na Europsku uniju. Dodatni je razlog uvođenja monetarne unije i veliki pad nacionalnih valuta koje su ponajviše vezane uz dolar te inflacija koja je lani premašila 10 posto.

PETEROČLANA ZAJEDNICA

Nacrt ugovora dogovorile su središnje banke i ministri financija zemalja Perzijskog zaljeva u rujnu protekle godine. Ugovor još moraju ovjeriti nacionalne vlade i Vijeće za suradnju zemalja Zaljeva.

Kako se navodi u službenom priopćenju objavljenom na kraju godišnjeg summita čelnika Vijeća za suradnju zemalja Perzijskog zaljeva (GCC) u Muscatu, pet članica te šestoročlane organizacije prihvatilo je sporazum o formiranju monetarne unije, uključujući pravni i organizacijski okvir njezine uspostave.

"Također je prihvaćen sustav upravljanja za monetarno vijeće.", dodaje se u priopćenju.

GCC okuplja Saudijsku Arabiju, Kuvajt, Katar, Bahrain, Ujedinjene Arapske Emirate i Oman koji je već prije najavio da neće sudjelovati u novoj monetarnoj shemi. Prema riječima jednog dužnosnika GCC-a, ministri financija na sastanku su postigli dogovor o konačnoj verziji sporazuma o uspostavi monetarne unije, planiranoj za iduću godinu, nakon čega bi se uvela jedinstvena

valuta.

– Ministri su svojim čelnicima preporučili prihvaćanje toga prijedloga sporazuma s ciljem njegove provedbe prije kraja 2009. – dodao je isti dužnosnik koji je želio ostati anonimn.

SREDIŠNJA BANKA

Sporazum predviđa formiranje monetarnog vijeća prije uspostave središnje banke GCC-a koja će biti zadužena za izdavanje buduće jedinstvene valute i tehničku provedbu projekta monetarne unije, najavio je kuvajtski ministar financija Mustafa Al-Shimali.

Nije naveden konkretan datum planiranog uvođenja jedinstvene valute, prvotno najavljenog za 2010., a to je rok koji neke članice GCC-a smatraju spornim.

Glavni tajnik GCC-a Abdulrahman Al-Attiyah kazao je da će se o lokaciji središnje banke odlučivati sredinom 2009. vecernji.hr

Kuvajt ratificirao pakt o monetarnoj uniji zemalja Perzijskog zaljeva

Kuvajtski parlament je ovih dana jednoglasno je ratificirao pakt o monetarnoj uniji zemalja Perzijskog zaljeva, pri čemu je kuvajtski ministar vanjskih poslova upozorio da bi uvođenje jedinstvene regionalne valute moglo trajati jedno desetljeće.

Pakt su u maju potpisale četiri od ukupno šest članica Vijeća za suradnju zemalja Perzijskog zaljeva (GCC) a predviđa formiranje zajedničkog monetarnog vijeća u 2010. godini. To bi se vijeće potom trebalo razviti u središnju banku GCC-a, koja će preuzeti na sebe zadaću izdavanja jedinstvene valute za regiju Perzijskog zaljeva.

Nakon kratke rasprave svih 64 zastupnika u kuvajtskom parlamentu, uključujući i 16 vladinih ministara, odobrilo je pakt za koji se očekuje da će ga iduće godine odobriti i lideri GCC-a na godišnjem samitu u Kuvajtu.

Ministar vanjskih poslova šaik Muhamed al-Sabah kazao je pred parlamentom da bi proces uvođenja valute Perzijskog zaljeva mogao potrajati i do 10 godina.

P. B.

Kada će BiH priznati Palestinu

SLIJEDI LI JEVREJSKO PROLJEĆE

Imao je taj Alija Izetbegović, rahmet mu duši, i nekih blistavih političkih trenutaka, koji su već ovjekovječeni u nekim njegovim izjavama. Jedan od posljednjih tih svijetlih trenutaka bila je izjava u njegovom posljednjem govoru na III Kongresu SDA, kada je liderstvo prepustio Sulejmanu Tihiću. On je tada spomenuo kako vjeruje da će palestinska djeca doživjeti dan kad će živjeti u svojoj slobodnoj državi.

ALIJINA KOBNA GREŠKA

Stoga bi me zaista zanimalo kako bi Alija, da je živ, gledao na sadašnja dešavanja u arapskom svijetu. I vjerujem da bi to zdušno podržao, posebno promjene u Egiptu. Ali, više bi me zanimalo da li bi bio u stanju priznati svoju kobnu grešku ostavivši Tihiću svoj politički kapital.

Od tog kobnog Kongresa SDA stvari su se odvijale lošije po njegov narod nego po Palestinu. Sjećam se, kad sam sa njim razgovarao o Dejtonskom mirovnom sporazumu, da je taj smireni čovjek bio skoro nervozan, kao da mu savjest nije bila mirna. Kad sam mu rekao kako mislim da to ni nije tako loš rezultat, pitao me je na čemu gradim svoje mišljenje. Naravno, spomenuo sam mu primjer Palestine iz 1967. godine kada su odbili sličan mirovni sporazum. "Danas imaju samo dva posto slobodne teritorije i to na prenaseljenom području Gaze", rekao sam mu. Smatrao sam da je iracionalni arapski ego, koji iz puke sujete nije pristao na mirovni sporazum iz 1967. sa Izraelom, krivac za sadašnju bijednu poziciju Palestinaca. Alija me je zamolio da mu nađem tekst tog mirovnog sporazuma u kojem sam našao opravdanje za njegov potpis na Dejtonski sporazum. Da podsjetim, bio je Šestodnevni rat (5. juni - 10. juni, 1967.), za vrijeme koga je Izrael zauzeo Istočni Jerusalem, Zapadnu obalu, Pojas Gaze, Golansku visoravan, i Poluostrvo Sinaj. Nakon rata 1967. izraelska vlada je odlučila da ponudi zauzete teritorije u zamjenu za mir, što je s arapske strane odbačeno na Konferenciji Islamskih Zemalja u Khartumu (Sudan), pod poznatom parolom: "Ne pregovorima s Izraelom! Ne priznavanju Izraela! Ne miru sa Izraelom!"

Stoga vjerujem da bi Izetbegović sigurno danas podržao priznanje Palestine u teritorijalnim granicama iz 1967. godine.

ZAŠTO?

Kako je Alija Izetbegović lucidno promišljao stanje u islamskom svijetu tako je pravio kobne greške na lokalnom planu. Stoga bi bilo zanimljivije pitanje da li bi danas Alija javno priznao svoju grešku što je pod pritiskom Ralfa Džonsona, tadašnjeg zamjenika Viskog predstavnika Volfganga Petriča, postavio Tihića za svog nasljednika, nego da li bi digao ruku za priznanje Palestine. Ovakvo Alijino priznanje bi bilo tim nižnije nakon objavljenih informacija da je Džonson ključni lobista, odnosno koordinator svih lobističkih agencija u SAD, koje lobiraju za politiku Milorada Dodika u Vašingtonu.

Stroga je aktualnija priča o Izraelu u BiH nego o Palestini. Zahvaljujući Dodikovom savjetniku Arieu Livneu. Čak je prisustvo izraelske politike pojačano na Balkanu nakon dolaska Avigora Liebermana, ministra vanjskih poslova Izraela, inače Rusa po porijeklu.

Iako je BiH priznala Izrael, treba napomenuti da je Alija Izetbegović, kao član Predsjedništva BiH, uskratio svoj potpis na taj akt, odnosi sa Izraelom su zatrovani. Razni lobisti i historičari su zloupotrebljavali neistine iz II. svjetskog rata.

Pošto su vjetrovi globalne svjetske politike krenuli u sasvim drugom smjeru od onih koje su zazivali trovači, a u samom kovitlacu tih vjetrova našao se Bliski istok, pa tako i pitanje odnosa Izraela i Palestine, neminovno je bilo da zapuhnu i Balkan, odnosno BiH.

Kako je otkrio Dnevni Avaz, od 10.8., posjeta šefa kabineta Nebojše Radmanovića Izraelu, imala je svrhu ubjeđivanja izraelske diplomacije da BiH ne prizna Palestinu.

...

Natenjahu je ocijenio da se odvija "epska borba na Bliskom Istoku, između tiranije i slobode." "Ove izvanredne scene u

Tunisu i Kairu, evociraju nas na one u Berlinu i Pragu u 1989." Ipak je podsjetio šta se desilo u Teheranu 1979. "Sjetite se šta se tada dogodilo. Kratko demokratsko proljeće u Iranu je bilo prekinuto od strane surove i nepopustljive tiranije."

"Tako se danas Bliski Istok nalazi na sudbonosnom raskršću. Kao i svi vi, molim da narodi u regiji izaberu put slobode.

...Izrael je oduvijek prigrlio ovaj put na Srednjem istoku. U regiji u kojoj se žene kamenuju, homoseksualci vješaju, kršćani proganjaju, Izrael je drugačiji. (...) Veliki engleski pisac George Eliot je predvidio prije više od stoljeća, da će jednom uspostavljena jevrejska država "zasjati poput svijetle zvijezde slobode usred despotizama na Istoku." Pa, on je bio u pravu. Imamo slobodu medija, nezavisne sudove, otvorenu ekonomiju, žustre parlamentarne debate. (...) Ponosni smo da više od milion arapskih građana Izraela uživaju ta prava već desetljećima. Od 300 miliona Arapa na Bliskom istoku i Sjevernoj Africi, jedino izraelski arapski građani uživaju realna demokratska prava. (...) Ova zapanjujuća činjenica otkriva temeljnu istinu: Izrael nije ono što je pogrešno na Bliskom istoku. Izrael je ono što je pravo na Bliskom istoku. (...) Militantni islam prijeti svijetu. Ja nemam sumnje da će u konačnici biti poraženi. (...)

... Što se tiče Izraela, ako je jevrejski narod išta naučio iz historije, to je da moramo uzeti ozbiljno pozive za naše uništenje. Mi smo nacija koja je izrasla iz pepela holokausta. (...) Previše su Izraelci izgubili najmilijih. Znam za svoju tugu. Izgubio sam brata. (...) Zato je na meni, kao lideru Izraela, odgovornost da vodim narod ka miru. To nije lahko za mene. Moram priznati da se zbog pravednog mira, mi moramo odreći dijela jevrejske domovine. U Judeji i Samariji, židovski narodi nisu strani okupatora. Mi nismo Britanci u Indiji. Nismo Belgijanci u Kongu. (...)

Ovo je zemlja naših predaka, zemlji Izraelovoj, u koju je Abraham donio ideju o jednom Bogu, gdje se David suprotstavio Golijatu, i gdje je Isa vidio viziju vječnog mira. Bez izobličjenja povijesti ne može se poreći 4.000 godina stare veze, između jevrejskog naroda i židovske zemlje. (...)

No, postoji još jedna istina: Palestinci će dijeliti ovu malu zemlju s nama.

(...) Tome mora doći kraj. Predsjednik Abbas mora učiniti ono što sam ja učinio. Stao sam pred svoj narod, a nije mi bilo lahko, i rekao: ... "Ja ću prihvatiti Palestinsku državu." Vrijeme je za predsjednika Abbasa da stane pred svoj narod i kaže ... "Ja ću prihvatiti židovsku državu."

Tih šest riječi će se promijeniti povijest. Deset(ak) "svetih laži" koje je izrekao Natenjahu u svom govoru sigurno su primjećene i od strane jevrejske inteligencije, poput Gideona Levija, koji je kritički pisao o užasima cionističke ideologije." Bili smo jako dobri, a učinili smo puno loših stvari; bili smo mnogo u pravu, a uzrokovali smo mnogo nepravde; bili smo tako divni, a naše akcije su rezultirale užasima. Ah, da, bili smo puno nevinni, a izrekli smo mnogo laži i poluistina o sebi cijelom svijetu."

Natenjahu je u govoru spomenuo svoga brata Džonatana, koji je poginuo na Entebeu kao jedina žrtva među pripadnicima jedinice Sajeret Matkal. Ovu antiterorističku jedinicu osnovala je Golda Mejr i zbog toga otjelovljuje izraelski nacionalni etnos. Jedinica je bila poligon za obuku velikog broja značajnih Izraelaca. Ehud Barak je služio u Jedinici, baš kao i premijer, Bendžamin Netaniahu, te veliki broj budućih generala i šefova obavještajne službe, političara i nacionalnih heroja. Dok ostale jedinice za specijalne namjene funkcionišu unutar izraelske armije poštujući armijsku hijerarhiju, komandant Sajeret Matkala, čiji je štab u pustinji Negev u tajnoj bazi koja je sa svojom okolinom izbrisana iz svih mapa, direktno odgovara načelniku generalštaba s kojim planira sve akcije i odgovore na terorističke napade. Ovakav militantni pedigree Natenjahua, ne daje mu za pravo da govori o militantnom islamu.

Kao što mu ne daje za pravo da ističe žal za javrejskim žrtvama, a minimizira izraelske zločine nad Palestincima poput masakra u Sabri i Šatili. Natenjahu će morati ponovo stati pred svoj narod. Ako ga do tada ne otpušu vjetrovi ham-sina koji su zahvatili cijeli Bliski istok. Jer i Jevreji zaslužuju svoje "proljeće!"

Nakon ubistva iranskog stručnjaka za nuklearnu energiju ponovo je porastao interes

HRABRO BRATSTVO

U jeku debate o tome kako se suprotstaviti terorizmu, američki magazin "Veniti fer" ponudio je svojim čitaocima priču o elitnoj jedinici «Sajeret Matkalu» koja je slična jedinicama američkih «Zelenih beretki», Vojnih rendžera, Delta snaga ili britanskog SAS-a.

NAKON CRNOG SEPTEMBRA: Smatraju se verovatno najboljom antiterorističkom jedinicom na svetu i imaju gotovo mitski status, kako među Izraelcima tako i među kolegama širom sveta. U jeku debate o tome kako se suprotstaviti terorizmu, američki magazin "Veniti fer" ponudio je svojim čitaocima priču o elitnoj jedinici za čije pripadnike ne postoji nemoguća misija.

«Crni septembar», teroristička palestinska organizacija koja je na Olimpijadi u Minhenu 1972. godine, kidnapovala nekoliko izraelskih sportista, ubivši tom prilikom njih jedanaest. Nakon ovog masakra, premijerka Golda Meir, Jevrejka odrasla u Viskonsinu i jedan od simbola izraelske države, naredila je vojsci da pronađe pripadnike Crnog septembra ma gde se oni nalazili. U nedeljama tokom kojih je akcija planirana, mnogo toga je prepušteno Sajeret Matkalu, službi sastavljenoj od najbolje obučених Izraelaca poznatijoj i kao Jedinica (the Unit).

Od svog nastanka 1957. godine Jedinica, koja se sastoji od 200 najboljih komandosa i nekoliko stotina rezervista, stekla je epitet vjerovatno najbolje antiterorističke snage na svetu. U Izraelu, i uopće u vojnim krugovima, postala je mit, tajno bratstvo vojnika koji u svom spartanskom i većinom ratu sa terorizmom udaraju niotkuda i koji su do sada ostvarili na desetine podviga. U Egiptu, Libanu, Jordanu i, u verovatno najbolje izvedenoj akciji u istoriji, na Entebeu, aerodromu u Ugandi, Idija, Amina u subsaharskoj Africi, gde je 1976. godine oteto 106 putnika Er Fransa. Prerušeni u pripadnike Idi Aminove vojske, izveli su prepad na aerodromsku zgradu, pobili otmičare i spasili sve sem troje talaca.

Zbog toga što otjelovljuje izraelski nacionalni etos, Jedinica je bila poligon za obuku velikog broja značajnih Izraelaca. Ehud Barak je služio u Jedinici, baš kao i još jedan budući premijer, Bendžamin Netaniahu i njegov brat Džonatan Netaniahu (poginuo na Entebeu kao jedina žrtva među pripadnicima Jedinice) te veliki broj budućih generala i šefova obaveštajne službe, političara i nacionalnih heroja. Dok ostale jedinice za specijalne namene funkcionišu unutar izraelske armije poštujući armijsku hijerarhiju, komandant Sajeret Matkala, čiji je štab u pustinji Negev u tajnoj bazi koja je sa svojom okolinom izbrisana iz svih mapa, direktno odgovara načelniku generalštaba s kojim planira sve akcije i odgovore

na terorističke napade.

Teoretski Sajeret Matkalu je sličan jedinicama poput američkih Zelenih beretki, Vojnih rendžera, Delta snaga ili britanskog SAS-a. Ali kako nikada nisu iskusili život u miru i kako su se razvijali kroz krvava iskustva borbe i grešaka, Jedinica je dostigla neverovatan nivo preciznosti. Amerika sada mora da nauči neke od lekcija koje su Izraelci još prije mnogo godina usavršili – umetnost delovanja u nejasnim situacijama, borbi, nevidljivo i genijalno, izvan krutih pravila komiteta UN-a.

Do 1972. godine, kada su izraelski sportisti ubijeni u Minhenu, Jedinica je često bila tema udarnih vesti. U Bejrutu je kao odgovor na napade na Izrael iz Libana na aerodromskoj pisti uništeno 14 libanskih aviona, u Tunisu je u svojoj kući ubijen Abu Džihad, jedan od lidera militantnog krila PLO-a. U narednim godinama, s jednim izuzetkom, svi koji su učestvovali u minhenskom masakru pronađeni su i ubijeni. Poslednji učesnik masakra krije se negde u Africi, pošteđen je da bi mogao da priča drugima.

LEKCIJE HOLOKAUSTA: Izrael se sa terorizmom bori još od pedesetih, braneći se od napada sa granica sa Egiptom i Jordanom. Od samog početka, pod bremenom holokausta gde su po opštem mišljenju Jevreji suviše pasivno reagovali pred opasnošću, Izraelci su odlučili da na napade odgovaraju žustro.

Od njegovog početka veliki deo Cionističkog projekta bila je odbrana. Prvi put nakon hiljada godina Jevreji su se borili u svojoj vojsci. Sve je počelo sa Haganom, paravojskom koja je štitila jevrejske naseobine u Galileji. Unutar Hagane delovao je Palmač, elitna jedinica koja je do današnjih dana ostala primer za izraelske vojnike. Jedan od lidera bio je Jicak Rabin, budući premijer, koji je sredinom četrdesetih predvodio čuveni napad na Atlit, britanski logor u kome su držane na stotine jevrejskih izbeglica.

OŠTRICA IZRAELSKJE SABLJE: Kada se Izrael izborio za nezavisnost 1948. godine, ova tradicija je nastavljena najviše kroz jedinicu 101, čiji spomen budi divljenje kod Izraelaca. Sto prva je bila pod komandom Arijela Šarona, nekadašnjeg premijera, a tada neustrašivog mladića u koga su njegovi ljudi imali bezgranično poverenje. Kao odmazdu za jedan

za jednom od najmoćnijih antiterorističkih jedinica na svijetu – SAJERET MATKALU

teroristički napad, Sto prva je uništila 40 kuća u Jordanu, ubivši tom prilikom 69 ljudi za koje je Šaron mislio da su evakuirani – što je tragedija koja ga prati do današnjih dana i stvara o njemu sliku brutalnog avanturiste.

U prvim danima Sajeret Matkala, Avraham Arnan koji je okupio njen prvi sastav (trudio se da preuzme što više iskustva od stranih službi zbog čega su u najvećem broju vojnici bili sefardski Jevreji koji liče na Arape) imao je običaj da kaže svojim ljudima: «Nema više Palmača, niti Sto prve. Ostali smo samo mi. Mi smo oštrica izraelske sablje.»

Arnan je tražio od svojih ljudi da budu više od vojne brigade. On je želeo da budu prijatelji i braća, tajna elita, odabrani pravednici, poput onih 36 neznanih junaka koji su prema Tal-mudu spasli svet od uništenja.

Članovi Jedinice se ne regrutiraju, već se pronalaze među vojnicima cijele izraelske vojske. Postoje dvije osnovne vrste vojnika u Jedinici: sitni ljudi, poput Ehuda Baraka, koji imaju neki izuzetan talenat – Barak može da otvori svaku bravu na svetu za otprilike osam sekundi – ili krupni momci poput Bendžamina Netaniahua, koji mogu da povuku.

Svoju prvu akciju protiv otmičara aviona Jedinica je imala 1972. godine. Članovi Narodnog fronta PLO oteli su Sabenin avion i sleteli u Tel Aviv, gde su letelicu punu putnika držali na pisti nekoliko sati. Komandanti Jedinice, koji su u stanju da naprave plan u hipu i nikada ga ponovo ne upotrebe, poslali su grupu komandosa prerusenih u mehaničare. Dok je avion čekao na dopunu goriva, komandosi su upali u njega, napali otmičare ubivši dvojicu i zarobivši preostalu dvojicu i oslobodivši sve sem jednog taoca. Postoji slika Ehuda Baraka snimljena nekoliko minuta nakon ove akcije. Izgleda komično u bijelom odijelu, oboreni ramena sa izrazom lica kakav imaju bokseri nakon teške borbe. Ova akcija, prva te vrste u svetu, postala je model svim antiterorističkim jedinicama. Uz još nekoliko sličnih akcija ova je zastrašila teroriste u toj meri da su gotovo dvadeset godina prezali od otimanja aviona, sve do ovog septembra.

Pripadnici Sajeret Matkala, njih 200 stalnih komandosa, podeljeni su na nekoliko divizionu i operišu u grupama ne većim od 15 do 20 članova. U bilo koje doba dva divizionu

moгу biti u borbi, dok je treći spreman za akciju u bazi ukoliko se to pokaže kao potrebno. Na odsustvu, vojnici moraju ostaviti kontakte i javljati se u bazu svakih nekoliko sati da bi bili sigurni da se ništa bitno ne događa. Oni su u redovnom sastavu otprilike pet godina, a zatim prelaze u rezervu, sa otprilike sto dana vežbi godišnje i obavezom da se javi svaki put kada je na pomolu kriza. Veterani takođe rade i na pronalaženju novih članova i čuvanju ugleda Jedinice. Od hiljada kandidata izabere se tek njih desetak koji se onda šalju na padobransku obuku koja traje šest meseci i gde se noću spava samo tri sata, a uči se rukovanje oružjem, upoznaje svaka stena i dina u pustinji Negev. Odatle kandidati odlaze u tajni trening logor u pustinji, gde u grupama od 10 do 12 rade sa pištoljima i automatskim puškama. Tu imaju i kurs iz kontraterorizma, gde uče kako da upadaju u avione, oslobađaju taoce, deaktiviraju bombe, zaobilaze mine iznenađenja i da se prerusavaju. Tokom obuke svaki regrut se isprobava u različitim ulogama: stražara, mete, snajperiste sa krova. Imaju obuku u borbi prsa u prsa, gradsku i noćnu borbu, što je izraelski specijalitet. Vojnik tu dobija izgled komandosa, prihvatajući oružje koje najbolje odgovara njegovim sposobnostima. Tipičan komandos nosi automatsku pušku, dodatne šaržere, pištolj, kompas i nož pričvršćen uz gležanj. Na inicijativu pripadnika Jedinice izraelski konstruktori napravili su uzi, novu automatsku pušku sa sklapanjućom drškom koja čak i u pokretu ima ogromnu preciznost i brzinu.

Obuka se završava četvorodnevnom vežbom u pustinji duž puta koji vodi ka Masadi, tvrđavi na brdu gde su pre dve hiljade godina Ziloti, poslednji branioci stare Judeje, vodili svoju finalnu bitku protiv rimskih legija koje su opsedale tvrđavu. Lokacija tvrđave bila je nepoznata do pre 150 godina kada su arheolozi naleteli na nju – na magacine, uništena kupatila, kuće. Vojnici se moraju popeti uz brdo u sumrak, gde svaki korak nudi pogled u mirnu površinu Mrtvog mora ispod njih. Vojnika na vrhu dočekuju zagrljaji veterana Jedinice i njenog komandanta koji dolazi helikopterom. On im na uniforme kači značku. Trajalo je dve godine, ali je regrut sada punopravan član tajnog bratstva.

Talas protesta se proširio se, reformirao ili barem potresao vlade diljem arapskog svijeta. Ali vjetrovi promjene izgleda nailaze na naglo zaustavljanje izvan Irana. Zašto? Evo 7 razloga koje je naveo analitičar CNN-a:

1. IRANSKI USTANAK 2009;

Ljeta 2009., milioni Iračana protestovali su zbog izbora predsjednika Mahmuda Ahmedinedzada. Do današnjeg dana, hiljade aktivista su i dalje zatvoreni. Wael Ghonim, međunarodno priznati egipatski aktivista je rekao da su Egipćani naučili od Iranaca.

2. STRAH OD REVOLUCIJE;

Maziar Bahara, novinar za Newsweek koji je bio uhapšen tokom post-izbornog protesta 2009., vjeruje da su "Iranaci su doživjeli naglu promjenu revolucije prije 32 godine. Stoga oni prilaze bilo kojoj nagloj promjeni sa mjerom opreza. Oni ne žele još jednu revoluciju."

"Iranaci su došli do zaključka da radikalna promjena može voditi do nepoželjnih i nepovratnih posljedica.", rekao je Omid Memarian, iranski novinar koji je uhapšen u Teheranu 2004.

Akbar Ganji, novinar koji je bio zatvoren 6 godina, u opširnom članku na iranskoj reformističkoj web stranici, napisao je da Iranaci više žele reforme nego revolucije da naprave promjenu.

3. DESETLJEĆA SUPROTSTAVLJANJA ZAPADU;

"Iran je bio sličniji Kini iz 1989., nego Egiptu i Tunisu iz 2011.", rekao je Farideh Farhi, učenjak Woodrow Wilson centra. "Režim je uspio zadržati svoju jedinstvenu volju da se odbrani od onoga što smatra egzistencijalnim prijetnjama."

On vjeruje da su desetljeća iranskog suprotstavljanja Zapadu, posebno SAD-u, otežala prosvjednicima da dosegnu istu moć i pritisak u Iranu kao što su učinili drugdje.

ZAŠTO NE IRAN

4. SNAGA JE VIŠE RASUTA U IRANU;

Prema Ganjiu, diktatori nastoje provesti zakone putem striktnih hijerarhija. Naređenja dolaze sa vrha i postoji samo jedan izvor moći.

Iran, s druge strane, ima Revolucionarne Garde i brojne obavještajne agencije koje kontroliraju mnoge aspekte iranskog društva. Sa tako velikim i komplikovanim sistemom, teško je znati ko daje naredbe za ograničavanje, potiskivanje populacije.

“Iranska vlada ima ogromnu propagandnu mašinu koja je sposobna da oblikuje poruku i napravi je dominantnom za većinski dio populacije.”, rekla je Memarian u e-mail-u za CNN. On vjeruje da su opozicija i Zapad potcijenili moć iranske propagande.

5. XXXXXXXXXXXXX;

6. NOVAC OD NAFTE;

Za razliku od Tunisa i Egipta, čije se ekonomije zasni- vaju na turizmu, Iran je uglavnom baziran na nafti i plinu. Kao takvi, protesti koji su jako poremetili ekonomiju Tunisa i Egipta, ne bi imali isti efekat u Iranu.

Također, iranska ekonomija je uglavnom u rukama vlade, a ekonomija u Tunisu je više u rukama građana. Osim toga, Tunis je imao historiju sindikata i organizacija, a organizacije civilnih društava u Iranu su rijetke.

7. VRHOVNI VOĐA;

Tokom protesta 2009., poziva na revoluciju nije bilo. Umjesto toga, slogan od “Ahmadi, doviđenja!” do “Gdje je moj glas?”

Vođe opozicije u Iranu su pozivali na reforme uglavnom zbog toga što su odlučili od početka da se neće riješiti iranskog ustava.

S obzirom da opozicija želi provesti promjene u okviru ustava, ne mogu se riješiti vrhovnog vođe Ali Hamneia, tako da su izabrali da se bore protiv Ahmedinežada. Opozicija se nadala da će Hamnei biti na njihovoj strani, ali kada je rekao da je ispitivanje izbornih rezultata kriminal, zatvorili su se unutar vlastitih okvira.

Da li će se režim sam raspasti?

Teško je nadati se uz gore navedenu listu problema i prepreka, ali postoje znakovi raspadanja unutar režima. Prof. Hamid Dabaši sa kolumbijskog univerziteta vjeruje da Iran treba čekati svoj red. “Svaka zemlja u arapskom proljeću priključuje se ‘horu’ revolucionarnog neslaganja sa određenim tonalitetom, svirajući drugačiji instrument. Ne postoje dvije identične zemlje. Revolucija se svira drugačije u svakoj zemlji. To je orkestar – svaki muzičar svira drugi instrument, s malo drugačijim tempom, ali skupa oni svi čine skladnu melodiju. Ne treba očekivati da će se stvari u Siriji odigrati tako brzo i lahko kao u Egiptu ili u Jemenu kao što se dogodilo u Tunisu. Tako da i Iran sam ima svoj tempo.

Dabaši je objasnio da je smrt diktatora koji imaju potporu Zapada uzrokovala da Iran izgubi Egipat i Tunis kao neprijatelje.

Oni, također, gube svoje saveznike, što signalizira još više problema za Islamsku Republiku.

Hamas se odvojio od Islamske Republike i pridružio se Palestinskoj Vlasti (Palestinian Authority). Hizbullah je duboko u problemima u regiji zbog podrške Siriji. Sirija je u najvećoj krizi u historiji Assad dinastije.

Nedavno, tradicionalni saveznici Hameneia priznaju da su varali na izborima posljednje godine – vjerovatno da oslabe poziciju Ahmedinežada.

Mada su ulice Irana možda mirne, vođstvo je imalo puno konflikata. Oni koji podržavaju vrhovnog vođu počeli su hapsiti članove Ahmedinežadovog unutrašnjeg kruga.

Muhammad Sahimi, kolumnist za PBS’s Tehran Bureau vjeruje da je sve moguće zahvaljujući Ahmedinežadovoj nepravilnoj odluci – making process.

Možda je strpljenje, trenutno, najbolja strategija za opoziciju.

E.L.

IRANSKO PROLJEĆE?

IZRAELSKO-SIRIJSKO-EGIPATSKO-JORDANSKI RATovi I IZRAELSKO-ANGLO-FRANCUSKA AGRESIJA NA EGIPAT

Ratom obećana zemlja

1. IZRAELSKO-ARAPSKI RAT 1948.-1949. GODINE

Izraelско-arapski rat 1948. – 1949. godine izbio je kao reakcija arapskih država na stvaranje Izraela na teritoriji Palestine. Otpočeo je napadom snaga tadašnjih članica Arapske lige. U početnoj fazi rata jedinice arapskih država su postigle određeni uspjeh. Elitne jedinice jordanske armije (Arapska legija) zauzele su stari dio Jerusalema i spojile se sa jedinicama egipatske armije južno od Tel Aviva. Posredstvom OUN juna-jula 1948. godine vođeni su mirovni pregovori, što je Izrael iskoristio za reorganizaciju oružanih snaga i preduzimanje protivofanzive. Do februara 1949. godine izraelske snage izbile su na Sredozemno more. Poslije toga, Egipat je, februara 1949. godine, pristao na potpisivanje ugovora o primirju, što su kasnije učinile i ostale države, učesnice ovog rata, osim Iraka i Saudijske Arabije.

Vijeće sigurnosti UN je 11.08.1949. godine priznalo ugovore o primirju. Međutim, do definitivnog mirovnog ugovora među zaraćenim stranama nije došlo. Izrael je iz ovog rata izišao sa teritorijom većom od 6.700 km² od one koja mu je dodijeljena odlukom OUN. Osim velikih obostranih gubitaka, neposredna posljedica ovog rata je oko milion Palestinaca protjeranih iz svoje domovine i raseljenih u susjedne arapske države.

U toku ovog rata, Jicaku Rabinu, naređeno je da probije arapsku blokadu Jerusalema i otvori put za Tel Aviv. Rabin je izvršio zadatak, brigada, kojom je komandovao, izgubila je 70% ljudstva. Do današnjeg dana Izrael čuva olupine vojne tehnike na auto-putu, gdje je izvršen proboj, kao uspomenu na ovaj događaj.

2. IZRAELSKO-ANGLO-FRANCUSKA AGRESIJA NA EGIPAT 1956. GODINE

Povod za agresiju bila je nacionalizacija Sueckog kanala od strane egipatske vlade, a glavni uzrok – nagomilane suprotnosti između Izraela i arapskih zemalja i težnja Velike Britanije i Francuske da povrate izgubljene pozicije na Bliskom istoku i sjevernoj Africi.

Agresija je otpočela 29. oktobra, napadom izraelskih snaga, kojem su uslijedili udari vazduhoplovstva Velike Britanije i Francuske po egipatskim aerodromima, a zatim pomorski i vazdušni desanti britanskih i francuskih jedinica. Da bi izbjegle okruženje u Sinajskoj pustinji, egipatske snage su se morale povući, pa je Izrael ubrzo

ovladao gotovo cijelim Sinajskim poluostrvom.

Jači otpor invazionim snagama pružile su egipatske snage u rejonu Port Saida. Otpor egipatskih snaga, izražena spremnost arapskih zemalja da pomognu Egiptu, osuda agresije, čak i od strane članica NATO-a, upozorenje SSSR-a Velikoj Britaniji i Francuskoj i, prije svega, odlučna akcija OUN za prekid vatre, prinudili su agresore da 7. novembra obustave rat i povuku svoje snage sa egipatske teritorije.

Za kontrolu primirja i sprječavanje novih sukoba, na Sinaj su upućene oružane snage OUN.

3. IZRAELSKA AGRESIJA NA EGIPAT, JORDAN I SIRIJU 1967. GODINE

Agresiji je prethodio duži niz zategnutosti u arapsko-izraelskim odnosima, učestali incidenti na granicama, prijetnje Izraela da će napasti Siriju, opća mobilizacija i grupisanje izraelskih snaga prema Jordanu i Siriji, gru-

pisanje egipatskih snaga na Sinaju, zahtjev Egipta da se povuku snage UN sa Sinaja, kao i blokada izraelske luke Elat u Akabskom zalivu.

Izraelska agresija je otpočela 5. juna iznenadnim napadom izraelskog vazduhoplovstva po aerodromima Egipta. Nakon udara iz vazduha, uslijedio je napad i brz prodor oklopno-mehanizovanih jedinica koje su, uz podršku vazduhoplovstva, za kratko vrijeme izbile na Suecki kanal i na nekoliko mjesta ga prešle.

Na Jordanskom frontu, izraelske snage su osvojile stari dio Jerusalima i izbile na zapadnu obalu rijeke Jordan.

Na Sinajskom frontu, izraelske snage su ovladale Golanskom visoravni. Rat je bio munjevit i kratkotrajan. Izrael je nanio teške gubitke Egiptu, Jordanu i Siriji. Najveće gubitke pretrpio je Egipat, prije svega, u kopnenim snagama i vazduhoplovstvu. Rat je obustavljen posredstvom OUN.

Novembra 1967. godine, Savjet bezbjednosti OUN donio je Rezoluciju kojom se traži povlačenje izraelskih snaga sa okupiranih teritorija, što Izrael uporno odbija. Jedino je, prema posebnom sporazumu sa Egiptom, napustio dio okupirane teritorije na Sinaju.

4. IZRAELSKO-EGIPATSKO-SIRIJSKI RAT 1973. GODINE

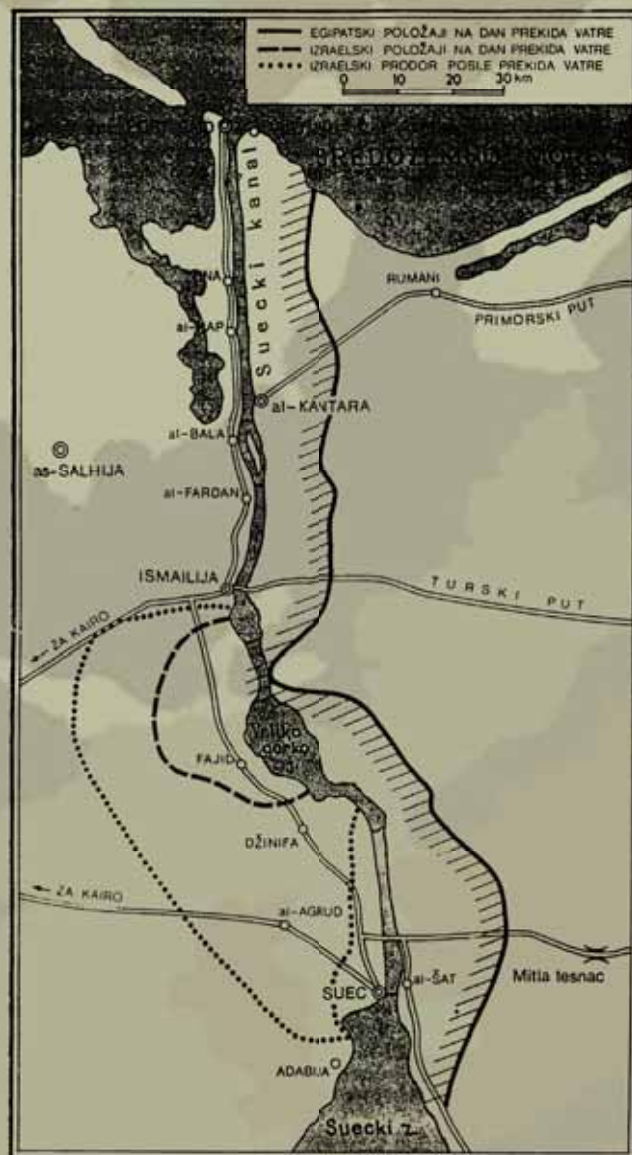
Povod ratu bila je težnja Egipta i Sirije da povrate izgubljene teritorije u ratu protiv Izraela 1967. godine (kada je Izrael izvršio agresiju na Egipat). Započele su ga egipatske snage 6. oktobra u 14.00 sati iznenadnim forsiranjem Sueckog kanala i istovremenim napadom sirijskih snaga na Golanskoj visoravni.

U prvoj fazi rata, egipatske snage su uspjele da uspostave mostobran na istočnoj obali kanala, dubine 17 km. Poslije toga nastaju žestoke borbe, prije svega oklopnih i protivoklopnih jedinica, uz obostrano velike gubitke u ratnoj tehnici.

U drugoj fazi, izraelske snage su uspjele da izvrše prodor na spoju dvije egipatske armije, forsiraju Kanal, odsjeko i ozbiljno ugroze dio egipatskih snaga na sjeverozapadnom dijelu Sinajskog poluostrva. Na sirijskom frontu vođene su žestoke borbe u kojima su, poslije početnih uspjeha sirijske armije, izraelske snage uspjele da povrate izgubljene položaje i prodorom izbjiju na 30-35 km od Damaska.

Borbena dejstva su obustavljena na intervenciju velikih sila i OUN. Izraelske snage su se povukle sa egipatske teritorije zapadno od Kanala i na položaje Golanske visoravni. Izraelsko-egipatskim sporazumom od januara 1974. godine, egipatske snage su zadržale pojas od 10-15 km duž istočne obale Kanala, a između njih i izraelskih snaga su postavljene snage OUN. Pet mjeseci kasnije, postignut je sporazum i o razdvajanju sirijskih i izraelskih snaga.

Ovaj rat karakteriše se: kratkotrajnošću, visokim intenzitetom borbenih dejstava i velikim materijalnim gubicima. Osim gubitaka u oklopnim sredstvima, zaraćene strane su imale velike gubitke i u RV. Izrael je izgubio oko 360-400 aviona, od kojih su 200 bili tipa F-4E

LINIJU FRONTE NA DAN PREKIDA VATRE, oktobar 1973.g.

„Skyhawk“ i F 4E „Phantom.“

Izrael je izgubio oko 1.000 tenkova i preko 7.500 poginulih i ranjenih. Približni su i gubici na arapskoj strani. Egipat i Sirija su izgubili oko 200 aviona (od toga Sirija 120 aviona) tipa MiG-17, MiG-19, MiG-21 i CY-9, oko 1.600 tenkova i blizu 11.000 poginulih i ranjenih. Prema izvorima bivše JNA, Egipat i Sirija su u ovom ratu izgubili oko 450 aviona.

Tok rata:

Prelazu Kanala prethodila je diverzija egipatskih komandos, koji su noći 5/6 oktobra prešli pod vodom na istočnu obalu i uspjele je minirati i presjeći na mjestima budućeg forsiranja, kao i presjeći petrolejske cijevi koje su vodile u Kanal (postavljene od Izraelaca radi aktiviranja u slučaju egipatskog napada, tj. da kroz njih puste naftu i zapale površinu Kanala). Uz podršku jake

artiljerijske vatre i pod zaštitom snažne protivzračne odbrane počelo je forsiranje Kanala i postavljanje pontona i mjesta prelaza (u rekordnom vremenu ukupno je izgrađeno 10 pontonskih mostova i 50 prelaza skelama). To je omogućilo Egipćanima da u kratkom vremenskom razmaku prebace preko Kanala pet divizija i više od 500 tenkova. Postignuto je potpuno iznenađenje i egipatske trupe su bez većeg otpora izraelskih posadnih jedinica 116. brigade zauzele Bar-Levovu liniju (niz ustastopno armirano-betonskih utvrđenja sa minskim i žičanim preprekama i visokim pješčanim nasipom duž Kanala u visini i do 30 m). Odbrambeni sistem sastojao se iz nekoliko pojaseva odbrane, Egipćani su izveli napad u tri pravca: iz rejona zapadno od Kantare, Ismailije i južno od Gorkih jezera. Naročite teškoće napredovanju tenkova činio je pješčani nasip. Probleme su rješavale inženjerske jedinice koje su jakim mlazevima vode iz šmrkova stvarale prolaze (usjeke) u pjesku. Izraelsko vazduhoplovstvo pokušalo je da osujeti prelaženje egipatskih ešalona napadima na pontonske mostove i skelale, ali je pretrpilo velike gubitke i nije bilo u stanju da u toku rata zadobije prevlast u vazduhu.

Egipatska armija, naoružana sovjetskim raketama zemlja-vazduh SAM-2, SAM-3 i SAM-6, uspješno je štitila dejstva kopnenih snaga, obarajući izraelske avione, ne samo na velikim i srednjim visinama, već i one u brišućem letu. Time je egipatska protivzračna odbrana odigrala odlučujuću ulogu u borbama za vazdušnih prostor nad područjem izvođenja operacija i u bližoj operativnoj dubini. Izraelsko vazduhoplovstvo je zaustavljeno i nije bilo u stanju da odigra ulogu kao 1967. godine, kada je napadima po egipatskoj i sirijskoj avijaciji i aerodromima zadobilo prevlast u vazduhu, već prvog dana ratnih operacija.

Istog dana započinju neprijateljstva između Sirije i Izraela i na Golanskoj visoravni započinju teške borbe artiljerijskih i oklopno-mehanizovanih jedinica. Na objema stranama angažovan je veliki broj tenkova, a u pojedinim fazama borbe narednih dana i preko 1.500.

I na Sirijskom frontu efikasno djeluje jaka protivzračna odbrana naoružana sovjetskim raketama i lovačka avijacija, tako da i tu izraelsko vazduhoplovstvo trpi teške gubitke. Ono pokušava da terorističkim napadima po naseljenim mjestima i glavnom gradu Sirije – Damasku unese paniku među civilno stanovništvo, ali mu to ne uspijeva, jer i u tim naletima trpi velike gubitke od sirijskih raketnih jedinica.

Drugog dana egipatske snage nastavljaju sa zauzimanjem Bar-Lev linije, a Izraelci pokušavaju da ih osujete protivnapadima oklopnih jedinica. Izraelske oklopne jedinice odbijene su na sjevernom i južnom dijelu fronta uz velike gubitke. Do 9. oktobra, egipatske jedinice su zaposjele istočnu obalu Kanala i uspostavile mostobran dubine do 17 km, što je još uvijek bilo nedovoljno da bi se mogao koristiti za efikasnu i elastičnu odbranu od izraelskih protivnapada, odnosno da bi mogao poslužiti kao solidna baza bržem egipatskom prodiranju u dubinu Sinaja.

Na sirijskom frontu, Izraelci uspijevaju da 9. i 10. oktobra povrate izgubljene položaje na Golanskoj visoravni i odbace sirijske jedinice s položaja uspostavljenih ratom u 1967. godini. Narednih dana, izraelske oklopne jedinice prodiru komunikacijom prema Damasku. Tako se na oba fronta vode žestoke tenkofske bitke uz obostrane velike gubitke.

Na Sinaju, Egipat dovlači tenkofska pojačanja. Četvrtog dana rata, Izrael prelazi u kontranapad, ali je njegova 190. tenkofska brigada prepolovljena. Tenkofske brobe nastavljaju sa nesmanjenom žestinom ali ni jedna strana ne može da zada odlučujući udarac. U vrijeme najžešćih borbi na oba fronta i teških izraelskih gubitaka na poprište rata stupaju SAD. U izraelske vode uplovljava dio američke VI flote, stalno stacionirane u Sredozemlju, čije prisustvo pruža psihološku i borbenu podršku, ako bi došlo do kritičnog trenutka za izraelske oružane snage. Ujedno, počinje užurbano slanje američke vojne pomoći Izraelu (najmoderniji avioni, tenkovi, rakete, sredstva za protivavionsku i protivtenkovsku odbranu). Američka pomoć dolazi u Izrael u posljednji sat i omogućuje Izraelu oporavak od pretrpljenih gubitaka i prelazak u protivnapad.

Prethodnim izviđanjem na sinajskom frontu, izraelska komanda došla je do važnih podataka o čvrstini spojeva između 2. i 3. egipatske armije na istočnoj obali Kanala istočno od Velikog Gorkog jezera, koji su bili slabo branjeni. Na osnovu dobivenih informacija, izraelska Vrhovna komanda donosi odluku da na tom dijelu bojišta izvrši prodor i forsira Kanal. Noću, 15/16. oktobra Izraelci se brzim prodorom jedne tenkofske divizije, jačine tri brigade, ubacuju na pomenutom spoju u pravcu Velikog Gorkog jezera. U jedan sat poslije ponoći 16. oktobra, njihov čelni ešalon uspostavlja mostobran na Kanalu i skelom prebacuje svoje dijelove na njegovu zapadnu obalu. Tek drugog dana, 17. oktobra, Izraelci uspijevaju preko Kanala izgraditi pontonski most. Egipatska Vrhovna komanda je sa zakašnjenjem primila informaciju o izraelskom prodoru i jačini infiltriranih snaga. Kada su to saznali i uočili izraelske namjere, egipatske snage prelaze u kontranapad, ali je već bilo kasno i ti napadi su odbijeni.

Na zapadnoj obali Kanala, Izraelci su uspjeli brzim manevrima nekoliko oklopnih grupa, da na prostoru između Ismailije i Sueca unište egipatske raketne baterije, skladišta municije i goriva. Cilj izraelskog protivudara bio je da se odsiječe 3. egipatska armija na istočnoj obali Kanala od njenog zaleđa i snabdijevanja, što mu je i pošlo za rukom. Tako se 3. armija našla u vrlo teškom položaju. Svi pokušaji Egipćana da likvidiraju izraelski mostobran ostali su bez usjeha. Izraelske ubačene snage ozbiljno su ugrozile komunikacije Kairo – Suec i Kairo – Ismailija. Narušavanjem egipatskog raketnog sistema na tom dijelu bojišta, izraelsko vazduhoplovstvo zadobilo je inicijativu i postalo vrlo aktivno.

Na Golanskoj visoravni borbe su se vodile nesmanjenom žestinom i s promjenljivim rezultatima. Na objema stranama angažovane su jake vazduhoplovne snage, koje trpe velike gubitke. Dnevni gubici izraelskog vazduhoplovstva iznosili su po jedinih dana i do 30 aviona. Za izraelsku Vrhovnu komandu Golanski front predstavljao je bitku opstanka.

Kao i na Sinajskom frontu, Izraelci i tu ubacuju novu tehniku dobijenu od SAD, nastojeći iznuditi rješenje bitke, da bi se potom mogli angažovati sa glavnim snagama na Sinajskom frontu. Borbe su vođene 30-35 km od Damaska. Sirijci su se uporno branili. Njima pristižu u pomoć jedinice iz Iraka, Maroka, Jordana, Saudijske Arabije i Alžira. Krajem ratnih sukoba, sirijske i ostale arapske jedinice odbacuju Izraelce na njihove polazne položaje, gotovo na cijelom frontu. Na ovom dijelu ratišta, izraelske trupe uspjele su da zadrže pod svojom

kontrolom oko 750 km² teritorije okupirane u ovom ratu.

Borbe na Bliskom istoku dobijaju takve namjere da ozbiljno prijete ugrožavanju svjetskog mira. Izraelska agresivna politika dovodi do sve jačeg političkog zблиžavanja i solidarnosti arapskih zemalja. Tako, deset arapskih zemalja proizvođača petroleja donosi, još u vremenu ratnih operacija, odluku o smanjenju isporuka nafte zapadnim potrošačima, sve dok ne budu oslobođene sve arapske teritorije od izraelske okupacije (SAD i Holandiji otkazuje se u potpunosti isporuka nafte kao direktnim pomagačima Izraela).

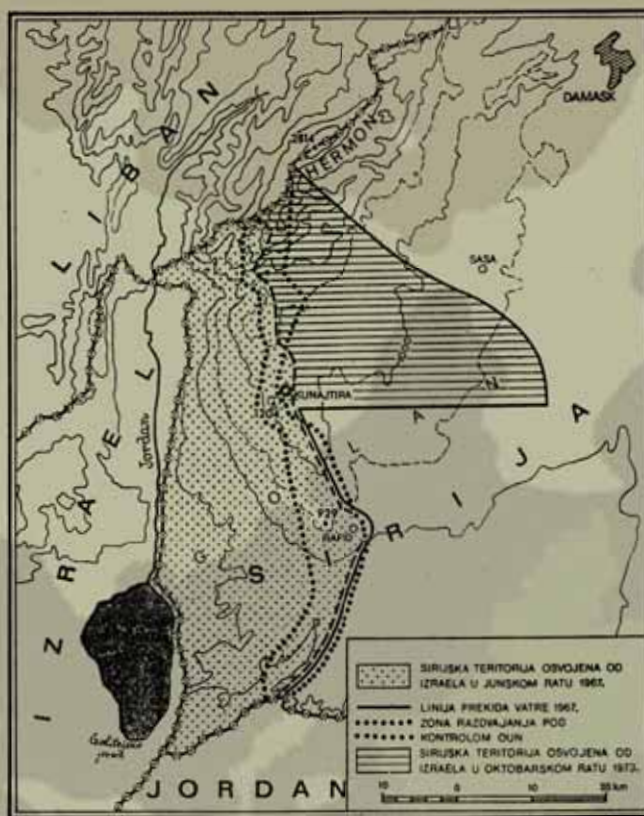
U svijetu Izrael sa svojom agresivnom i antiarapskom politikom, biva sve više izolovan. Čak, i zemlje NATO – pakta stavljaju zabranu američkoj komandi u Evropi da sa njihovih teritorija upućuje vojnu pomoć Izraelu. Nesvrstane zemlje traže obustavu vatre i povlačenje Izraela sa svih okupiranih arapskih teritorija.

Dvije velike sile, SAD i SSSR sve više kontaktiraju i 22. oktobra podnose Savjetu bezbjednosti UN zajedničku Rezoluciju o prekidu vatre, koju Savjet jednoglasno prihvata. Rezolucija Savjeta bezbjednosti traži da se odmah prekine vatra i obustave sve ratne aktivnosti i da zainteresovane strane počnu sa primjenom Rezolucije 242 (koju su donijele UN 22.11.1967. godine poslije izraelske agresije na Egipat, a koja predviđa povlačenje izraelskih snaga sa okupiranih arapskih teritorija).

Već sutradan, Savjet bezbjednosti je primoran, zbog kršenja prekida vatre, da donosi novu Rezoluciju, kojom se zahtijeva hitno obustavljanje neprijateljstava. Na prijedlog osam nesvrstanih zemalja, Savjet bezbjednosti usvaja 25. oktobra Rezoluciju o formiranju vanrednih snaga UN koje treba poslati na Bliski istok radi kontrole poštivanja odluke o prekidu vatre (na prijedlog nesvrstanih, u snagama UN ne učestvuju određeni pet stalnih članica Savjeta bezbjednosti: SAD, SSSR, V. Britanije, Francuske i NR Kine). Iako je definitivni prekid neprijateljstava bio na pomolu, opasnost za mir u svijetu je bila još prisutna. Izraelci krše odluku o prekidu vatre i proširuju svoj mostobran na zapadnoj obali Kanala. Iznenada, snage SAD stavljene su u stanje visoke pripravnosti, što se s američke strane objašnjava navodnom spremnošću sovjetske vlade da pošalje svoje trupe na Bliski istok i tobožnjom uobičajenom namjerom koja se preduzima u takvim situacijama.

Konačno, 27. oktobra u Suec stižu prvi dijelovi snaga UN, što je već značilo izvjesnu garanciju za poštovanje odluke o prekidu vatre i rješavanju nastalih problema pregovaranjem. Krajem oktobra dolazi do prvih kontakata između egipatskih i izraelskih vojnih predstavnika. Na inicijativu američke diplomatije, Egipat i Izrael se 9. novembar sporazumijevaju o strogo poštovanju prekida vatre i pristupanju međusobnim pregovorima. Pregovori se vode na 101 kilometru puta Suec – Kairo. Vrš se i razmjena ratnih zarobljenika. Ali Izrael oteže u pregovorima i, krajem novembra, oni se prekidaju. Ipak, 21. decembra sazvana je Ženevska mirovna konferencija, kojoj prisustvuju Egipat, Jordan, Izrael, SSSR i SAD i delegacija UN (Sirija je odbila da prisustvuje pregovorima).

Konferencija zaključuje da se rad na pregovaranju nastavi preko novoformiranog vojnog komiteta zaraćenih strana, koji treba da razmotri prvenstveno razdvajanje vojnih snaga na sinajskom frontu, pa tek poslije toga da se pristupi rješavanju problema važnih za obje

ZONE RAZDVAJANJA NA GOLANU PREMA SPORAZUMU OD 31. V 1974.

strane. Međutim, i tu zapinje sa pregovorima. Na scenu stupa američka diplomatija preko svog ministra inostranih poslova. Egipat i Izrael, nakon dugog natezanja, dana 18.01.1974. godine potpisuju sporazum o dezangažovanju i razdvajanju svojih snaga u oblasti Kanala.

Sporazum predviđa da egipatske snage ostanu na istočnoj obali Kanala, zapadno od linije A, tj. oko 10-15 km istočno od Kanala, a izraelske snage istočno od linije B, tj. 25 km istočno od Kanala i zapadno od strategijski važnih klanaca na Sinaju – Mitla i Gidi.

Zonu dezangažovanja između izraelskih i egipatskih snaga na Sinaju zaposjedaju snage UN. Obje strane mogle su u prednjim linijama držati ograničene snage – svaka po 7.000 vojnika, 30 tenkova, 36 artiljerijskih oruđa kalibra do 122 mm i dometa do 11 km.

U navedenim zonama zaraćene strane nisu smjele imati rakete i lansirne rampe. Proces dezangažovanja trebao je da traje 40 dana poslije potpisivanja sporazuma. Obje strane povinovale su se dogovoru i već 4. marta 1974. godine zaposjele linije predviđene dogovorom.

Na sirijskom frontu primirje, često prekidano narušavanjem obustave vatre, okončano je 31.05.1975. godine, potpisivanjem sporazuma o razdvajanju snaga na Golanu. Sporazum je utvrdila zona razdvajanja u kojoj se nalaze snage UN (oko 1.250 vojnika), a istočno i zapadno od te zone nalaze se izraelske, odnosno sirijske jedinice sa ograničenim snagama i naoružanjem.

Šta su bili stvarni motivi kojima su se rukovodili moćni ljudi u jednom vremenu onda kada su donijeli odluku da se zemlja jednog naroda otme, osvoji, prisilno uzurpira, prisvoji i dodijeli drugom narodu?

PALESTINA SPALJENA ISTINA

Teodor Herzl, austrijski Jevrej, novinar i osnivač modernog političkog cionističkog pokreta, u svom govoru je rekao: „Ako bismo jednoga dana dobili Jerusalem: kada bih tada bio živ i bio u stanju učiniti bilo šta, uklonio bih iz njega sve što Jevreji ne drže svetim i spalio bih sve ostatke nad kojima su protutnjala stoljeća!“

Na početku moramo kazati – sa žaljenjem - da nismo kadri govoriti o unutrašnjosti onih događanja koja se vezuju za Palestinu u zadnjih stotinjak godina. Šta su bili stvarni motivi kojima su se rukovodili moćni ljudi u jednom vremenu onda kada su donijeli odluku da se zemlja jednog naroda otme, osvoji, prisilno uzurpira, prisvoji i dodijeli drugom narodu? To ne znamo, ali znamo da su morali znati da će to, neminovno, prouzročiti užasnu patnju, progone i ubijanje ogromnog broja ljudi, žena i djece; morali su znati da će to u konačnici biti uzrokom nesreći i samih realizatora tog paklenog projekta, da će izazvati bol i patnju i samim onim koji će, i u ime kojih će se to, raditi. Jer, svaki normalan čovjek, religiozni i nereligiozni, zna – osjeća to svojim bićem – da postoji neka nevidljiva sila koja na jedan misteriozan način reagira i postaje aktivna kada god neko društvo, neka ljudska zajednica, drastično naruši načela pravednosti, morala i istine; da se ta sila sveti i rigorozno kažnjava one koji do te mjere naruše postojana načela.

PRVI CIONISTIČKI KONGRES

Nismo, dakle, kadri govoriti o unutrašnjoj stvari onoga što je vezano za projekat stvaranja Izraela i instaliranja cionističkog režima u njemu, no podsjetit ćemo na nekoliko vanjskih činjenica. S praktičnom realizacijom projekta stvaranja države na tuđem teritoriju, započeto je 1876. godine kada su evropske zemlje, na čelu s Velikom Britanijom, od onemoćale Osmanske carevine uspjele iznuditi zakon kojim se strancima dopušta posjedovanje palestinske zemlje, te kojim se stranim državama prepušta briga o nemuslimanskim manjinama u Palestini. Iste te godine, data je i saglasnost da se jevreji mogu doseljavati u Palestinu. Od tada utjecaj zapadnih zemalja na tom području počinje enormno rasti, kao i dominacija nad Jerusalemom u smislu vlasništva nad zemljišnim parcelama, izgradnje crkava, škola i bolnica, ali i u narušavanju međukonfesionalnih odnosa.

Dvadesetak godina kasnije, tačnije 1897. godine, u švicarskom gradu Baselu, održava se prvi cionistički kongres. Držim uputnim navesti jednu zanimljivu izjavu sa tog kongresa. Naime, Teodor Herzl (2. maj 1860. - 3. juli. 1904.), austrijski Jevrej, novinar i osnivač modernog političkog cionističkog pokreta, u svom govoru je tom prilikom rekao: „Ako bismo jednoga dana dobili Jerusalem: kada bih tada bio živ i bio u stanju učiniti bilo šta, uklonio bih iz njega sve što Jevreji ne drže svetim i spalio bih sve ostatke nad kojima su protutnjala stoljeća!“

Nakon toga, cionisti se priklanjaju savezničkom bloku u Prvom svjetskom ratu, a 1917. godine tadašnji britanski ministar vanjskih poslova Arthur Balfour (1848-1930) izdao je proglas u kome se zalagao za stvaranje domovine za Jevreje u Palestini. 1922. Britaniji se dodjeljuje protektorat nad tom zemljom, a prvi britanski upravnik nad tim protektoratom bio je Jevrej – Herbert Samuel, koji je imao zadatak da u Palestinu dovede što

veći broj Jevreja izvana, a 1948. godine proglašena je „Država Izrael.“

Broj jevrejskih stanovnika 1850. godine u Palestini je procentualno iznosio 1,5%, 1872. već ih je, podsticani od zapadnih zemalja, ponajviše Velike Britanije, bilo, 6,5%; 1911. 15% a 1948. 32,5%. U toj godini se u Palestinu doselilo 482 hiljade Jevreja, od kojih se njih 99 hiljada nastanilo u Jerusalemu. Tako su, u odnosu na tadašnjih 65 hiljada Arapa, te godine postali većinsko stanovništvo u tom drevnom gradu.

Isto tako, nismo kadri govoriti ni o nerazumnoj bezrezervnoj podršci tom projektu od strane većine velikih i utjecajnih zapadnih zemalja; od strane onih koji bi trebali biti nada potlačenima, ojađenima, obespravljenima i unesrećenima; onih koji insistiraju ne samo na demokratiji, nego i na pravima čovjeka, dostojanstvu čovjeka i brizi za čovjeka. Nismo u stanju dokučiti tajnu koju počinje opažati sve veći broj ljudi u svijetu – da država koja je nastala na tuđoj zemlji, ne samo da može da ne poštuje nijednu rezoluciju Ujedinjenih nacija i da se ponaša kako hoće, a da za to ne snosi nikakve posljedice, da ne biva izložena sankcijama, prijatnji ili kontroli bilo koje međunarodne agencije, već da u nekoj mjeri i vlada velikim brojem najutjecajnijih zemalja svijeta. Možda je naš dojam pogrešan, ali ono što i najobičniji posmatrač danas može vidjeti na globalnoj društvenoj sceni, ostavlja takav utisak. Prilikom nastojanja da se izrazi solidarnost sa Palestincima u zaštiti ugroženih islamskih i kršćanskih obilježja u Jerusalemu i otputuje se u taj grad, što je pokušano 13. aprila ove godine, jed-

na aktivistkinja kojoj je, kao i mnogim drugim, u Parizu onemogućeno da se ukrca u avion i poleti za Tel Aviv, rekla je: „Nisam znala da je Izrael taj koji izdaje naredbe našem Ministarstvu unutrašnjih poslova! Nisam znala da oni upravljaju našom zemljom!“

DOK MEDIJI ŠUTE

Nismo, dakle, kadri govoriti o tome. Ali jesmo u stanju, npr. izraziti čuđenje prema tzv. slobodnim medijima, koji sve vrijeme imaju aktivnu ulogu u zatajivanju, ili prešućivanju, nasilja, nepravde, patnje i boli kojima je izložen palestinski narod evo već skoro čitavo jedno stoljeće. U zapadnim medijima – a, nažalost, ni u našim, bosanskohercegovačkim, čak ni nakon sličnog iskustva koje smo i sami proživjeli – još uvijek se neće naći reportaža o stvarnim uvjetima života palestinskog naroda, neće se čuti ništa o nepravdi i nasilju koji im se čine tako dugo i tako okrutno; međunarodne organizacije za prava čovjeka, prava djece, prava osoba s invaliditetom, prava ovih i onih..., neće dizati svoj glas, ili ga neće dizati dovoljno glasno, niti će cionistička strana biti upozorena, sankcionirana, ekonomski, politički ili na neki drugi način kažnjena zbog svojih postupaka. Zapadni mediji, generalno, sve vrijeme o tome šute; rekli bismo, nepodnošljivo šute. Ono što je za nas ovdje još bolnije jest činjenica da i naši mediji, povodeći se za

zapadnjačkim, čak i terminologijom koju upotrebljavaju ukazuju na svoj stav o onom što se događa na palestinskom području. Izraelska vojska u njihovim priložima uvijek će biti nazivana „izraelskom vojskom“, dok će palestinski borci, suočeni sa svakom vrstom oskudice, osim oskudice hrabrosti i dostojanstva, u pravilu biti nazivani „palestinskim militantima“, „ekstremistima“ i drugim nepriličnim nazivima.

Grace Halsell, autorica izvanredne, prije nekoliko godina (2009.) i kod nas objavljene knjige Proročanstvo i politika u svojoj novoj knjizi Forcing God's Hand (Prisiljavanje Božije ruke), koja se upravo priprema za štampu, o ovoj zagonetnoj stvari kaže sljedeće: „Kasnih sedamdesetih, kad sam prvi put došla u Jerusalem, nisam bila svjesna činjenice da urednici mogu, i hoće, klasificirati vijesti ovisno o tome šta se kome čini. Prilikom prve posjete Izraelu-Palestini intervjuirala sam desetke palestinskih mladića. Jedan od četiri odnosili su se na priče o mučenju. Izraelska policija bi došla u noći, izvukla ih iz postelje i stavila im kapuljače preko glava. Potom bi ih Izraelci u zatvorima držali u izolaciji, opsjedajući ih glasnim, neprekinutim zvucima, vješali ih glavom okrenutom ka tlu i sadistički unakažavali njihove genitalije. Takve priče nisam čitala u medijima Sjedinjenih Američkih Država. Zar to nisu bile vijesti? Očigledno, urednici u Sjedinjenim Američkim Državama prosto nisu znali da se takvo što dešava, naivno sam smatrala.

Na putu za Vašington, lično sam dostavila pismo Franku Mankieviču, tadašnjem šefu javne radiostanice Weta. Objasnila sam mu kako sam snimila intervju sa Palestincima koji su bili brutalno mučeni, i da ću mu ih dati na raspolaganje. Odgovor nije uslijedio. Napravila sam nekoliko telefonskih poziva. Naposljetku, spojili su me sa osobom zaduženom za odnose s javnošću, gospođicom Cohen, koja mi je saopćila da je moje pismo zagubljeno. Ponovo sam pisala. Na vrijeme sam počela uviđati ono što prije nisam znala: da se radi o iscrpljivanju i mučenju Jevreja, to bi predstavljalo vijest. Dočim, intervju sa mučenim Arapima, Weta je „zagubila.“

Tom narodu je oduzeto sve, osim dostojanstva. Obepravljeni palestinski narod bori se za biološki opstanak i brani svoje dostojanstvo. Ali, ne samo svoje – on brani i dostojanstvo arapskog čovjeka, dostojanstvo cijelog Muhammedovog ummeta i dostojanstvo svih pravdoljubivih ljudi svijeta. Neka im Uzvišeno Biće Božije pruži svoju potporu i osnaži ih svojom vojskom, a vojske Gospodara tvoga niko ne zna, osim Njega. (El-Muddessir, 31)

Kadri smo, također, izraziti svoju zabrinutost za drugi pakleni plan – plan koji se čak i ne drži u tajnosti. Radi se o rušenju El-Mesdžidul-akaa, prve muslimanske kible, za koji su vezana srca svih muslimana svijeta. Plan je već dijelom realiziran, jer je Džamija potkopana velikim tunelima, tako da joj već prijete urušavanje. Cionisti

tu žele sagraditi svoj hram, koji se, navodno, nekoć nalazio baš na tom mjestu.

U Jerusalemu se, inače, nalazi šest hiljada arheoloških lokacija i sve to se nastoji predstaviti „jevrejskom kulturnom baštinom.“ Insistiranjem na lažnoj tvrdnji da je Jerusalem „grad naših očeva i djedova“ cionistički režim želi kazati da se prema toj baštini jevreji mogu odnositi kako hoće, odnosno da je sasvim legitiman njihov nasrtaj na svaki islamski ili kršćanski spomenik u tome gradu, kao i njihovo nastojanje da sruše Džamiju El-Aksa, i na njenom mjestu podignu navodni treći jevrejski Hram. Neprestano i plansko atakovanje na sva nejevrejska obilježja, nedvosmisleno ukazuju na to da je posrijedi osmišljen cionistički projekat i da je samo pitanje vremenskog rasporeda i načina na koji će svaki pojedini spomenik biti uklonjen ili izbrisan. Prema nekim palestinskim izvorima, Izrael privodi kraju „etničko čišćenje“ Jerusalema i samo je pitanje dana kada će njegova vlast nad njim biti potpuna. Neizvjesnost u pogledu onoga što bi mogle iznjedrili arapske revolucije cionistički režim čini nervoznim i tjera ga da ubrzano djeluje na potpunoj jevrejizaciji Jerusalema – ostvarujući tako san Teodora Herzela – kako bi svijet doveli do svršenog čina i u eventualno nametnutim pregovorima igrali na kartu realnog stanja stvari.

Ponovo posežemo za svjedočanstvom Grace Helse-ll, budući da pri ruci imamo malo toga iz prve ruke, sa

lica mjesta. Ona u knjizi Proročanstvo i politika bilježi svoj razgovor s ljudima iz jednog jevrejskog naselja u okupiranoj Palestini. „U razgovoru sa naseljenicima Guš Emunim naselja“, kaže ona, „od kojih trećina ima dvojno državljanstvo, američko i izraelsko, rekli su mi: „Ako će rušenje Mesdžida u svrhu podizanja jevrejskog hrama izazvati veliki rat, pa neka se to i dogodi!“ Oni su poput lovaca tragača, naoružani specijalnim naoružanjem kojim provociraju, opasno se poigravaju i istrajavaju na novim izaovima. Jedan između njih, po imenu Bobi Braun, iz Bruklina, kazao mi je: „Kada smo započeli naše akcije nasilnog otimanja palestinskog zemljišta taktikom gerilskih napada radi podizanja naših naselja, to nam se činilo izaovnim. A sada smo već razjareni i zlovoljni, jer smo veoma naoružani. Postojanje Džamije usred naše zemlje doživljavamo kao najveću sramotu. S koje god strane Jerusalema pogledaš ugledat ćeš tu džamiju. Nju treba ukloniti! Jednog dana tu ćemo izgraditi naš Hram. Mi to moramo učiniti i na taj način pokazati Arapima i cijelom svijetu da suverenitet nad Jerusalemom i cijelim Izraelom pripada isključivo Židovima!“ Na primjedbu autorice da izgradnja hrama u svrhu služenja Bogu izražava jednu dimenziju, a rušenje Džamije drugu, i da je to nespojivo i nepomirljivo s pravom, te da bi to moglo izazvati rat između Izraela i Arapa, on je odlučno izjavio: „Dobro, to i želimo da se dogodi, jer mi ćemo pobijediti. A zatim, protjerat ćemo Arape iz izraelske zemlje, obnoviti Hram i čekati da se pojavi naš Mesija!“ (str. 140.)

Čin rušenja Džamije El-Aksa mogao bi, razumije se, imati kataklizmičke posljedice i pokrenuti takav razvoj događaja čiji kraj niko od ljudi ne može predvidjeti sa sigurnošću.

Cionistički režim neprestano ponavlja da je Jerusalem „vječna prijestonica“ jevrejske države. Kulturološki masakr koji ta vlast vrši nad drevnim gradom iz dana u dan sve je otvoreniji i drskiji, a ekstremne vjerske skupine sve su nasrtljivije u nastojanju da zauzmu dijelove Džamije El-Aksa, dok se unutar starog dijela grada ubrzano grade nova naselja, kako bi se, ne samo u vanjskim dijelovima već i u samom središtu, dodatno izmijenila arhitektura, ali i demografska struktura stanovništva. Usljed toga sve su češći sukobi domicilnog stanovništva Jerusalema i agresivnih doseljenika. Izraelski premijer Natanjahu govori: „Jevrejski narod je gradio Jerusalem prije tri hiljade godina. On ga gradi i danas!“

MITOLOGIZACIJA CIONIZMA

Također, osjećamo obavezu skrenuti pažnju na veliku opasnost koju cionistički režim predstavlja ne samo po mir u svijetu, već i za budućnost svijeta. Mitologizirana svijest je pomućena svijest i, kao takva, opasna. Cionistička svijest je duboko mitologizirana, destruktivna, ohola i – u rukama ima tako razorno oružje da je u stanju uništiti čitavu sadašnju civilizaciju. Njegova sprega s kršćanskim, evangelističkim ekstremistima u Americi, koji su vrlo brojni i veoma utjecajni, njihovo zajedničko suludo nastojanje da izazovu nuklearni rat i okončaju ovu civilizaciju, kako bi utrli put pojavi svoga Mesije i stvorili nebesko kraljevstvo na Zemlji, realno bi moglo ugroziti čitav svijet, čega umni ljudi u svijetu postaju sve više svjesni. Izjava njemačkog nobelovca Gintera Grasa (Günter Grass), koji je početkom aprila ove

godine izjavio da „Izrael, koji posjeduje ogromnu nuklearnu moć, jedini predstavlja opasnost za narušavanje svjetskog mira, a ne Iran, za kojega nema nijednog dokaza da posjeduje nuklearno oružje“, te da se nuklearne aktivnosti Izraela „odmah moraju staviti pod punu međunarodnu kontrolu“, nije jedini ali jest najupečatljiviji izraz sazrijevanja svijesti u svijetu o mogućim užasnim posljedicama koje bi otuđeni cionistički režim mogao ostaviti za sobom.

Na kraju, želim ukazati na još nešto čega nema u sredstvima javnog priopćavanja. Palestinski narod nalazi se u vrlo nezavidnoj ekonomskoj situaciji. Kada su se osmjelili da se za priznavanje svoje države obrate Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija, bila im je uskraćena američka pomoć a sredstva od poreza koja im pripadaju, Izrael je zadržao kod sebe. Baš kao da su počinili neko užasno zlodjelo! Cionistički režim, nakon što je – treba li kazati: opet nekažnjeno i bez posljedica – prije nekoliko godina Gazu skoro srušio sa zemljom i pred kamerama počinio takav masakr kakav se rijetko može vidjeti čak i u horor-filmovima, i upotrijebio po svim međunarodnim konvencijama zabranjeno oružje – zabranio je uvoz građevinskog materijala u to područje, tako da je ono što nije bilo srušeno sa zemljom propadalo samo od sebe. Onima koji su Palestincima u Gazi željeli pružiti pomoć prijetio je, presretao ih u međunarodnim vodama, napadao ih i njihove brodove privodio u svoju luku. Naši mediji nisu prenijeli ni vijest da su izraelske vlasti prije nekoliko mjeseci čak i palestinskim ribarima, kojima je morska hrana jedini izvor zarade, značajno suzile prostor na kome smiju loviti ribu.

Jedan od ozbiljnih problema s kojima se, pored svega drugoga, danas suočava palestinski narod jeste i problem vode. Iako smo prije nekoliko godina imali priliku pročitati precizne podatke o količini vode koju na raspolaganju imaju Palestinci na jednoj, i Izraelci na drugoj strani, nažalost to nismo pohranili ni u svojoj memoriji, niti smo zabilježili. No, prema najnovijim službenim podacima koji su nam sada dostupni situacija sa vodom poprima dramatične razmjere i opasno prijeti palestinskom opstanku u pojedinim mjestima svoje zemlje. Cionističke vlasti ne samo da žele potpuno ovladati podzemnim vodama, već i nadzemnim. Palestinski hidrolog i direktor Udruženja palestinskih hidrologa za unapređenje izvora vode Abdurrahman Temimi za Televiziju Al-Džazira je, prošle sedmice, izjavio da na palestinskim teritorijama ima ukupno 714 izvora vode, sezonskih i nesezonskih, a da se od toga broja koristi svega njih 320-350. Jevrejski doseljenici, kaže on, već su zauzeli 24 izvora i sebi osigurali vojnu zaštitu, koja Palestincima, vlasnicima zemlje, onemogućava pristup tim izvorima. Iste opasnosti izloženo je još 25 drugih izvora koji se nalaze u blizini novih jevrejskih naselja. Prema izvještaju Koordinacionog biroa za humanitarna pitanja na okupiranim palestinskim teritorijama, objavljenom u februaru ove godine, 56 palestinskih bunareva nalazi se u blizini jevrejskih naselja i izloženi su stalnim napadima jevrejskih doseljenika. Ti doseljenici su do sada već zauzeli trideset bunareva, na različitim lokacijama Zapadne obale, dok su svi preostali izloženi stalnoj prijetnji.

Ali, ne bude baš sve onako kako zamisle ljudi i ne ostvare se svi njihovi planovi. Postoji nešto u unutraš-

njosti egzistencije što izmiče kontroli i mogućnostima čovjeka, ma kolike bile.

Zadnja događanja na Bliskom istoku, nazvana „arapskim proljećem“, nagovještavaju jedno novo vrijeme i one koji su sprovodili nasilje, otimali tuđu zemlju i tuđa dobra, prilijevali krv nevinih, predstavljajući se „jedinom demokratijom“ u tom dijelu svijeta, jedinim naprednim, prosperitetnim i civiliziranim društvom, dovela su u delikatnu situaciju. Naime, zemlje i narodi koje su oni do juče predstavljali primitivnim, diktatorskim, konzervativnim, zadojenim vjerskim fanatizmom odjednom su postali drukčiji: digli su se protiv svojih despotskih vladara, pobunili se protiv korupcije i nepravedne raspodjele dobara i jasno se opredijelili za slobodu i demokratiju koje su mu dugo bile uskraćivane. Na drugoj strani, sam cionistički režim iznutra se suočava sa sve agresivnijim ekstremnim vjerskim elementima i sve više se pretvara u teokratsku tvorevinu, što joj ubrzano mijenja imidž u svijetu, otkrivajući je sve izraženije, kao kolonijalnu, rasističku, religijsku državu. To taj režim čini sve više izoliranim i u očima civilnih udruženja u svijetu, koja svakim danom postaju sve snažnija, nameće pitanje njegove legitimnosti. Usto, zaokret koji su napravile arapske zemlje, izborivši se za slobodu i, nadamo se, istinsku demokratiju cionističkom režimu oduzima svaku posebnost, pa čak možda i razlog samog postojanja. „U ratu pobjeda nikad nije sigurna“, kaže Ibn Haldun,

„pa makar da budu ostvarene njene pretpostavke, tj. opremljenost i brojnost vojnika... savršenstvo i izvrsnost oružja, mnoštvo hrabrih ljudi, raspored borbenih redova, ispravan način borbe, te ostalo slično tome...“ Ibn Haldun, naime, uspješan ishod borbe vidi u nevidljivim činiocima, koji – kako kaže – „mogu biti nebeske stvari, a ljudi nemaju moći da ih priušte sebi. One budu ubačene u njihova srca, pa zbog njih budu obuzeti strahom, te se uzdrmaju njihova uporišta i dođe do poraza!“ „Porazi se većinom dešavaju usljed ovih skrivenih uzroka!“, zaključuje Ibn Haldun. (Al-Muqaddima, I, str. 456)

Ne mislimo da ćemo bogzna šta postići ovim tekstom, ne mislimo da će one doprijeti i promijeniti one što donose odluke i koji snose najveću odgovornost za ono što se događa palestinskom narodu, ali držimo da se čovjek, koji imalo drži do svoga dostojanstva i do svoje čovječnosti, prema zlu i nepravdi mora postaviti na jedan od tri načina: ili zlo i nepravdu spriječiti, ako može; ili im se suprotstaviti riječima, ako ne može učiniti ništa praktično; ili ih barem prezreti u svome srcu, ako baš ništa drugo ne može učiniti protiv njih.

Ono što se čini palestinskom narodu ne možemo fizički spriječiti, ali možemo dići svoj glas i osuditi to svojim jezicima i prezreti to u svojim srcima.

(Tribina „Ne zaboravimo Palestinu“; Sarajevo, 10. maja 2012.)

Odbrana dostojanstva

AL-AKSA, JERUSALEM

Tom narodu je oduzeto sve, osim dostojanstva. Obespravljani palestinski narod bori se za biološki opstanak i brani svoje dostojanstvo. Ali, ne samo svoje – on brani i dostojanstvo arapskog čovjeka, dostojanstvo cijelog Muhammedovog ummeta i dostojanstvo svih pravdoljubivih ljudi svijeta.

AMIR TIMUR (1336.-1405.)

Pričajući priču o Semerkandu najčešće ime koje se spominje je AMIR TIMUR ili daleko poznatiji pod nadimkom Timur lenk. Ova poznata historijska ličnost rođena je u malom gradu Keš - današnji Šahrisebz koji se nalazi nedaleko od Semerkanda. U jednoj bitki protiv Mongola bio je ranjen u desnu nogu pa je, stoga, u svjetsku historiju i literaturu ušao pod imenom Timur lenk - Hromi.

Putovanje kroz Semerkand

NASTAMBE

Zato treba doći, vidjeti i pustiti pogled da lagano klizi s detalja na detalj.

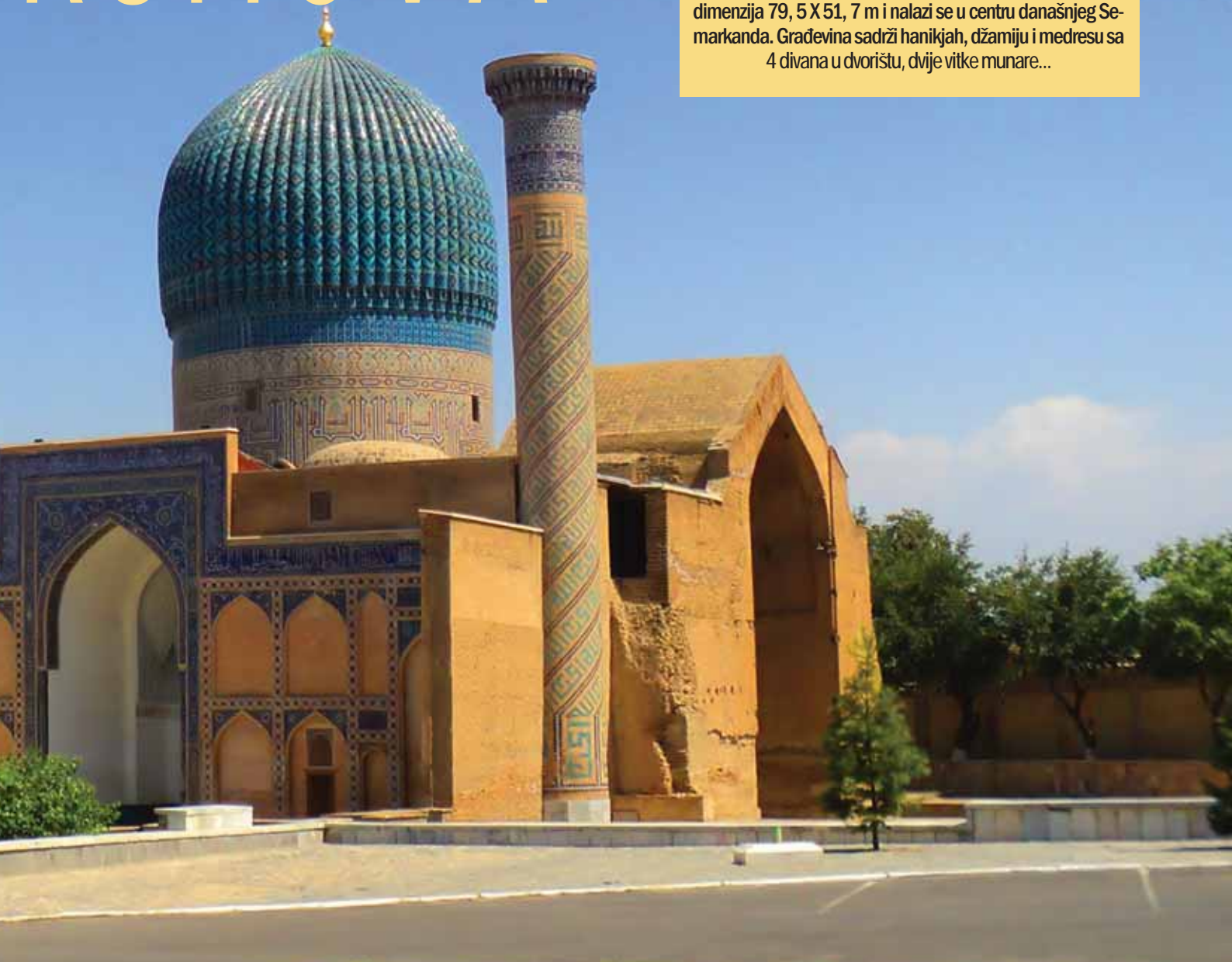

RUHOVA

MAUZOLEJ GUR-EMIR

SEMERKAND

Gur Emir, na uzbečkom Guri Amir (grob vladarov ili emirov) je grobnica dinastije Timurida. Prvobitno je bio mauzolej predviđen za Timurovog unuka, Muhammeda Sultana. On je bio najomiljeniji Timurov unuk koji je kao mladić poginuo u jednom pohodu. Viješću o njegovoj smrti Timur je bio jako potresen, jer je njega htio ostaviti kao svoga nasljednika. Muhammed Sultan je bio najstariji sin Džahangra (najstariji Timurov sin) koji je svog djeda mijenjao na tronu za vrijeme dužih izbjivanja zbog ratnih pohoda. Nakon smrti unuka, Timur je naredio da se podigne raskošan mauzolej (grobница) dimenzija 79, 5 X 51, 7 m i nalazi se u centru današnjeg Semarkanda. Građevina sadrži hanikjah, džamiju i medresu sa 4 divana u dvorištu, dvije vitke munare...

MATURIDI

Kad se sva čula napune ljepotom i smirajem Registana na koju stranu krenuti? Pod gustim krošnjama dvoumimo se da li krenuti na lijevu stranu i mahalama i sokacima Semerkanda doći do jedne cvjetne bašče gdje ruže u punom cvatu otpuštaju svoj miris, a sa krošnja vas mame slatki plodovi dozrelih kajsija. Zujanje pčela, cvrkut ptica u tmanozelenim krošnjama borova i čempresa žele vam dobrodošlicu na mjestu gdje se nalazi turbe i mezar Ebu Mensura Maturidija imama naše akadske škole ehliissunneta.

RUHABAD

Dajemo prednost desnoj strani i širokom avenijom spuštamo se lagano ka mauzoleju Ruhabadu, što znači nastamba ruha. U njemu su pokopani Šejh Burhanudin Sagardži sa svojom ženom i njihovo desetero djece. On potiče iz sela Sagardži u blizini Semerkanda koje još i danas egzistira. Vodio je pobožan život i zahvaljujući svom visokom moralu bio je nadaleko čuven. Žena mu je bila kineska princeza i izvjesno vrijeme živio je u Kini. Ali, htio je da se vrati u svoju domovinu, jer je Semerkand za njega bio „Božiji grad.“ Mauzolej je podignut na Timurov nalog i izgrađen je 1380. g. Njegov kabur se razlikuje od impozantnih građevina svojim skromnim izgledom Srednjeg vijeka. Na njegovim zidovima nema šarenih mozaika i očaravajuće ornamentike. Ranije je u njegovom dvorištu bio jedan bazen u kome je odražena slika građevine izgledala veća. Pored mauzoleja nalazi se jedna ljetna džamija na čijoj se fasadi mogu posmatrati istočno turkmenistanski i kineski motivi. Jedno predanje kaže da se u kupoli mauzoleja nalazi kutijica u kojoj je pohranjeno sedam dlaka Muhammeda, a.s. Ovo sveto mjesto je Timur toliko poštovao da bi pri dolasku uvijek sjahao s konja i izvjesnu dionicu prešao pješke.

AMIR TIMUR (1336 - 1405.)

Pričajući priču o Semerkandu najčešće ime koje se spominje je AMIR TIMUR ili daleko poznatiji pod nadimkom Timur lenk. Ova poznata historijska ličnost rođena je u malom gradu Keš-današnji Šahrisebz koji se nalazi nedaleko od Semerkanda. U jednoj bitki protiv mongola bio je ranjen u desnu nogu pa je, stoga, u svjetsku historiju i literaturu ušao pod imenom Timur lenk-Hromi. Već u svojoj mladosti Timur je stupio na političku arenu kao izuzetno spretan državnik i ratnik. Nakon što je zasjeo na tron s one strane rijeke, Transoksanija, oko sebe je skupio ogromnu vojsku i vodio na desetine ratnih pohoda. Na ovaj način povećalo se njegovo carstvo tako da se ono prostiralo od rijeke Volge na sjeveru, do Indije na zapadu. Centar carstva bila je centralna Azija. Najprije je htio kao glavni grad izabrati svoj Šahrisebz, ali su ga bliski ljudi potakli da taj status prepusti Semerkandu koji je bio čuven kao „blistava zvijezda Orijenta.“ U 1405-oj godini kad je imao 70 godina umro je na pohodu za Kinu. Ukopan je po njegovom vasijetu ispod nogu svoga učitelja Hodža Bereke. Za njegove vladavine carstvo je na svim poljima cvjetalo. Bio je vakif mnogih monumentalnih građevina, a ta majstorska djela naročito u Semerkandu oduševljavaju i danas posjetitelje. U aprilu 1941. g. Sovjetski historičari i antropolozi otvorili su Timurov grob. Istraživanja od strane Gerasimova pokazala su da se radi o čovjeku koji je bio visok 172 cm, koji je patio od tuberkuloze i koji je imao izrasline na desnom ramenu i desnim koljenom. Jedna mu je noga bila kraća od druge, a čak su našli i pramenove njegove crvene kose. Također, ekshumiran je i Ulugbek kod koga je glava ležala uz tijelo što potvrđuje da je umro nasilnom smrću. Timur je nagovijestio još za života da ukoliko se otvori njegov grob da će se desiti potres. Tu činjenicu neki su doveli u vezu sa Njemačkim napadom na Rusiju u ljeto 1941.g. Kada su kosti 1942.g. po muslimanskom običaju ponovo pokopa-

ne, bitkom kod Staljingrada rat je promijenio tok. Nakon ove nadaleko poznate koincidencije nova Uzbekistanska istraživanja oko mauzoleja zaobilaze Timurlenka.

MAUZOLEJ GUR-EMIR

Gur Emir, na uzbekčkom Guri Amir (grob vladarova ili emirova) je grobnica dinastije Timurida. Prvobitno je bio mauzolej predviđen za Timurovog unuka, Muhammeda Sultana. On je bio najomiljeniji Timurov unuk koji je kao mladić poginuo u jednom pohodu. Viješću o njegovoj smrti Timur je bio jako potresen, jer je njega htio ostaviti kao svoga nasljednika. Muhammed Sultan je bio najstariji sin Džahangira (najstariji Timurov sin) koji je svog djeda mijenjao na tronu za vrijeme dužih izbjivanja zbog ratnih pohoda. Nakon smrti unuka, Timur je naredio da se podigne raskošan mauzolej (grobница) dimenzija 79, 5 X 51, 7 m i nalazi se u centru današnjeg Semerkanda. Građevina sadrži hanikjah, džamiju i medresu sa 4 divana u dvorištu, dvije vitke munare...

Iza raskošne mramorne rešetke u strogom redu leže kubure (kaburi) Timura, šaha Ruha, Miran-šaha sinovi, Muhammeda Sultana, Ulugbeka i njegovih dvaju sinova. Ispod Timurovih nogu ukopan je Ulugbek, a najveći sarkofag pripada Said Bereku, Timurovom duhovnom učitelju ispod čijih nogu je Timur po svojoj volji ukopan. U ovoj cjelini najviše se ističe Timurov kabur od crnog kamena nefrita na kojoj je ispisano njegovo cijelo porodično stablo. O prefinjenoj dekoraciji zidova, njihovoj ljepoti i majstorskoj izradi moglo bi se pisati i pisati, a opet nedovoljno napisati. Zato treba doći, vidjeti i pustiti pogled da lagano klizi s detalja na detalj.

LEGENDA O CRNOM SARKOFAGU

Kinezi vjeruju da nefrit posjeduje izuzetnu nadnaravnu moć i stoga se velika ploča nefrita u kraljevskoj palači izuzetno cijeni i postavlja na uzvišenim mjestima. Pod nejasnim okolnostima ona je došla u posjed Ulugbeka kada je on u dolini Ču 1425.g. razbio mongolsku vojsku. Ovu ploču su Semarkandski kamenoresci raskošno obradili. Djelo je trebalo da služi kao sarkofag na Timurovom grobu. Šah Irana Nadir potčinio je 1740.g. regiju Buhare i naredio da se sarkofag iz Gur Emira odnese u Mešhed. Dvorski historičar Nadir-šaha bilježi da je nefrit trebao biti prvo obrađen, potom dat da se izreže i njime ukrasi jedna soba kraljevske palate. Na čudnovat način Timurov šejh Said Bereka došao je na san Nadir šahu i posavjetovao ga da sarkofag vrati na njegovo mjesto. Zaprepasten, probudio se Nadir šah i naredio svojim ljudima da nefrit odmah vrate u Semerkand i postave na staro mjesto. Na putu za Semerkand pri prelasku rijeke nefrit je pukao na dva dijela, ali se ga kemenoresci Semerkanda uspjeli ponovo spojiti i na Timurov grob položiti.

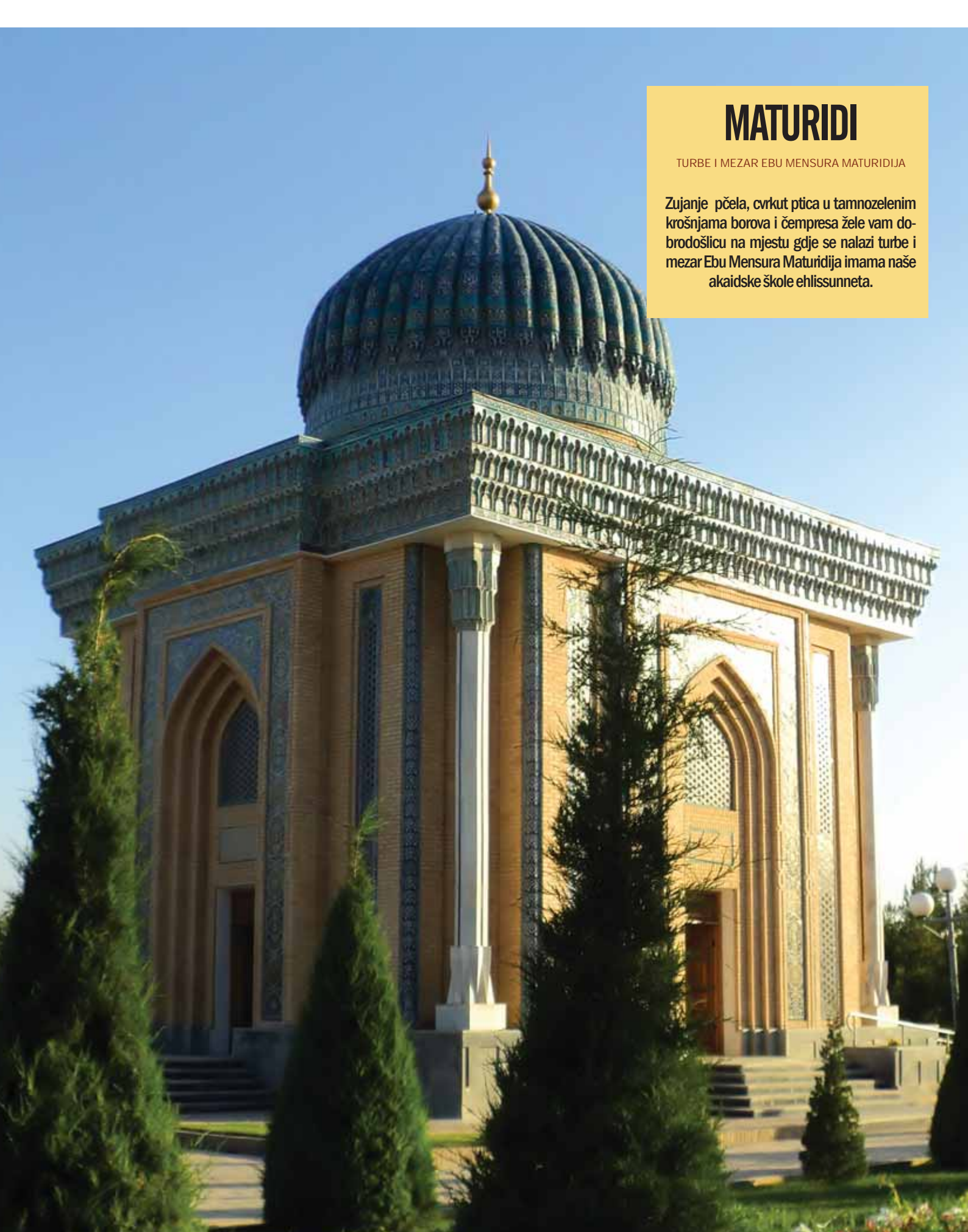
AK-SARAJ MAUZOLEJ

Treći u nizu je Ak-Saraj mauzolej. Oskudni historijski podaci čine ovaj mauzolej još tajanstvenijim. Vjeruje se da je ovo zdanje moglo služiti kao familijarna grobnica muških potomaka sultana Ebu Seida (1451.g.-1469.g.). Podignuta je na njegov nalog sedamdesetih godina 15. st. Svana Ak-Saraj izgleda kao nedovršen zdanje bez dekora i stoga ne ostavlja naročit utisak, ali iz arhitektonskog ugla on je jedinstven, jer je ovdje upotrijebljena nova tehnička konstrukcija i metod. Dvorana u kojoj je grobnica nasvođena je kupolom. Ornamentika reljefno urađena podsjeća na bogato ukrašen ćilim. Uz istočni zid ovog mauzoleja u jednoj specijalnoj niši pokopan je čovjek kome je odsječena glava. Predanje kažu da se radi u sinu Ulugbeka, Abdullatifu koji je i sam učestvovao u mučkom ubistvu svoga oca. Kratko nakon što je prigrlio vlast svrgnut je sa tona i osuđen na smrt.

MATURIDI

TURBE I MEZAR EBU MENSURA MATURIDIJA

Zujanje pčela, cvrkut ptica u tamnozelenim krošnjama borova i čempresa žele vam dobrodošlicu na mjestu gdje se nalazi turbe i mezar Ebu Mensura Maturidija imama naše akadske škole ehli-sunneta.

GLOBALNA ETIKA

Oduvijek postoji moralni razum i globalna etika kod ljudi svih religija i svake vjere. Ali novo je to da sada imamo sposobnost da komuniciramo trenutno, preko granica širom svijeta, pronađemo zajednički jezik s ljudima koje nikada nećemo susresti, ali koje srećemo putem interneta i putem svih ovih modernih sredstava komunikacije, sa kojima se možemo organizovati i poduzeti kolektivnu akciju, baviti se problemima ili nepravdama, a upravo to čini ovo doba jedinstvenim u ljudskoj povijesti.

Fotografija Kim, devetgodišnje djevojčice iz Vijetnama, leđa razorenih napalmom. Djevojčica koja je probudila savjest Amerike, je označila kraj Vijetnamskog rata. Fotografija Birhan, djevojčice iz Etiopije, 15 minuta udaljena od smrti kada je spašena i fotografisana, djevojčica koja je pokrenula Live Aid u 1980. Fotografija Tiananmen trga. Čovjek pred tenkom je slika koja je postala simbol otpora za cijeli svijet. Fotografija Sudanske djevojčice, nekoliko trenutaka pred smrt, sa lešinarom koji lebdi u pozadini, fotografija koja je obišla svijet i šokirala ljude, pokrenuvši akciju protiv siromaštva.

DOBA GLOBALNOG DRUŠTVA

A što sve ove fotografije i događaji imaju zajedničko? Zajedničko im je to da ono što vidimo otključa i ono što ne možemo vidjeti. Ono što vidimo otključava nevidljive veze i simpatije koja nas okupljaju u ljudsku zajednicu. Ono što ove slike pokazuju je da osjećamo bol drugih, ma kako udaljeni oni bili, da vjerujemo u nešto veće od nas samih, da postoji moralni osjećaj u svim religijama, u svim vjerovanjima, preko svih kontinenata - moralni osjećaj da ne samo da dijelimo bol sa drugima i vjerujemo u nešto veće od nas samih, nego imamo i obavezu djelovati kad vidimo stvari koje su pogrešne i koje je potrebno ispravljati, vidimo ozljede koje treba izlječiti, vidimo probleme koje treba otkloniti.

Oduvijek postoji moralni razum i globalna etika kod ljudi svih religija i svake vjere. Ali novo je to da sada imamo sposobnost da komuniciramo trenutno, preko granica širom svijeta, pronađemo zajednički jezik s ljudima koji

nikada nećemo susresti, ali koje srećemo putem interneta i putem svih ovih modernih sredstava komunikacije, sa kojima se možemo organizovati i poduzeti kolektivnu akciju, baviti se problemima ili nepravdama, a upravo to čini ovo doba jedinstvenim u ljudskoj povijesti. Doba početka stvaranja istinski globalnog društva.

Prije 200 godina kada je trgovina robljem bila pod pritiskom William Wilberforce, protestovalo se širom Velike Britanije. Javno mnijenje se osvajalo teško i tokom dugog vremenskog razdoblja. Poslije 24 godine kampanja je

bila uspješna. Što su mogli učiniti sa stravičnim fotografijama ugnjetavanih robova da su bili u mogućnosti koristiti suvremena sredstva komuniciranja? Kako brzo bi osvojili srca ljudi i misli ljudi?

Ili ako se uzme Eglantyne Jebb, žena koja je stvorila Save the Children prije 90 godina. Bila je tako zaprepasčena onim što se događa u Austriji kao posljedica Prvog svjetskog rata i što se događa djeci koja su dio poraženih obitelji Austrije, da je u Velikoj Britaniji poduzela akciju, ali je morala ići od kuće do kuće, letak po letak, da se ljudi skupe da sudjeluju na skupu u Royal Albert Hallu koji će na kraju izroditi Save the Children, međunarodnu organizaciju koja je sada u potpunosti prepoznata kao jedna od velikih institucija u svijetu. No, šta je tek mogla učiniti da je imala dostupne moderne načine komunikacije, pa da su ljudi djelovali odmah?

REVOLUCIJE SA DRUŠTVENIH MREŽA

Sada pogled na ono što se dogodilo u posljednjih 10 godina. Na Filipinima u 2001, predsjednik Estrada - milijun ljudi su SMS-om jedni druge informisali o korupciji tog režima, koji je u konačnici srušen. To se, naravno, zove "SMS revolucija." U Zimbabveu prvi izbori pod Robert Mugabe-om. Zato što su ljudi bili u mogućnosti da mobitelom fotografišu ono što se događalo na biračkim mjestima, bilo je nemoguće da premijer namjesti te izbore na način na koji je htio. Ili Burma i monasi koji su blogovali na webu zemlju o kojoj prije nitko nije ništa znao, o tome šta se događa, sve dok ti blogovi nisu rekli svijetu da je represija užasna, da se gube životi, a ljudi proganjaju i Aung San Suu Kyi, je morao da se saslušava. Pobune u Iranu 2009 godine - Youtube revolucija. Tunis - arapsko proljeće ili Facebook revolucija. Egipat - arapsko proljeće ili Twitter revolucija. Libija - arapsko proljeće, Google revolucija.

Uzmimo, dakle, ono što je moderna tehnologija u stanju: da moć našeg morala poveže s moći komunikacije na međunarodnoj razini. To nam pruža prvu priliku kao zajednici da iz temelja promijenimo svijet. Vanjska politika nikada ne može biti ista. Ona ne može biti više upravljana elitama, ona se mora voditi slušajući javno mišljenje naroda koji bloguje, tvita, fejbuka, SMS-a, koji komuniciraju jedni s drugima diljem svijeta.

Mi smo prva generacija koja je u stanju to učiniti. Kombinirati snagu globalne etike sa snagom naše sposobnosti da komuniciramo i organiziramo se na globalnoj razini, s izazovima sa kojima se mi sada suočavamo, koji su globalni po svojoj prirodi. Klimatske promjene ne mogu biti riješene u jednoj zemlji, nego se moraju riješiti na način da svijet radi zajedno. Finansijska kriza, kao što smo vidjeli, nije mogla biti riješena u Americi ili Evropi sama, bilo je potrebno da svijet zajedno radi. Mi ne možemo riješiti te probleme, osim ako radimo zajedno.

Tako veliki projekt naše generacije, čini mi se, će izgraditi po prvi put, od globalne etike i naše globalne sposobnosti komunikacije i zajedničkog organiziranja, doista globalno društvo, izgrađeno na toj etici, ali i sa institucijama koje imaju služiti da globalno društvo i radi za drugačiju budućnost. Mi smo sada i prva generacija sa moći da to učini.

A jedan od razloga zašto institucija nije sama po sebi dovoljna je taj da moramo uvjeriti ljude diljem svijeta da promijene svoje ponašanje, pa odatle potreba za globalnom etikom pravednosti i odgovornosti u svim generaci-

jama. Pogledajte posljednju finansijsku krizu. Ako ljudi u siromašnim zemljama mogu biti pogođeni krizom koja počinje u New Yorku ili počinje u "sub-prime" (reprogramirani krediti sa više rizika) tržištu Sjedinjenih Američkih Država. Ako ljudi vide da je taj "sub-prime" proizvod prenesen preko naroda, država mnogo, mnogo puta dok nije završio u bankama na Islandu ili u Velikoj Britaniji, a uštede običnih ljudi na kraju budu sa njim pogođene, onda se ne možemo osloniti na sustave Nacionalnih nadzora. Trebamo u dugoj vožnji za stabilnost imati globalne institucije koje će osigurati prosperitet ovoga svijeta koji je nedjeljiv.

Tako je još jedan izazov za našu generaciju stvaranje globalnih institucija koje odražavaju ideje pravednosti i odgovornosti, a ne ideje koje su bile temelj posljednjoj fazi finansijskog razvoja tijekom ovih posljednjih nekoliko decenija.

Jer tu je sada i fotografija dječaka po imenu Bilal iz Srebrenice. Na fotografiji su i informacije o njegovom životu. Piše:

Bilal, godina 10.

Bilalova ambicija: da bude liječnik.

Omiljeni sport: nogomet.

U čemu najviše uživajte: Nasmijavanje ljudi.

Kako je umro: Mučen do smrti.

Posljednje riječi - rekao je svojoj majci koja je također mučena do smrti: "Ne brini se, Ujedinjeni narodi dolaze."

I oni nikada nisu stigli.

Jer sve ove dosadašnje globalne institucije koje su pravljene na ideji globalnog društva, u vremenu kada ono suštinski nije bilo moguće zbog nemogućnosti međusobnog komuniciranja treba početi tretirati za ono što one i jesu. Paravan za elitističke politike koje nikada ne dolaze da riješe problem, već samo da ga kreiraju.

Kur'anska kazivanja

UNIŠTENJE NARODÂ

Zar do njih nije doprla vijest o onima prije njih: o narodu Nuhovu i o Adu, i o Semudu, i o narodu Ibrahiovu, i o stanovnicima Medjena, i o onima čija su naselja izvrnuta? Poslanici njihovi su im jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakvu nepravdu, nego su je oni sami sebi nanijeli. (Et-Tevbe, 70)

RANIJI NARODI

- Piramide, Egipat: 2600 prije nove ere
- Stohenge, Engleska: 2000 p.n.e.
- Angkor Vat, Kambodža: 1150 g.
- Machu Picchu, Peru: 1470. g.

Ovo su samo neki od materijalnih ostataka drevnih civilizacija.

Tokom historije pojavljivale su se mnoge civilizacije, vladale određeno vrijeme i silazile sa povijesne scene kada bi došlo vrijeme za to.

Civilizacijski nivo koji su dosegle neke od njih i danas se posmatra sa velikim čuđenjem.

Međutim, civilizacije koje skoro da su dostigle – a u nekim segmentima i prestigle – nivo na kojem se danas nalaze matematika, astronomija, medicina i arhitektura, danas više ne postoje.

Nevjerovatno bogatstvo koje su posjedovale, fascinantna znanja, velelepne palače i bogomolje danas stoje prazne i u ruševnom stanju.

Uprkos svoj snazi i moći koju su posjedovale, drevne civilizacije su zbrisane sa lica zemlje.

Danas se zna da su neke od tih civilizacija nestale pod udarom velikih katastrofa.

U ovom filmu pokušat ćemo istražiti šta se tačno dogodilo sa određenim drevnim civilizacijama.

Vidjet ćemo da je uništenje drevnih naroda o kojem nam govori i Kur'an ustvari Božija kazna.

Vidjet ćemo da su narodi o kojima ćemo govo-

riti uništeni, jer su bili pretjerali sa neposluhom prema Allahu, dž.š.

To potvrđuju i arheološki ostaci.

LUTOV NAROD

I Lutov narod u opomene nije vjerovao. Na njih vjetar, pun pijeska, poslasmu. (Kamer, 33-34)

Anadolija, ravnice Mezopotamije, Arabijski poluotok i sjeveroistok afričkog kontinenta od početka povijesti bile su teritorije na kojima su se rodile mnoge civilizacije.

Allah im je stalno izaslanike Svoje slao, ali su oni nastavljali svojim putem.

Svi ti nevjernički narodi koji su Allahove poslanike što su im bili upućeni u laž ugonili, nastojali ubiti ih ili ih protjerivati, na kraju su bivali uništeni.

Jedan od takvih naroda bio je nastanjen na području današnjeg Izraela. Taj narod sa obale Mrtvog mora bio je Lutov narod.

Prema kur'anskom kazivanju, tom narodu koji je činio do tada neviđene nastranosti – sodomiju, kao poslanik je poslan Lut, a.s.

Kad im njihov brat Lut reče: "Kako to da se ne bojite? Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zašto vi, mimo sav svijet, sa muškarcima općite, a žene svoje, koje je za vas Gospodar vaš stvorio, ostavljate? Vi ste ljudi koji svaku granicu zla prelazite." (Eš-Šuara, 161-166)

Kada im je, dakle, Lut došao kazati kako moraju odustatu od svojih nastranih navika i donio im Allahove naredbe, smatrali su ga lašcem i zanijekali da je poslanik, te uz sve to nastavili sa svojim nastranim radnjama.

Zauzvrat su bili izloženi stravičnoj katastrofi.

Osvrnimo se sada na arheološke ostatke ovih naroda o kojima Kur'an Časni govori.

Ako zavirimo u svete knjige Jevreja i kršćana vidjet ćemo da se umnogome slažu sa Kur'anom kada je u pitanju ovaj narod.

Prema Bibliji, ovaj nastrani narod živio je u gradu po imenu Sodoma.

Prema nalazima do kojih se došlo arheološkim iskopavanjima, ovaj grad je formiran uz današnju granicu Izraela i Jordana, u blizini Slanoga jezera.

Arheolozi koji su vršili istraživanja na tom lokalitetu došli su do saznanja da se tu dogodila velika katastrofa. Posebno su na veliku katastrofu tj. na strašan zemljotres ukazivali iskopani skeleti.

Prema Kur'anu, noć prije katastrofe Lutu su došli meleki u ljudskome liku i upozorili ga:

A meleki rekoše: "O Lute, mi smo izaslanici Gospodara tvoga, oni tebi ne mogu nauditi. Ti kreni sa čeljadi svojom u gluho doba noći bez žene svoje, nju će zadesiti isto što i njih, i neka se niko od vas ne obazire! - Rok im je praskozorje, a zar praskozorje nije blizu?"

I kada pade naredba naša, Mi sve prevrnusmo, ono što je bilo gore – bi dolje, i na njih kao kišu grumenje od pečena blata spustismo, koje je neprekidno sipalo, obilježeno od Gospodara tvoga, – a ono nije daleko ni od jednog nasilnika. (Hud, 81-83)

Izraz *ono što je bilo gore – bi dolje* vjerovatno ukazuje na žestok potres koji se dogodio na tom prostoru usljed čega je grad srušen sa zemljom.

Engleski geolog dr. Graham Harris je jedan od onih

koji su došli do značajnih dokaza istražujući ovu temu. Rezultati njegovog rada objavljeni su i na BBC-u.

Prema dr. Harrisu, Sodoma je formirana na obali Mrtvog mora, a njeni stanovnici su se bavili trgovinom. Trgovali su određenim materijalima koji su se koristili za izoliranje plovila, ali i kao vezivni materijal u gradnji kuća.

Zemlja na kojoj se nalazila ova naseobina, tačno uz Mrtvo more, jako je nepostojana. Tu je još i mjesto gdje se sastaju dvije tektonske ploče.

Taj je lokalitet, dakle, u potpunosti trusno područje!

Najveći dokaz da se tu dogodila vulkanska eksplozija i veliki zemljotres jesu naslage lave i bazalta pronađene tokom iskopavanja.

Vrlo je moguće da kur'anske riječi *i na njih kao kišu grumenje od pečena blata spustismo* mogu povezati sa pronađenim slojevima lave. Dok se riječi iz istog ajeta *i kada pade naredba Naša, Mi sve prevrnusmo, ono što je bilo gore – bi dolje* mogu povezati sa otkrićem da se tu dogodio veliki potres.

Dno Mrtvog mora obiluje velikom količinom metana, kojeg je potres vjerovatno pokrenuo i potom zapalio.

Zemlja da se gotovo pretvorila u močvaru, odakle su ogromne količine vode krenule u pravcu grada.

Serijom znanstvenih opita vođenih na Univerzitetu Cambridge dokazana je ispravnost ove teorije. Znanstvenici su u svojim laboratorijama formirali mini grad sličan Lutovom gradu i potom iziritirali umjetni potres. Na kraju je tlo – baš kao što se i pretpostavljalo – postalo nepostojano, skoro pa tačno i minijature koje su predstavljale kuće proklizale su u zemlju.

Ova arheološka i laboratorijska otkrića pokazuju jednu veoma bitnu istinu: Lutov narod o kojem govori Kur'an Časni u historiji je uistinu postojao i zbog svojih nastranih navika bio je kažnjen Allahovom žestokom kaznom. Danas su svi dokazi koji postoje u vezi s ovim događajem izišli na svjetlo dana i pokazali da se u cjelosti slažu sa kur'anskim kazivanjem. To je još jedan dokaz da je Kur'an Časni istinita Allahova Riječ.

I njih je zadesio strašan glas kad je Sunce izlazilo, i Mi smo učinili da ono što je gore bude dolje, i na njih smo kao kišu grumenje od skamenjene gline sručili, – to su, zaista, pouke za one koji promatraju. (El-Hidžr, 73-75)

Vulkan Vezuv je simbol cijele Italije, a posebno grada Napulja.

Vulkan je također poznat i pod nazivom Planina pouke.

Taj naziv nije stekao tek tako. Grad koji se davno u prošlosti formirao na padinama planine doživio je katastrofu sličnu onoj što ju je doživio grad Sodoma.

Naziv ovoga grada koji je uništen Allahovom kaznom, jer su njegovi stanovnici bili neposlušni prema Bogu bio je Pompeii.

Ovaj je grad bio odmaralište visokoga sloja društva u Rimskoj imperiji, pa je stoga bio gotovo i simbol bogatstva. Kuće u ovom gradu bile su izgrađene na zapaljajući način.

Stanovnici grada su bili izuzetno bogati.

No umjesto da budu zahvalni Allahu za bogatstvo koje im je dao, oni su postali nastran narod i prepustili se razvratu, a grad je postao leglo grijeha.

Pompei je izbio u prvi plan zahvaljujući dvijema stvarima.

Prva je arena koju su osnovali gradski plemići kako

bi se zabavljali, a u kojoj su se borili gladijatori. U areni je postojalo samo jedno pravilo – iz nje je mogao izaći samo jedan, drugi je morao umrijeti.

Bila je to druga najveća arena u Rimskom carstvu. Ispred nje je bio samo čuveni Colosseum.

U prvim godinama kršćanstva ova arena je postala kobna za mnoge vjernike koji su samo zato jer su vjerovali u Allaha u njoj bivali pogubljeni.

Ovo neshvatljivo nasilje bilo je glavna zabava stanovnika Pompeija koji su bili izgubili zadnji tračak savijesti.

Druga karakteristika po kojoj je Pompei bio poznat bila je surovost robovlasničkoga sistema koji je vladao u cijeloj Imperiji, ali je u Pompeiju doživljavao svoj najokrutniji oblik.

Za robove je neposluh prema gospodarima mogao značiti samo jedno....

Prema njima se odnosilo kao prema bezvrijednoj robi koja se kupovala i prodavala za sitne novce.

No, pompejski odličnici su imali poseban način maltretiranja robova – prisiljavali su ih na blud!

Gradski odličnici su znali svoje nastrane homoseksualne potrebe zadovoljavati na robovima koji su bili djeca.

Ukratko, stanovnici Pompeija bili su poneseni bogatstvom, zbog čega su pali na dno močvare razvrata i nastranosti.

No, nisu ni slutili šta im se spema.

Katastrofa je bila tako silna da je ova ogromna mermerna kada iz jednog od kupatila poletjela u zrak i udarila u suprotni zid ostavljajući pri tome veliku rupu na zidu.

Lava iz Vezuva zbrisala je za kratko vrijeme cijeli grad s lica zemlje.

Cijela ova katastrofa ostala je 2 000 godina pod zemljom kao velika tajna.

U prvom kvartalu XX stoljeća arheolozi su počeli pronalaziti ostatke ispod tona vulkanskoga pepela. Pred njima se ukazala potpuno očuvana historija stara dva milenija.

Kazna je tako zatekla stanovnike Pompeija da je dvije hiljade godina sve stajalo kao u momentu kada se desila katastrofa. Baš kao da je vrijeme stalo.

Uprkos strašnoj eksploziji koja se desila u Vezuvu niko se nije ni pomakao, svi su ostali nepomični na mjestima gdje su se zadesili.

Neka skamenjena tijela pronađena su tako očuvana da su čak i lica i zubi ostali nepromijenjeni. Zbunjen i prestravljen izraz lica zajednička je karakteristika gotovo svih pronađenih tijela.

Skamenjena porodica nalazi se u istom položaju kao i u momentu katastrofe kada su objedovali. Čak je i hrana na stolu ostala sačuvana do danas.

Pouka za one koji posmatraju

STOHENGE, ENGLSKA: 2000 P.N.E.

I njih je zadesio strašan glas kad je Sunce izlazilo, i Mi smo učinili da ono što je gore bude dolje, i na njih smo kao kišu grumenje od skamenjene gline sručili, – to su, zaista, pouke za one koji promatraju. (El-Hidžr, 73-75)

No, najneobičnija stvar u cijeloj ovoj priči jeste kako to da su hiljade usmrćeni kao da ništa niti su vidjeli niti su čuli, kao da ih je smrt ulovila iz zasjede?

Uništenje Pompeija mnogo liči na priče o uništenju gradova iz Kur'an.

Kur'an nam kazuje kako su u katastrofama gradova ljudi ostajali na mjestu zatečeni i tako usmrćivani. Primjer je dat i u suri Ja Sin gdje se kaže da su stanovnici grada pomrli odjednom:

Samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli. (Ja Sin, 29)

Mi poslasmo na njih jedan jedini krik, i oni postadoše poput zdrobljenog suhog lišća koje sakuplja onaj koji ima tor. (El-Kamer, 31)

NAROD AD

A Ad je uništen vjetrom ledenim, silovitim, kome je On vlast nad njima sedam noći i osam dana uzastopnih bio prepustio, pa si u njima ljude povaljane kao šuplja datulina debela vidio, i vidiš li da je iko od njih ostao? (El-Hakka, 6-8)

Historija arapskoga poluotoka pruža se dugo u prošlost. Do danas su stigle mnoge legende koje pripadaju beduinima, stanovnicima pustinje.

U jednoj od tih legendi spominje se i grad koji se nalazio u nepreglednim pustinjским prostranstvima. Iako se nalazio u smrtonosnom pustinjском okruženju, grad je uživao u blagostanju i izobilju. Stanovnici su živjeli opušteno i nisu ni za čim oskudijevali.

Međutim, prema kazivanjima, stanovnici grada su zgriješili na neki način i zbog tog se suočili sa strašnom katastrofom.

Na kraju je cijeli grad sa svim svojim stanovnicima ostao zatrpan pustinjским pijeskom.

Arheološka istraživanja sprovedena u Ummanu, na jugu Arabije, pokazala su da se ne radi samo o legendi nego o čistoj istini. Pokazalo se da se, zapravo, radi o Adu, narodu o kojem govore stari izvori i Kur'an.

Ovaj izgubljeni grad pronašao je arheolog amater Nicholas Clapp, koji se inače bavio arabistikom i pravljenjem dokumentaraca, zahvaljujući čemu je naišao na jednu izuzetno zanimljivu knjigu o historiji Arapa.

Bila je to knjiga Arabia Felix, autora Bertrama Thomasa napisana 1932. godine.

Arabia Felix je naziv koji su Rimljani dali južnom dijelu poluotoka, a u prijevodu znači Sretna Arabija.

Rimljani su ovaj dio Arabije nazvali sretna, jer su u to vrijeme stanovnici južne Arabije bili poznati kao najsretniji ljudi. Zašto li su bili najsretniji?

U toj je oblasti uspijevalo drvo od čije se smole pradio čilibar koji je bio predmet trgovine. Drevna društva su duboko cijevala čilibar koji je bio korišten kao tamjan u različitim vjerskim obredima. Ova smola je u to vrijeme vrijedila kao danas zlato.

Engleski istraživač Thomas u svojoj je knjizi tvrdio kako je otkrio neke ostatke koji su pripadali ovom tzv. sretnom narodu. Naime, radilo se o gradu koji su beduini nazivali Ubar. Dok je jednom šetao pustinjom, Thomasu su beduini pokazali jednu zaručnu kozju stazu i kazali kako vodi do staroga grada Ubara. Thomasa je ovo pitanje izuzetno zanimalo, ali je umro ne dovršivši svoja istraživanja.

Nicholas Clapp je proučio ono što je pisao Thomas i

čvrsto je vjerovao u postojanje grada o kojem ovaj govori u svojoj knjizi.

Clapp je tražio od NASA-e da iz svemira uradi satelitske snimke ovoga područja. Na slikama uslikanim iz svemira mogli su se vidjeti tragovi koji liče na neki put, a koje nije bilo moguće vidjeti prostim okom. Nakon što je ove snimke usporedio sa starim mapama, Clapp je došao do zaključka da se putevi ucrtani u starim mapama u jednoj tački susreću sa tragovima vidljivim na satelitskoj snimci. Tačka u kojoj su se putevi sjekli bila je jedan široki prostor za koji je bilo jasno da je drevna nasobina.

Došlo je vrijeme da Nicholas Clapp krene u akciju.

Bio je to dug put pun avantura. Dok je napredovao kroz nepregledna pustinjска prostranstva, istraživačka ekipa je na raspolaganju imala posljednju riječ tehnologije. No, u ovim divljim predjelima bilo je trenutaka kada ni tehnologija nije bila od velike pomoći.

Na kraju je Nicholas Clapp zajedno sa svojom ekspedicijom naišao na historijske ostatke za koje su se nadali da su ostaci drevnog grada zvanog Ubar.

Od samog očetka iskopavanja shvatili su da se radi o gradu Iremu, gradu što ga je formirao narod Ad, o čemu govori i Kur'an. Tijekom istraživanja Clapp se osvrtao i na Kur'an.

U Kur'anu se za Irem kaže da je posjedovao visoke stupove. U arapskom jeziku riječ *stup* istodobno može značiti i *tvrđava* pa zaključujemo da je karakteristika grada o kojem govori Kur'an to što je imao visoke tvrđave.

Iskopavanjem su se počeli ukazivati ostaci tvrđava. Zahvaljujući trodimenzionalnoj grafičkoj tehnologiji znanstvenici su uspjeli rekonstruirati ove tvrđave. Dr. Zarins, jedan od vođa istraživanja, ustvrdio je kako su visoke tvrđave ono što ovaj grad razlikuje od ostalih drevnih gradova i dokazao da se radi o Iremu, gradu naroda Ada o kojem kazuje Kur'an Časni:

Zar ne znaš šta je Gospodar tvoj s Adom uradio, sa stanovnicima Irema, puna palata sa stubovima, kojima ravna ni u jednoj zemlji nije bilo... (El-Fedžr, 6-8)

I Ad nije vjerovao, – pa kakve su bile kazna Moja i opomene Moje! Jednog kobnog dana poslali smo na njih leden vjetar koji je neprestano puhao i ljude dizao, kao da su palmova stabla iščupana. (El-Kamer, 18-20)

Narod Ad, čije su tragove arheolozi pronašli u starom gradu Ubru, u laž su ugonili poslanika Huda koji im je poslan i Allah ih je odlučio uništiti.

I kada ugledaše oblak na obzorju, koji se prema dolinama njihovim kretao, povikaše: "Ovaj nam oblak kišu donosi!" – "Ne, to je ono što ste požurivali: vjetar koji vam bolnu patnju nosi." (El-Ahkaf, 24)

U ajetu se kaže kako ljudi nisu u biti shvatili istinu vidjevši oblak koji će im bolnu patnju donijeti. Mislili su da im dolazi oblak što kišu donosi. Ovo je bitan znak za razumijevanje oblika kazne kojom je kažnjen narod Ad – kažnjen je pješčanom olujom.

Oluja koja pred sobom diže pijesak i tako se kreće iz daljine nalikuje kišnom oblaku. Moguće je da su se i pripadnici naroda Ad zbog toga prevarili ne primjećujući tako kaznu koja im slijedi.

A "Ubar – pustinjска Atlantida" i jeste pronađen ispod metrima debelih naslaga pijeska.

Oluja koja je, kako se kaže u Kur'anu, trajala sedam dana i osam noći, nabacala je na grad tone pijeska, a

ljude zatrpala žive.

A najveći dokaz koji dokazuje da je Ad zatrpan pješčanom olujom jest riječ *ahkaf* koja se upotrebljava u Kur'anu kako bi se označilo mjesto gdje se nalazio ovaj narod.

I spomeni brata Adovog, kad je narod svoj u Ahkafu opominjao – bilo je i prije njega i poslije njega poslanika: "Klanjajte se samo Allahu, ja, zaista, strahujem da ćete biti u mukama na Velikom danu!" (El-Ahkaf, 21)

Ahkaf je riječ kojom se na arapskom jeziku označavaju pješčane dine.

To pokazuje da je Ad živio u području punom pješčanih dina i stoga je prirodno da je grad ostao zatrpan u jednoj pješčanoj oluji.

Vjerovatno je oluja koja se sručila na Ad "bacajući lju-de kao da su šuplja palmina debla" u kratkom periodu uništila cijeli narod.

Cijeli je grad i sve živo u njemu ostalo pod pijeskom. Vremenom je pustinja potpuno prekrila grad ne ostavljajući nikakva traga od naroda Ada.

Ukratko, arheološki nalazi su dokazali da su postojali narod Ad, vlasnici tvrđava, i grad Irem o kojima govori Kur'an Časni te da su uništeni baš onako kako to Allah kazuje u Kur'anu. Arheološkim iskopavanjima došlo se do materijalnih ostataka ovoga drevnog naroda.

Allah u Kur'anu kaže da je Ad s Pravog puta skrenuo, jer se bio uzoholio.

Drevni narodi na koje smo se do sada osvrnuli počinili su bili uglavnom slične greške – ustali su protiv Allaha. Prihvatili su druge bogove osim Njega. Na zemlji su se bezrazložno oholili. Zastranjivali su u seksualnim navikama i bivali pohotni. I Allah ih je uništio.

Tokom duge historije, mnogi su narodi – ne samo ovi o kojima smo govorili u filmu – uništeni iz istih razloga. Allah nam tu istinu priopćava u Kur'anu i traži od nas da razmislimo o svemu tome. Na nama je da izvučemo pouku iz propasti drevnih naroda. U jednom kur'anskom ajetu kaže se sljedeće:

Ad se bez ikakva osnova bio na Zemlji uzoholio. "Ko je od nas jači?" – govorili su. A zar nisu znali da je Allah, Koji ih je stvorio, jači od njih, – a i znamenja Naša su poricali. (Fussilet, 15)

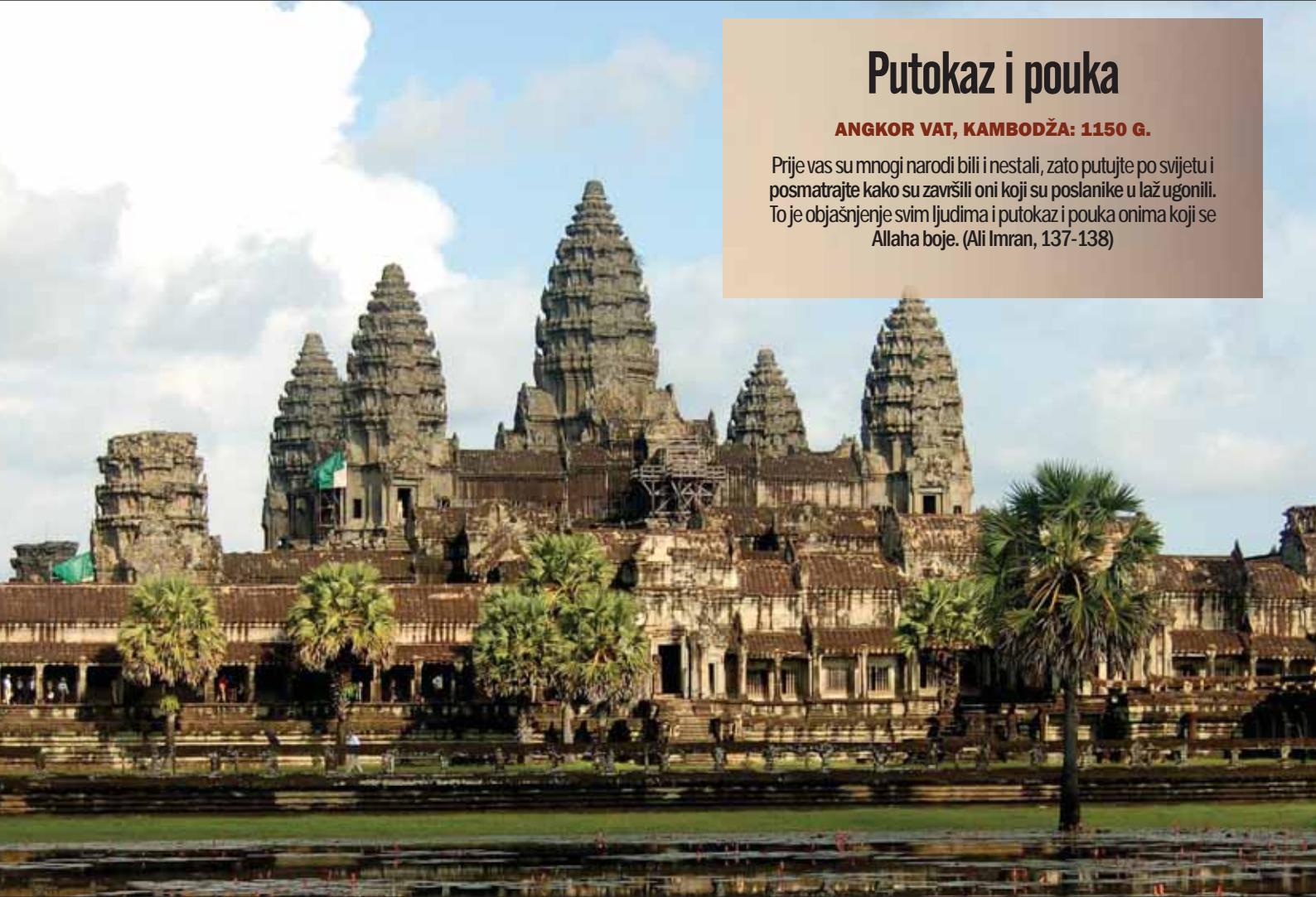
Ne zaboravimo da je Allah kadar onoga momenta kad poželi uništiti narod koji god hoće. Također, da je kadar uzdignuti narod koji želi i podariti mu obilje blagodati. Svaki hajr i svako dobro u Allahovim je rukama. Čovjekova je dužnost stalno se zahvaljivati Allahu na svim blagodatima i tražiti Njegovo zadovoljstvo. U jednom ajetu Allah se ljudim ovako obraća:

Prije vas su mnogi narodi bili i nestali, zato putujte po svijetu i posmatrajte kako su završili oni koji su poslanike u laž ugonili. To je objašnjenje svim ljudima i putokaz i pouka onima koji se Allaha boje. (Ali Imran, 137-138)

Putokaz i pouka

ANGKOR VAT, KAMBODŽA: 1150 G.

Prije vas su mnogi narodi bili i nestali, zato putujte po svijetu i posmatrajte kako su završili oni koji su poslanike u laž ugonili. To je objašnjenje svim ljudima i putokaz i pouka onima koji se Allaha boje. (Ali Imran, 137-138)

Boris Tadić je držao Sarajevo pod opsadom duže od Radovana Karadžića

VALTER OPET BRANI SARAJEVO

Početak ove priče ovisi o onome ko je doživio svoj politički kraj. Radi se o Borisu Tadiću koji je dva mandata, dakle duže od Radovana Karadžića, držao Sarajevo u opsadi. Dok je Karadžić to činio topovnjačama, Tadiću je pošlo za rukom da to izvede prijeteći praznim pištoljem prislonjenim na slijepoočnicu bošnjačkim liderima. Taj Tadićev prazni pištolj bio je Milorad Dodik.

O bilježavanje prvog dana opsade Sarajeva prvi put nakon dvije decenije imalo je kakav takav smisao. Ne treba biti škrt na riječima, zarad svih onih koji su ovu esencijalno važnu historijsku obljetnicu za grad priredili. Treba im odati priznanje i pohvaliti ih, jer se prvi put nakon deblokade, Sarajevu vratilo izgubljeno dostojanstvo, a žrtvama agresorskih granata iskazano ljudsko poštovanje. To je pokazano činom redanja (11.541) crvenih stolica niz glavnu ulicu, a Sarajevo je posjetilo oko 200 ratnih izvještača.

PRIVIDNI MIR

Kako se to desilo ove godine i zašto se nije ranije tako nešto dešavalo? Možda bi jedan događaj koji se dešavao u to vrijeme mogao navesti na trag ka traženju odgovora na ovo pitanje. Naime, grupa boraca je dugo štrajkala ispred zgrade državnih institucija BiH. Ti borci, gladni i ogorčeni, tražili su svoje neisplaćene otpremnine iz Armije BiH. Oni su trebali svih proteklih godina, pa i ove, biti ukras proslave Dana oslobođenja Grada, jer oni su izdržali najdužu opsadu grada u modernoj historiji čovječanstva. Grad su u opsadi držale sprke jedinice pod komandom zločinca Radovana Karadžića, odnosno, Slobodana Miloševića. Pa, naravno, ti borci su istinski heroji. Onaj ko ih je doveo da danas, nakon 20 godina, spavaju pod šatorima ne bi li iznudili svoju nafaku, taj je učinio da njima nije ni do slavlja, ni proslave oslobođenja grada.

Može li se to uzeti kao primjer u kakvom je stanju danas Sarajevo? Kakva je ta sloboda? Da, može to biti jedna od pokazatelja da nema slobode u gradu gdje su njegovi heroji poniženi!

Postoji ta otrcana fraza kako je rat protiv BiH nastavljen "drugim sredstvima." Stanje u kojem se nalazi država, i sam život njenih građana, a nakon dvadeset godina mira, ukazuje da ima neke istine u toj otrcanoj frazi. Ko to još uvijek vodi rat, eto "drugim sredstvima", protiv BiH? Vjerovatno isti onaj ko ga je vodio i onim pravim, vojskom i oružjem. A ko brani BiH u tom drugom ratu? Vjerovatno niko, ako njeni branitelji, stvarni heroji, spavaju na trotoarima!

Tako bi se moglo teoretizirati veoma dugo i naširoko. Ali, teoretiziranje uopće nije potrebno, jer je stanje društva i države vrlo vidljivo. Pa i akteri, kako okupatori tako i njihovi pomagači su vrlo, vrlo poznati. I ciljevi su im vrlo deklarativni i jasni! Čak se akteri ni ne skrivaju. Otvoreno agitiraju, vrše izravnu agresiju "drugim sredstvima" na BiH. I strategija im je ista. Sarađuju između sebe, poput HVO i VRS. Drže pod kontrolom svoj etnički teritorij, a onaj odbranjeni drža u enklavama. A Sarajevo, kao glavni grad, drže pod opsadom. Za taj novi rat, "drugim sredstvima", za kojeg su odabrali

DUH VALTERA

Nikolić je pobijedio samo onoliko koliko Bošnjaka nije glasalo za Tadića, kao u prethodna dva mandata. Dakle, neki duh Valtera, koliko ga je još ostalo u njegovom rodnom Sandžaku, tako je ponovo oslobodio Sarajevo!

i nove vođe, imaju istu "logističku", političku i medijsku podršku iz Beograda i Zagreba. Štabovi su im u Banjoj Luci i Mostaru.

Koliko god izgledao poželjan i dobar ovaj "prividni mir", kojeg kontrolira tzv. međunarodna zajednica, ma kojoj formi bila involvirana u njegovo održavanje, jedna nepobitna činjenica može u najozbiljnijoj i najozbiljnijoj formi zaprijetiti da "vrag opet može odnijeti šalu". Ta činjenica, koja se formalno još uvijek ne želi javno iskazati, nepobitna je koliko je i lahko dokaziva. A ona bi se već sad mogla konstatirati i izreći bez ikakve potrebe za njenom provjerom, jer je očita. Naime, od kada je nastupila era postdejtonskog mira, u kojoj dominiraju sadašnji nacionalni lideri, Dragan Čović, Milorad Dodik i Sulejman Tihić, povećavao se animozitet među političkim liderima, kao i otvorena mržnja među narodima. Sadašnja mržnja među nacionalnim političkim i akademskim, pa i vjerskim elitama, pa i narodima nije bila u ovako zloćudnom stadiju ni kad je započela agresija na BiH 1992. godine. Ona je utoliko veća što se više javno ispoljava kroz medije. Tu mržnju u narodu još jedino kontrolira strah od ponavljanja svirepih zločina koje su izvršile srpske, pa i hrvatske zločinačke falange.

KOMUNISTI I NACIONALISTI - ISTI

Nedavno je Anri Levi izjavio kako su nacionalne stranke najveće zlo za BiH. Iako time nije ništa novo rekao, suviše je referentno Levijevo mišljenje da ga se ne bi uzimalo u obzir. Ali, da bi ga se respektiralo moralo bi se jasnije reći koje su to danas nacionalističke stranke u BiH.

I ako bi se u toj kvalifikaciji i prepoznale i vođe, odnosno vladajuće stranke iz hrvatskog i srpskog bloka, takva kvalifikacija ni ne bi zabrinula njihove lidere, jer, kako se izjašnjavaju, oni ni ne misle ništa drugo BiH od onoga što je u njihovim strankama prepoznao Anri Levi. Međutim, šta je sa strankama iz bošnjačkog bloka? Samo jedna stranka, a to je SDA, mogla bi se prepoznati u Levijevoj kvalifikaciji. Osim toga, a možda baš zbog toga, SDA se već dugo upinje da nije nacionalna stranka, već da se ideološki transformirala, pa je sam Bakir Izetbegović na jednoj tribini ocijenio da je suviše otišla ulijevo. Ipak, nema ko drugi ispred Bošnjaka biti tretiran u nacionalnoj kvoti vladajućih stranka u BiH osim SDA.

Zbog ovakvih ocjena uglednih mislilaca, analitičara, pa i političara izvana, o nacionalnim strankama, pobjeda SDP-a se uistinu činila kao politički preokret, bar kod Bošnjaka. Međutim, nakon što je SDP dozvolio sebi da koalira sa nacionalnom strankom "iz svog sokaka", dakle samo sa SDA-om, izgubio je vjerodostojnost i dosljednost koju je kao opoziciona stranka uporno zagovarao proteklih godina: "Nikada sa SDA-om, HDZ-om i SDS-om!" Zatim, formiranjem vlasti, od izbora ministara do postavljanja direktora, odnosno članova Upravnih odbora državnih firmi, SDP je potpuno nacionalna stranka, dajući i dijeleći funkcije po principu stranačke lojalnosti, a ne po referentnosti kandidata.

Tako da je SDP samo ideološki još dosljedan svom komunističko-socijalističkom nasljeđu, dok je u stvarnoj političkoj pragmi provodio identičnu stranačku politiku kao i SDA. Možda su baš zbog toga i nastale turbulencije, trzavice pa i svađe između koalicionih partnera koje još ni izdaleka nisu prevaziđene. Jedni druge su optuživali ko je više komunistička stranka, na način da se prebrojava komunistički kadar, odnosno ko više vodi stranačku politiku iz "centralnog komiteta" poput komunista. A kako se primiče izborna kampanja sigurno će biti još direktnijih i žustrijih polemika, pa i izravnih sukoba.

Što se tiče odnosa prema državi, on je bar deklarativno pozitivan jednako i kod SDP-a i kod SDA. Ponekad se navodno razlikuju u viđenju ustrojstva društva, odnosno koncepta izgradnje države. Ali, sve to mogu biti puke političko-ideološke nijanse. Ono po čemu bi se mogle porediti SDA i SDP, da bi se vidjela eventualna razlika između njih jeste samo

odnos prema narodu koji ih izglasava i daje im vlast nad sobom. SDA vlada već polovicu komunističke ere. Ako bi se usporedilo stanje naroda i države nakon dvadeset godina vladavine komunista u BiH, sa proteklih dvadeset godina vladavine SDA, odnosno nacionalnih stranaka, mogla bi se komunistima čak dati i prednost, jer i narodi BiH su bili u kudikamo boljem stanju šezdesetih, nego danas. Komunisti su tada rušili bogomolje, proganjali vjernike, gradili pruge i fabrike, nacionalizirali imovinu, otimali od bogataša (kulaka), davali narodu i državi... Nacionalisti su gradili bogomolje, favorilizirali vjernike kao svoje podanike, nisu povratili nacionaliziranu imovinu, a sebi i svojoj stranačko-nacionalističkoj eliti priskrbili su enormno bogatstvo. Dakle, bogatili su se "otimajući narodu od usta!" Da su nacionalisti uistinu takvi kakvi se predstavljaju narodu u kampanjama, da su u vlasti kako bi "predstavljali nacionalne interese svoga naroda", prvo bi, poput komunista, nahranili (svoj) narod, gradili puteve i fabrike, vratili nacionaliziranu, pa i vakufsko-crkvenu imovinu iz kojih bi se gradile bogomolje... To se očekivalo od SDP-a, koji je bar imao od koga naučiti kako se vlada "u ime naroda". Međutim, SDP je, očito, više učio od nacionalista nego od svojih praučitelja komunista. Tako da danas, haman, ni nema razlike između njih. Za narod su isti: komunisti ili nacionalisti!

DUH VALTERA

Da se vratimo na početak priče, jer početak ove priče ovisi o onome ko je doživio svoj politički kraj. Radi se o Borisu Tadiću koji je dva mandata, dakle duže od Radovana Karadžića, držao Sarajevo u opsadi. Dok je Karadžić to činio topovnjačama, Tadiću je pošlo za rukom da to izvede prijeteći praznim pištoljem prislonjenim na slijepoočnicu bošnjačkim liderima. Taj Tadićev prazni pištolj bio je Milorad Dodik. Bez obzira šta mislili bjelosvjetski analitičari o uzrocima Tadićevog pada, i htjeli ili ne htjeli to priznati, rak rana njegove politike bio je Sandžak. Stoga, koliko god bila tijesna razlika, i izgledala benigna, u konačnici, Nikolić je pobijedio samo onoliko koliko Bošnjaka nije glasalo za Tadića, kao u prethodna dva mandata. Dakle, neki duh Valtera, koliko ga je još ostalo u njegovom rodnom Sandžaku, tako je ponovo oslobodio Sarajevo!

POZIV NA SURADNJU

Kao svebošnjački mjesečni list bavimo se društvenim i političkim temama, te geopolitičkim i stratejskim istraživanjima.

Pozivamo autore i istraživače, kao i prevodioce na suradnju; da objavlju svoje autorske radove, kao i prijvode, u formi analitike, kolimne, reportaže, intervjua... Čitaocima pozivamo da kandidiraju i podrže naše projekte, akcije i ideje.

Adresa (Sandžak):

Gradska 1, 36300 Novi Pazar, Srbija
Tel/Fax: +381/20/322-181

Adresa (BiH):

Ljubljanska 18b, 71 000 Sarajevo, BiH
Tel/fax: +387/33/ 263 720

Web:

www.panBosnjak.com
www.panBosnjak.ba
www.panBosnjak.me
www.panBosnjak.net
www.panBosnjak.rs

E-mail adresa:

redakcija@panbosnjak.com

POZIV NA PREPLATU

Pozivamo čitaocima i intitucije da se pretplate na naš list piutem naših kontakt adresa u Naovom Pazaru i Sarajevu.

Urednik:

Nedžad Latić

Pomoćnik urednika i sekretar:

Jahja Fehratović

Savjet:

dr. Ferid Muhić
dr. Džemaludin Latić
Alija Džogović
dr. Hasnija Muratagić-Tuna

DTP:

Ifet Aličković
Salahudin Fetić

Lektura:

Sanela Karišik

Uređivački kolegij:

dr. Džemil Bektović
Fatmir Baći
Emir Ramić
Hazbija Kalač
Mirza Hulusić
Indira Kučuk-Sorguč
dr. Admir Muratović
dr. Bisera Boškailo
Muhamed Ćeman
Vedad Huseinspahić

www.panBosnjak.com

www.panBosnjak.ba

www.panBosnjak.me

www.panBosnjak.net

www.panBosnjak.rs